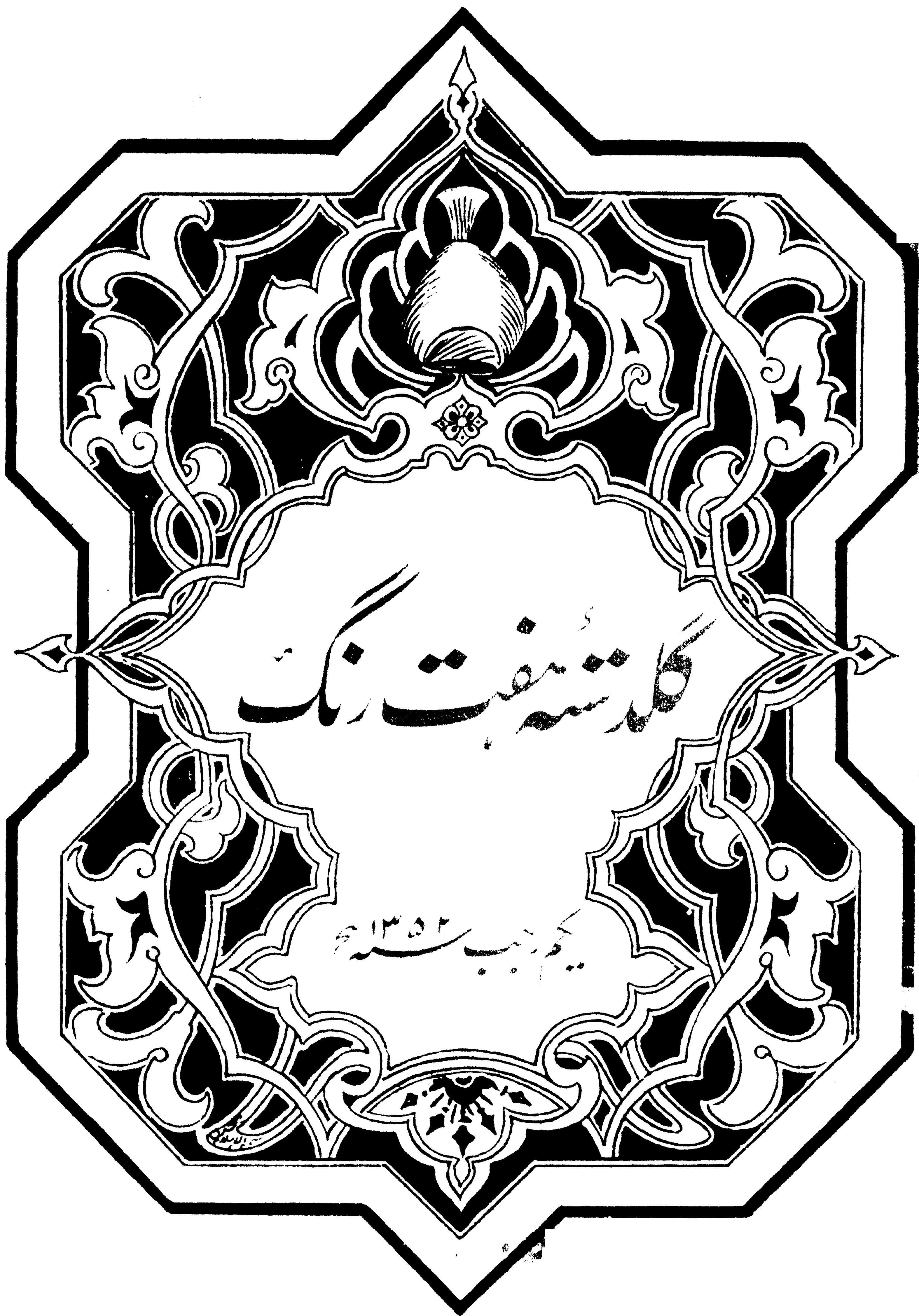

گلدستهٔ هفت رنگ
یکم رجب سنه ۱۳۵۲ ه

نقل جریدہ غیر معمولی

مورخہ ۱۶۔ آبان ۱۳۴۲ ف م ۳۰۔ جمادی الاول ۱۳۵۲ھ یوم پنجشنبہ

فرمان

اگرچہ اس سال خاص موقع کے لحاظ سے جو طرح ہائے فارسی میں نے دئے تھے اس کے مطابق تو جو کچھ انتظام مناسب سمجھا گیا اشاعت سے متعلق وہ ہو چکا ہے۔ مگر سال آیندہ سے یہ انتظام ممکن ہے کہ سالگرہ کے موقع پر ہر سال (۷) مصرعہائے طرح (فارسی) بغرض طبع آزمائی شعرائے دکن دئے جائیں (ہر ماہ ربیع الثانی) اور انکی تقسیم اس طرح سے ہو کہ حیدرآباد کے جتنے اردو معتبر اخبارات ہیں ان کو فی کس ایک طرح کی غزل اپنے "**سالگرہ نمبر**" میں طبع کرنے کی غرض سے دی جائے جو کہ یکم رجب کو طبع ہوا کرے گا۔ اور اس طریقہ سے زبان فارسی جو کہ مرور زمانہ سے مردہ ہو رہی تھی اس میں ایک بار پھر روح مسیح عود کر جائے اور پبلک میں اس کا ذوق شوق پیدا ہو جائے اور طالبانِ علم کے استعداد میں معقول اضافہ ہوتا رہے خصوص ایسی حالت میں کہ علم و فضل کے لحاظ سے اس وقت حیدرآباد مماثل بغداد و قرطبہ بنا ہوا ہے

اور بانیانِ کالج علوم و فنون نے رئیسِ وقت کو "سُلطانُ العُلُوم" کا لقب دیکر اُس کے ہیچ مدانی میں چار چاند لگائے ہوں۔

الحاصل یہ امید کرنی کچھ بیجا نہ ہوگا کہ۔

"سالیکہ نکوست از بہارش پیدا"

ف ۲ زمانۂ قریب میں میرا فارسی دیوان جس میں کم و بیش پانسو غزلیں ہونگی۔ طبع ہونے والا ہے جو یہ میری لگا تار دس (۱۰) سالہ محنت و دماغ سوزی کا ثمرہ ہے۔ اور یہ کلام اُستاد جلیل المخاطب فصاحت جنگ کا دیکھا ہوا ہے جو کہ فی زمانہ اس فن کے ماہر و مبصر ہیں۔۔

ف ۳ حضرت مرحوم و مغفور نے بھی تھوڑے عرصہ تک اپنے اُردو کلام میں اِن سے صلاح لی تھی بعد وفات فصیح الملک داغ دہلوی۔

پبلک کی اطلاع کی غرض سے جریدۂ غیر معمولی میں یہ شایع کردیا جائے۔

مدظلہ العالی
اعلحضرت قدر قدرت بندگانعالی متعالی
شرح دستخط مبارک

مصرعِ طرح

(۱)

درِ میخانہ وا ہست و چمن وقفِ بہاران است

قافیہ۔ بہاران ٭ ردیف ۔ است

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

مہ اجلال و رفعت بر سپہر بخت تابان است
کہ آصف جاہ سابع مسند آرا چون سلیمان است

کنم امروز خوگر طبع را از ساغر گلگون
کہ فردا نوبتم با دو چشم مست جانان است

قدم بیرون منہ از حیطۂ خمخانہ اے واعظ
بکش مے زانکہ مے مرغوب طبع جملہ پاکان است

بہار زلف و عارض کرد پیدا عالم دیگر
سواد شب بہ بینش چون بیاض صبح خندان است

بہ نازد مجمع مستان بہ این ساماں کہ در گلشن
دف و چنگ و خم و مینا و جام و ابر باران است

ہوا خواہان دولت را گل مقصود در دامن
سزائے دشمن ناشاد زخم نوک پیکان است

بہ تدبیر و خرد این رتبہ عثمان کے بدست آید
حصول بخت و شوکت منحصر بر فضل یزدان است

نواب کاظم جاہ بہادر

قیامت میشود پیدا اگر سروِ خرامان است | و گر پرسی تو از سنبل کمندِ زلفِ خوبان است
چراغِ کعبۂ دل قبلۂ جان چشم و ابرویش | ضیائے طور می دارد رخت چوں صبحِ تابان است
زبان در ذکرِ ساقی جام بر لب چشم پر مینا | پسندیدہ مرا ایں خوش طریقِ بادہ خواران است
صبا کردہ بیادِ رہروِ شش صد بزمِ شادیہا | قطارِ لالہ و گل در چمن مثلِ عروسان است
سکندر منزلت دارا حشم اے آصفِ سابع | غلامت ہر کسے از ہند تا روم و خراسان است
صبا را ہم خبر باشد نہ از عشقِ گل و بلبل | بہ طرزِ آرزوئے عاشقاں در قلب پنہان است

نہ تنہا شاہِ مرداں ہست اے کاظم معینِ تو
نبیؐ و ہم بتولؑ و شبرؑ و شاہِ شہیدان است

نواب حشمت جاہ بہادر

قدم آہستہ دار اینجا ترا گر پاے عُریان است
بیابان جنون معمور از خارِ مغیلان است

نہ چون از جلوہ حُسنِ ملیحش لذّتے یابم
کہ ہر یک گوشہ زخمِ جگر شان نمکدان است

پناہ از ابروے خمدار واز گیسوے پیچانش
کہ عاشق مرتبہ شمشیر ہست و پایہ جولان است

مے اینجا ساغر اینجا مستی اینجا بیخودی اینجا
کہ بزمِ ساقیِ ہوش دکانِ مے فروشان است

صلاے عام دادہ ساقیِ ما بادہ خواران را
درِ میخانہ وا ہست و چمن وقفِ بہاران است

مپرس از بیکسیِ رہروانِ جادۂ الفت
زمین در زیرِ پا بالاے سر گردونِ گردان است

خدا را صحبتِ این ہمنوایان بس حذر حشمت
کہ اندر ہر نے صحرا شرر بہر نیستان است

نواب تقی جاہ بہادر

امان جویم کجا چون در کمین آن چشم فتان است / بہ ہر پہلو کہ اندازم نظر بس خطرہ جان است

سوی چشمان میگونش نگاہ بادہ خواران است / ہجوم بردگان بادہ با صد ساز و سامان است

ندانم چون قرار و صبر کم گیرد دل بلبل / ریاحین را وفور حسن ہر دم در بہاران است

ز دست مردم دیدہ چسان گلہای رخ چیدم / کہ دامان نظر کوتہ گل حسنش فراوان است

ز دیدار رخت می خواستم آسان شود لیکن / نہفتہ ماند رویت قصہ ام مشکل بدینسان است

کند خندہ بدل گاہی کند گریہ بحال خود / زہی دیوانہ تو گاہ خندان گاہ گریان است

تقی گوی فصاحت معنی بیگانہ ام بردہ
چنان من تر زبانم پیش من دم بستہ سحبان است

نواب بشارت جاہ بہادر

بیادِ زلفِ پیچاں خانۂ دل سُنبلستان است　　بہ عشقِ رُوئے تاباں سینۂ رشکِ باغِ رضوان است

چمن آراشده بادِ صبا ساقی بده باده　　خزاں گر ہست آں ہم از پے صرفِ بہاران است

نظر برابرِ باران چشم و دل بر ساغر و مینا　　بمستی غرق بودن شیوۂ بادہ پرستان است

وفورِ بیخودی را از منِ مستے چه می پُرسی؟　　صُراحی خون بکاسہ ریزد و بربط خروشان است

ز سیرِ سبزہ و گُلہا مشامِ جاں مُعطّر شد　　کہ ہر تارِ نفس مثلِ نسیمے مشک افشان است

بگلشن عشرتِ گُل بیں کہ از جامہ دری شاداں　　بہ آزادی خود نازش کناں سروِ خرامان است

بشارت ہیچ اندیشہ مکن از گردشِ دوراں

مدد ہر لحظہ و ہر دم ترا از ذاتِ پاکان است

مہاراجہ سر کشن پرشاد بہادر شاد

شہ کشور کشا و یادگار شہریاران است | کہ آصف جاہ سابع تاجدار از تاجداران است

اگر دریائے جاہش موجزن باشد توان دیدن | کہ کشتی فلک از ورطۂ آں بر کناران است

نقایش ہیں کز و ناشاد دل ہم میشود شاداں | عطایش ہیں کہ بر خوانش عدو از زلہ خواران است

حدیث روضۂ رضواں اگر خواہی ز من بشنو | عدن با غیبت ہر فصلش در آں فصل بہاران است

ز رزیڈنسی چو شد سلطان بازار ایں نوید آمد | کہ می آید برار امید ما از یک ہزاران است

بیا ساقی بدہ جامے مرا از بادۂ گلگوں | کہ یارم در کنار ست و ہوا سرمست باران است

زند چوں طعنہ ہا بر میکشیم ناصح ناداں
نداند شاد صوفی را کہ یکے از میگساران است

نواب ضیا یار جنگ ضیا

سیاست را چه پروائے گران سنجی یاران است
که این پاسنگ میزان اصولِ تاجداران است

فسون کے سدره گردد خردمندانه کوشش را
که خرمن ساز را دائم نظر برابر و باران است

نسازد تیغ آن کاریکه سازد خامهٔ آصف
فلاطون پیش او طفلے ز خیل نے سواران است

جهان بانیکه بر هفتاد ملت یک نظر دارد
تو گفتی از رهِ جوهر ملک در شهر یاران است

بچشم اہل دل کفرست غافل از دعا بودن
که نرگس پائے بند مذهب شب زنده داران است

گدارا همچو شاهان تکیه بر فضل خدا باید
که ناز سبزه و گل هائے خندان بر بهاران است

ضیا رطل گران آورد بر سر از برار اینجا
نگوید تا کسے از زمرهٔ پرهیزگاران است

مسعود علی صاحب محوی

امید اندر جهان سرچشمهٔ تمکین انسان است
توانِ دست و بازو هست و آرامِ دل و جان است

ازین افسون جان پرور چه مے پرسی که این افسون
دم پیران و روح نوجوانان جان طفلان است

مده اے تشنه کام آرزو از دست دامانش
که این خضر طریقت رهنمائے آب حیوان است

شبستانِ خیال کیست یا رب سینهٔ صافم
که در وے از فروغ جلوه ها بزمِ چراغان است

نمی دانند ارباب هوس این نکته را شاید
که خود درد طلب مردانِ حق را عین درمان است

چه نسبت عاشق آشفته را با مصلحت بینی
که مرد عشق از روز ازل نا مصلحت دان است

نمی دانم کجا رو آورم اندر جنون محوی
که از فرهاد کهسار است و ز مجنون بیابان است

محمد عبد اللہ خاں صاحب کامل

در میخانه وا هست و چمن وقف بهاران است
به هر دل شورش و مستی به هر سر شور مستان است

بهر سو رقص طاوس است و حوران دست در هر جا
هزاران نغمهٔ دلکش به منقار هزاران است

علمبردار از روز ازل چاوش افلاکی
دل عقد ثریا هم نثار شاه عثمان است

ارسطو چیست افلاطون کجا با حکمت طبعش
که رایش روشنی بخشندهٔ خورشید تابان است

به زیر پائے او بنهد فلک سر از راه عجز
به این پستی فلک را سربلندی‌ها ز دوران است

نمی دانم که ایزد در ازل او را چه بخشید است
همی دانم که تدبیرش سبق آموز شاهان است

خدایش داد آن همت که هر جا "صد برار" آرد
چه سازم شرح اسبابش که کامل عقل حیران است

عبد اللہ صاحب عمادی

ز نور لاله و گل در چمن بزم چراغان است
همانا موکب آرا خسرو نسرین و ریحان است

ز یک سو غنچه بو یا ز یک سو سوسنے گویا
تو گوئی گلشن حمرا بیاض مدح سلطان است

بعنوان شگرفے خسرو خاور جهان بگرفت
خروش از قدسیان خاست یارب این چه عنوان است

سپهر اندر سپهر و عرش بر عرش این که می بینی
در صاحبقران دین و دولت کعبهٔ جان است

همایون فر هما سایه ملک سیرت فلک پایه
نظام الملک آصفجاه عثمان علیخان است

شهنشاه زمان است او امیر مومنان است او
نگهبان جهان است او خدا او را نگهبان است

به سمت قبله می بارد سحاب رحمت باری
که بے این فیض جاری قبلهٔ اسلام ویران است

ہدایت محی الدینخانصاحب فدائی

پریشاں سازِ دل یارب عجب زلفِ پریشان است
گہے زنجیر زندان ست وگاہے سنبلستان است

ز حالِ یوسف کنعان مشو غافل دلِ ناداں
درختِ عشق را آخر ثمر چاہست و زندان است

بہ رطب و یابس گیتی نمی دارم سرو کارے
مرا چوں چشم گریاں آہ سرد و سوز ہجران است

بہارِ داغہائے عشق را گاہے تماشا کن
بیا اندر دلم جاناں کہ ایں رشک گلستان است

خیال یار می دارم مگو کز ہجر می سوزم
بیا د او ہمی نازم کہ یادش راحت جان است

باوجِ شاعری ماہِ منیر آمد شہ عثمان
سخن سنج و سخن فہم و سخن رس ہم سخندان است

شہِ ما محسن ماہست و مدحش فرضِ ما آمد
فدائی طالع نیکو عدوئے ناسپاسان است

نواب حسین نوازجنگ خسرو

دو چشمش باز و دل گلچینِ طرز نونہالان است
درمیخانہ واہست و چمن وقفِ بہاران ست

بحمداللہ داغم رشکِ خورشید درخشان ست
کہ ایں داغ دلِ من نقش مہر گلعذاران ست

چہ پُرسی ساز و سامانِ ضیا باری مہرویاں
کہ انیک جلوہ افروزی زکسب نور ایمان است

نمی باشد نمک پاش جراحت بر دلِ غیرے
کہ لطفِ خاص شاہِ حسن بہر دلفگاران است

بدہ ساقی مرا جامے کہ شرحِ زندگی دارد
بہارست و خمارست و ہوائے نوجوانان است

برآرائے حالِ راز حقیقت کامِ دلِ اورا
محی الملة والدین شہ عثمان علیخان است

مشو مایوسِ برہم سازیِ تقدیر اے خسرو
کہ انعامِ خداوندی برائے جان نثاران است

محمد کمال الدین صاحب صبا

براہِ عشق مجنوں را چہ پروائے مغیلان است
بزیر پائے او خارِ الم تخت سلیمان است

دو لامِ کاکلش اسلام و عارض شرح قرآن است
بعشقش در دلم داغ محبت جزوِ ایمان است

طبیب غمگسارم مبتلائے عشق جانان است
چہ سازد چارہ ام خود چارہ گر محتاجِ درمان است

قناعت برگزیدم و ز ہوا و حرص بگذشتم
مرا فخریست اندر فقر و ایوانم بہ کیوان است

بجولانم نگنجد تنگنائے عالم امکاں
ز انداز جنوں کم وسعت دشت بیابان است

بعزلت کے بود خوف گزند از صرصر دوراں
ز باد تند بے خطرہ چراغ زیر دامان است

تونگر نیستم اما غنی از اغنیا ہستم
کہ قلب مطمئن منت پذیر شاہ عثمان است

سید سبحان علی صاحب لئیق

صبا در ناز و گل خندان بہار سبزہ زاران است
بہر سو در خیابان جلوہ ہائے گلعذاران است

عطائے خاص ساقی عام شد مشرب میخواراں
در میخانہ وا ہست و چمن وقف بہاران است

بنفشہ از سر زلف حسینان پیچ و خم دارد
بعشق نرگس شہلا مثالِ سوگواران است

گدا را بینوائی عین سامان ست و خوش حالی
بفرش خاک خفتن این عروج خاکساران است

ندانی زاہد خود بین تو رمز عاشقانش را
بروئے یار مردن این شعار جان نثاران است

ز لا آمد بہ الا اللہ نفی اثبات شد حاصل
کہ این شانِ مسلمانی بہ از زناداران است

لئیقا درد را خو کن مکن آہ و فغاں ہرگز
کہ پندِ پیرِ دانا ہم طریق ہوشیاران است

محمد سعادت اللہ خان صاحب ہوش

وزد باد بہاران و دکن صحن گلستان است
کہ شاہ دادگر فرمان روا عثمان علیخان است

بیا باد بہاران مژدۂ وصل صنم برسان
کہ مے در جوش آمد فرش راہت چشم رندان است

تمنائے برارائے بخت خوش در دل کہ میدارم
کہ ساقی عشوہ فرمایست و مطرب پائے کوبان است

صلائے امن دادہ در جہاں انصاف عثمانی
بجز زلف حسیناں کیست اینجا کو پریشان است

سخن در عہد نصفت مہد شہ بربام رفعت شد
کہ شاہ ما سخن گوئی و سخن سنج و سخندان است

نظام الملک آصفجاہ سابع حضرت عثماں
ز صیت صولت او دم بخود شیر نیستان است

چنان خوان کرم گسترده بہین ای ہوش جود او
کہ مہمان ترک و عرب و کرد ہم ایران و افغان است

غلام محمد خاں صاحب ایجاد

چہ عشرتہائے گوناگوں بہ بزم گلعذاران است
درمیخانہ وا است و چمن وقف بہاران است

سحرگاہاں بگوشم از سروشے ایں ندا آید
برار از ملک موروثی آصفجاہ دوران است

بفر دولتش گیتی فروز است چوں خاور
گل مقصود ایامش نہادہ در کناران است

زہر جانب برائے مقدمت شاہا کمر بستہ
گروہے از وطنداران و از انعامداران است

وفاکیشی مجوز اغیار کیں کارے است بس مشکل
مگر ایں شیوۂ خویشاں و کار جاں نثاران است

الٰہی شاہ ما دائم بود منصور بر اعدا
کہ رفتہ نام منصورش بہ روم و چین و ایران است

بہ یمن مدح شہ ایجاد ہر نظمے کہ من گفتم
بچشم پارسی گویاں بطرز پختہ کاران است

رشید الدین خاں صاحب عالی

چو سر آید ملک برار اکنوں با اعلان است
ہزاراں فتنہا برپا زچشمش بہر یک جان است
نیم پیماں شکن اے ساقیِ توبہ شکن ہرگز
چساں محفوظ ماند از نگاہش جیب و دامانم
نباشد در دلم ذوق اسیری چوں نہ اے لیلیٰ
زچشم بسملاں جوشِ بہار لالہ و گل بیں
دلم را بس بود شلِ ایاز این نسبت عالی

زاوجِ بخت و اقبال شہ عثماں علیخان است
مژہ تیر از کماں رفتہ نظر شمشیرِ عریان است
مرا با شیشہ عہدے ہست و با پیمانہ پیمان است
ہنوز آں پنجۂ مژگاں زمن دست و گریبان است
چہ مویت موئے خم درخم چہ زلفت لف پیچان است
زدامن تا گریباں جلوۂ خونِ شہیدان است
کہ یک ادنیٰ غلام بارگاہِ شاہ عثمان است

محمد اعجاز علی صاحب شہرت

در میخانہ وا ہست و چمن وقفِ بہاران است
دکن از فیض او سرمایہ دار نعمت و راحت
بہار جانفزا در گلشن اہل برار آمد
چہ پرسی از عطائے او کہ محرومی نہ بگزارد
اگر راحت ہمی طلبی و گر عزت ہمی خواہی
خرد بر ذاتِ او نازد فلک با کام او سازد
بیا در محفل شعر و سخن با صد ادب شہرت

بدہ ساقی کہ دور شاہ عثمان علیخان است
جہاں از بارش ابر سمائے او گلستان است
تعالی اللہ کہ از فیض سحاب ظلِ امان است
تو گوئی ابر باران است تو گوئی بحر عمان است
نہ گردن بہ فرمانش کہ ذاتش ظل سبحان است
سپر مریخ انداز دکہ تیغش برق جولان است
کہ شاہِ ما سخن فہم و سخن سنج و سخن دان است

مرزا قاسم علی بیگ صاحب اخگر

بیا ساقی مے گلرنگ دہ فصل بہاران است — بصحن گلشن میخانہ شور بادہ خواران است

برار از آستین دست کرم جامی کرامت کن — بہار است و نہار است و ہجوم میگساران است

بجام لالہ می باید کشید امشب مے گلگوں — بہر جا سبزہ نوخیز است ہر سو ابر باران است

نشاط از جوش الفتہا بغلگیر دل عالم — سرور از بادہ مستیہا حریف روزگاران است

علوی پایۂ جاہ شہ ملک دکن بنگر — کہ بہرام است چاکر شمس از خدمتگزاران است

ہمایوں شہریار شہر پرور حضرت عثمان — کہ ذاتش مایۂ ناز جمیع شہریاران است

تمنایش برارو کام دل یارب روا فرما — کہ اخگر یک دعا گوی خوش از امیدواران است

سید علی صاحب منظور

جلال روے اُو دہشت فزاے بدشعاران است — جمال خوے او وحشت رباے جان نثاران است

بہار افزاے باغ صدق میدانم کلامش را — کہ زیب گلشن صدیق آں جان بہاران است

مۓ دیرینۂ اش تجدید عہد ما نمود اکنوں — بہ جام او مقید ذوق شرب میگساران است

نہاں تیرہ درونے از شہ حق بیں نمی ماند — کہ ایوان دل او مستنیر از شمع فاران است

بناز اے حیدرآباد دکن بر تاجدار خود — وجود شاہ عثمان افتخار شہریاران است

لباسش چوں نباشد جامۂ فاروق را مانا — کہ پیدا از جبین او فروغ کامگاران است

جبیں سا بر در شاہ دکن او را نمی بینم — مگر منظور گم اندر گروہ زلہ خواران است

بصیر

کشد صیاد سوئے او دل خود را شکاران است — نراند عاشق خود را گہے از در نگاران است

ہمیں مژده مبارکباد ارباب مل و گل را — در میخانه وا ہست و چمن وقف بہاران است

شده ویرانه ہا آباد و گشت آباد ویرانه — زروے رستن و رفتن عجب طوفان باران است

بدست خویش شاه آورد ملکے را که اسلافش — بدست دیگران دادند این ملک براران است

رفیقان را عدو و دشمنان را دوست پندارد — به بد الفت زنیکان نفرت این دستور یاران است

به جلب نفع خود نقصان مالک را روا دارند — درین ایام ما این شیوهٔ خدمت گذاران است

مشو مایوس از رحمت بصیر این کفر والحاد است — برارد آرزوی بندگان پروردگار ان است

محمد نصیر الدین صاحب شرقی

نگارے شوخ در پہلو و مطرب ہم غزل خوان است — بر تسبیح و می در ده که خوش وقتِ بہاران است

ز چشمِ مست آن بے مہر چشم مہر چون دارم — که بوے زہر و سحر و تیغ از آتش نمایان است

ز جوے اشک خونین آبیاری می کنم دل را — که خارِ غم ز مژگانش به دل نخلِ گلستان است

چسان از دیر و میخانه سوے کعبه روم زاہد — که دردِ آن بت ایمانست و دُردِ بادہ ام جان است

الہی شاه عثمان آن که ظل تست بر عالم — دکن را شان و ما را جان و ملت را نگہبان است

حیات جاودانش ده طفیل احمد مرسل — که امن مسلم و ہندو ز عدل شاه عثمان است

دعا کن شرقیا تا زیر فرمانش برآید — که استحقاق او محکم به عہد و وعده و پیمان است

محمد مصطفی حسین صاحب آصفی

در میخانہ وا است و چمن وقف بہاران است — شب مہتاب و بزم عیش و رقص گلعذاران است

نگاہ پاک رندان مست صہبائے رخ ساقی — رم آہو ہوائے کیف زائے مرغزاران است

شراب عیش بیارد ز تاک کہکشان این جا — دکن عشرتگہ صاحب دلان و دینداران است

قلم کشورکشائی می کند در دور عثمانی — صریر کلک آواز خدنگ صلحکاران است

رباید گوئے سبقت محرم راز جہانبانی — نہ ہر کو مرکبے رانید شاہ شہسواران است

طبیب ملک معجونے عجب اندر مطب دارد — برآرد لقمۂ سخت از شکم گوئی برآران است

بیا در بزم شعر و از زبان آصفی بشنو — ثنا و مدح سلطانے کہ فخر تاجداران است

سید عبد الغفور صاحب غریب

پریشانی من زان نکہت گیسوے جانان است — کہ این آشفتگیہا بہر آن زلف پریشان است

برو ناصح مگو افسانۂ فردوس رضوان را — بہشت جاودانی من بہ رخ چون مہر تابان است

بگردان روے خود از صورت دیوارائے زاہد — کہ محراب اجابت ابروے شمشیر بران است

بگلشن گر روم بار روے گلہا دیدہ نکشایم — مرا مد نظر آن قامت سرو گلستان است

سیہ روزم چراغ از روغن بادام می سوزم — سواد سرمہ تا در نرگس شہلائے فتان است

شکایت کم کن از بے مہری خوبان کہ در عالم — تظلم پیشۂ عاشق تغافل کار خوبان است

بہار ناز من آمد غریب از جانب گلشن — نسیم نکہت گل از لبش چون غنچہ خندان است

شیدا محمد صاحب شیدا

بتخت مصر پردازد مقید گو بزندان است — بپیش همت مردانه هر دشوار آسان است

شکسته خاطری کے شیوۂ مردانگی باشد — بلاها تازیانه بهر جد و جهد انسان است

دل ناشاد را اندر لحد آرام حاصل نیست — که اواز کرده وزنا کرده های خود پشیمان است

هویدا هست زان طبع فسون ساز دنمگارش — که نازک تر ز تار عنکبوتش عهد و پیمان است

نباشد چون مفرد دل در طریق عشق بسیارم — حیات چند روزه بستهٔ زنجیر ارمان است

کس آگه نیست از آغاز وز انجام این هستی — درین آئینه خانه هر که دارد عقل حیران است

بقدر همتش هر کس تمتع می برد شیدا — یکے دل شاد و خندان دیگرے رنجور و گریان است

میر ولایت علی صاحب وفا

توئی سرتاجِ شاهان از تو فخرِ تاجداران است — ترا شایست کز وے عزتِ صاحب قِران است

تو ماوائے جهانی دستگیرِ خاکسارانی — کرم هائے تو امیدِ دلِ بے روزگاران است

چه پرتو ذره ها را پیش این ذاتِ همایونت — که یک خورشیدِ رخشان درمیان شهریاران است

بشوقِ دیدنت عشاق مضطر مثلِ پروانه — برنگِ شمع گردِ تو هجومِ دلفگاران است

مثالِ خضر باشد تا ابد عمرِ تو اے ساقی (آمین) — زِ خلاقِ جهان هر دم دعائے باده خواران است

مبارک میکشان را ساغرِ عشرت به هر لحظه — درِ میخانه وا هست و چمن وقفِ بهاران است

بحالِ خسته ام گر بنگری عثمان زهے قسمت — وفا بوئے وفا دارد یکے از جان نثاران است

ابو سعید محمد عبد القادر صاحب روحی

چه خوش بختیم ای یاران چه دور شاه عثمان است
ز شاخ خشک ای طوطی به هر سوی دکن یکدم
بیا میکش ـ بجای می ـ خوری خون جگر تا کی
بیا ای خسته و نالان ـ بزیر سایه اش خوش باش
ز گرداب بلا بر آ تو ای ملک برار اکنون
چه گویم از مراعاتش که با هر کس بلا ملت
کند روحی دعا ـ یارب شه عثمان سلامت باد

در میخانه وا است و چمن وقف بهاران است
که در ملک دکن بستان و هر سو شکرستان است
که در میخانه اینجا خم پر از می صد هزاران است
شه ذیجاه عثمان علی خان ظل سبحان است
دهن مثل صدف بکشا که سلطان ابر نیسان است
بکوه و کاه چون خورشید یکسان نور افشان است
که تا بر آسمان نجم و مه و خورشید رخشان است

گورسرن بلی صاحب آزاد

نگاه برق چشمک زن ز طرف کوهساران است
گل و بلبل سازگارانند بزم عیش یاران است
بده ساقی می گلگون مترس از بیخودی دائم
بحال بیخودی غارت گری کردن به میخانه
ندارد شود مردان را بعالم ارض پیمائی
صدای طبل فیروزی نوازد گوش یک عالم
چرا ارکان موجودات با آزاد دمسازند

در میخانه وا است و چمن وقف بهاران است
بگردان جام می ساقی که عید میگساران است
تهی خمخانه ها کردن کمال باده خواران است
بیک کف بردن صد خم ز کار هوشیاران است
برون جستن ز کاخ چرخ کار شهسواران است
که جزو ملک سلطانست این ملک برار آن است
اگر داند جهان یکسر ز بزم راز داران است

احتشام احمد صاحب اسد

درمیخانہ واہست وچمن وقف بہاران ست
بحمداللہ بہ جنبش شانہ باد سحر آمد
نظر کن ! بر صداقت میوۂ فتح و ظفر دارد
لطافت آں حدیقہ ہست کاندر ہیچ بیمے نیست
خوشا سوسن ! بجا آورد حق ترجمانی را
برار رفتہ باز آمد بزیر اقتدار شہ
اسد ملک دکن را آں ترقی شد بدور شہ

دل بادہ کشاں بیخود برنگ عندلیبان ست
بحمداللہ بہ تزئین طرۂ سنبل نمایان ست
دریں راحت رساں گلشن نہ یاس ست و نہ حرمان ست
زقید شادی و غم بے تعلق طائر جان ست
زہے نرگس ! کہ در نظارۂ تحصیل ارمان ست
رعایا ہم برایا زیں مسرت گل بداماں ست
فلک را نیز حیرانی ست کاخر ایں چہ ساماں ست

سید قربان علی صاحب راز

چو شبنم در شب فرقت دل غمدیدہ گریان ست
سیہ ابرے بچرخ آمد دم گلگشت یاران ست
چہ پرسی حالت دیوانۂ زلف دراز او
قدم رنجہ کن و زینت دہ کاشانہ ما شو
شہید عشق عارض از سواد قبر کے ترسد
زدود آہ و اشک چشم من طرفہ تماشائی
رعایائے دکن اے راز خیلے خرم و شادں

گل زخم جگر ہر دم زباد عشق خندان ست
درمیخانہ واہست و چمن وقف بہاران ست
کہ داماں قیامت گوشۂ چاک گریبان ست
خدا شاہد بفرقت خانہ ام مانند زندان ست
کہ داغ سینہ بعد مرگ ہم چوں مہر تابان ست
بیا ایجان جاں بنگر کہ لطف ابر و باران ست
کہ زیب ملک و دولت از قدوم شاہ عثمان ست

محمد یعقوب خاں صاحب اعجاز

بیا ساقی که هنگام نشاط می پرستان است
در میخانه وا هست و چمن وقف بهاران است

ز دنیا دست افشاندن تعلق قطع کئے سازد
که با آزاد بودن پا به گل سرو گلستان است

مدار از دامن شب دست و عرض مدعایت کن
دعائے دامن شبها دوائے درد عصیان است

چو خواهی مامنے رو آر سوئے کنج تنهائی
که امن و عافیت لازم پئے عزلت نشینان است

عیان شد صبح پیری سر ز بالین بر نمی دارند
تعجب بیگمان بر خواب غفلت ہائے پیران است

نظر کردن به عیب خویش هر کس را بود مشکل
شمردن عیبهائے دیگران بسیار آسان است

میفگن از نظر اعجاز را زنهار اے زاهد
خطا کار ست گو لیکن غلام شاه مردان است

فائز

در میخانه وا هست و چمن وقف بهاران است
متاعِ میکده امروز مفت میگساران است

بخنده هر گل از پیغام تفویض برار آمد
نشید تهنیت در بوستان صوت هزاران است

دلم قربان عثمان علیخان آصف هفتم
که در هندوستان از یادگار تاجداران است

عتابش جانِ دشمن سوز و لطفش و جهان پرور
نگاهِ قهر برق و دست جودش ابر باران است

چسان پابوس گردد سائلے از درگه لطفش
که اینجا پاس هم منجملهٔ امیدواران است

الا اے پیر سوراجی بیا فرمان شاهم بین
برار از بهر امید تو از حاجت براران است

به اخلاص آنچه گوید چون نه فائز بے ریا گوید
نه طمع مال و زر دارد نه از خدمتگزاران است

سید حیدر حسینی صاحب اثر

بدل نے آرزوئے جنت و نے حور و غلمان است — فدائے روضهٔ اقدس شدن صد گونه ایمان است

بعشق احمد مرسل دل و جان را فدا کردن — همیں لب لباب ملة اسلام و ایمان است

نوید تازه بادا باده خواران و عنادل را — در میخانه وا هست و چمن وقف بهاران است

شه ما آصف سابع که **عثمان علیخان** است — سکندر شوکت و دارا حشم جمشید دوران است

رحیم و واهب و منعم کریم و مالک و مکرم — باوصاف همایوں بر خلائق ظل سبحان است

نظیرش نیست در جود و عطا هنگام از بخشش — که در ملک سخاوت ذات او مهر درخشان است

الٰهی عمر و اقبالش فزوں بادا بهر ساعت — دعای ایں اثر کمتریں ها لحظه هر آن است

سید ابو القاسم صاحب سرور

وداع هوش در مهرش زهیچ هوشیاران است — نشاط رفته در عشقش متاع کامگاران است

حباب آسا نسیم آرزو بشکست ایں دل را — نگر ایں غنچه نشگفته در فصل بهاران است

چمن میخانه و گل ساغر و نکهت بو صهبا — عنادل نغمه سنج و ساقیش باد بهاران است

مبیں در آئینهائے تمنا عیش فردا را — خیال خام نجیتن شیوهائے خام کاران است

سپند آسا برم با آتش دل التجا پیهم — زبانم نیست کارم نالهائے سوگواران است

شراب عشوه در میخانهٔ چشمش به جوش آمد — خروش تازه اندر مجمع پرهیزگاران است

کمند جهد برافگن به اوج کامرانیها — که در عالم سرور ایں نردبان کامگاران است

محمد غوث محی الدین صاحب فاضل

شہ عثمان علیخاں نازش صد تاجداران است
بہ میدانِ سیاست فخر حملہ شہسواران است

خرابم در رہ عشق تو اے غارتگرِ ایماں
خراب بادہ عشقت زخیل ہوشیاران است

مشو غماز تو اے اشک چشم عاشقِ محزوں
کہ اشکِ تو پئے عشاق داغ رازداران است

بیا از لطف آں پیر مغان مے نوش رندانہ
درِ میخانہ وا ہست و چمن وقف بہاران است

مرا بنگر قتیل عشق دیگر را نمی بینی
کہ از تیغ نگاہ تو بہ کنج سوگواران است

نہ من تنہا فدائے آں رخ زیبائے خورشیدم
کہ عشاقِ رخ زیبا بہ عالم صد ہزاران است

منم شاہِ حقیقت در لباس عبدیت پنہاں
بپندارید فاضل را کہ او از خاکساران است

سید محمد علی صاحب داعی

بگو آں را کہ بر انجام عشق ما ہراسان است
زخود تا یک قدم رفتیم منزل بود۔ آسان است

زشرم دیگراں رستند و من از شرِ خود رستم
بہ اصل پاک پیوستم زعشق ایں حملہ احسان است

گرفتہ در بغل یاد تو دل در سینہ، تنگم
زلیخا را نگر امروز با یوسف بزندان است

بہائے یک نگاہ تو بہا دم نقد جانِ خویش
نرفتہ تا زکف نقدم بیا۔ ترسم زہجران است

پئے قتلم کشیدہ تیغ و دست از رحم دل لرزد
زترس ناامیدی باز دل چون بید لرزان است

شہان آب و گل بسیار دیدیم و فراوانند
غلام آں شہم کش ملک جان و دل بفرمان است

قدح نوشان دانش را بخوان سوئے دکن داعی
درخشید آفتاب علم در دور شاہ عثمان است

مصرعۂ طرح

(۲)

سُرمہ در چشمِ حسیناں فتنۂ خوابیدہ است

قافیہ خوابیدہ ۔ است ردیف

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

هر کسے معنیٔ زیبِ آبروتش فهمیده است — آرے حسنِ مطلعِ زلفش بسے پیچیده است

شاخِ طوبیٰ با قدِ بالائے جاناں کے رسد — در گلستانِ لطافت سروِ او بالیده است

خنده بر لبهائے خوباں هست برقِ شعله بار — سرمه در چشمِ حسیناں فتنهٔ خوابیده است

نیست آساں از نگاهِ نازِ تو خوردن فریب — ایں دلم در عشقبازی گرگِ باراں دیده است

حصهٔ رنداں بود جامِ شرابِ ارغواں — ایں یقیں دارم که هرگز محتسب نادیده است

گل نشد در نازکی هم پلهٔ رخسارِ یار — بیشتر چشمم به میزانِ نظر سنجیده است

نازم اے عثمان به فیضِ صحبتِ پیرِ مغاں
جام و باده بارها عیبِ مرا پوشیده است

نواب کاظم جاہ بہا

اے لبت مثلِ ہلالِ آسماں رخشیدہ است — وے دہانت ہمچو غنچہ در چمن خندیدہ است

از تجلائے رُخت شد شمع در فانوس بند — در حجابِ ابرِ زنگاری قمر پوشیدہ است

وائے آں مستِ شباب و ناز و انداز و ادا — کے ز حالِ مضطر و خستہ جگر پرسیدہ است

دوستاں را کند محروم ساقیِ دہرِ ما — غیر ازیں خمخانہ خمہا بارہا نوشیدہ است

یکدمے اینجا بیا و ہم بچشمِ خود نگر — کشتگانت وا حسرتا در خاک و خوں غلطیدہ است

گشت ایں مُلکِ دکن رشکِ گلستانِ ارم — ہمچو بلبل اِنس جِنّ و پری گرویدہ است

بادہ و معشوق کاظم ابر و باد و سیرِ باغ
ایں عجب اسبابِ عشرت فصلِ گُل بخشیدہ است

نواب حشمت جاہ بہادر

حلقۂ گیسوے تو دامِ دلِ گرویدہ است | خنجر ابروے تو بہرِ سرِ شوریدہ است
نالہ بہرِ بلبل و سوزش بہ شمع و غم بمن | ہر کسے را او بقدرِ حوصلہ بخشیدہ است
از لبِ سازِ حقیقت ایں صدا آید بگوش | بسکہ اسرارِ درون پردہ ام پوشیدہ است
از سرِ نو کن پئے تسکینِ من عہدِ وفا | رشتۂ پیمانِ تو فرسودہ و بوسیدہ است
زیرِ قامت اے سہی قد صد قیامت پائمال | زیرِ ظلِ زلفِ تو صد فتنہ آرامیدہ است
دل ز پہلویم ربود و آخرش انجام دید | آفریں دزدِ حنا دل از کفش دزدیدہ است

ذوقِ کاوشہائے معنی پرس اے حشمت ازو
ہر کہ از باغِ سخن گلہائے رنگیں چیدہ است

نواب تقی جاہ بہادر

زاں دمے کاں روئے رنگیں بے نقابے دیدہ است
از گلستاں بلبلِ شوریدہ دامن چیدہ است

کہ عنانِ صبر بگسست و لجامِ زیست گاہ
خلق زیں فتنہ خرامی صد قیامت دیدہ است

کن گزر در باغ بنما سنبلِ مغرور را
خوش بہ خوباں ایں شکنجِ طرۂ ژولیدہ است

شاخِ گل دستش نداد و خار نے دامن گرفت
در چمن پائے نسیمِ ناتواں لغزیدہ است

ہمچو بوئے مشکِ تر افتد بہ بیروں از ختن
چوں ترا فکرِ کشودِ نافہ پیچیدہ است

چوں منم سودا زدہ گلہا چرا جامہ درند
چوں منم کشتہ چرا لالہ بخوں غلطیدہ است

دامِ سبزہ ہست ہر سو چوں گریزم اے تقی
پائے من خفتہ مثالِ نرگسِ خوابیدہ است

نواب بشارت جاه بهادر

مستِ نرگس غنچه بیخود - سبزه هم خوابیده است | طرفه عالم در گلستانِ دیدهٔ من دیده است

داد دستِ او عجب زینت عروسِ تیغ را | غازهٔ خونِ شهیدان بر رخش مالیده است

از نگاهِ نازِ سحرآگیں همی گردد عیاں | سرمه در چشمِ حسیناں فتنهٔ خوابیده است

کیفِ مستی شد دگرگوں زانکه پیرِ میکده | در قدح آبِ زلالِ انگبیں پاشیده است

انتظارِ ساغرِ مل تا کجا ساقی کشم | گریه بر بربط بجوش و چنگ هم نالیده است

لاله و گل در چمن دیدم همه ساغر بکف | نرگسِ مخمور جامِ باده آشامیده است

ساغرِ عشقِ بتاں از کفِ بشارت چوں دهم
با منِ میکش که ساقیِ ازل بخشیده است

مہاراجہ سرکشن پرشاد بہادر شاد

در شکن ہا پوستینِ قالبم پوشیدہ است — یا لباسِ ضعفِ پیری از تنم پیچیدہ است

اے نسیمِ صبح آہستہ خرام اندر چمن — سبزۂ نوخیز در صحنِ چمن خوابیدہ است

مظہرِ اسرارِ قدرت ہستم اندر کائنات — اشرف المخلوقم و آدم مرا نامیدہ است

ساقیم مدہوش مے پرجوش یارم در بغل — دورِ عشرت بیں کہ چوں پیمانہ گردیدہ است

چشمت از جادو کند پنہاں ز انظارِ جہاں — کے توانم گفت کیں دزدیست دل دزدیدہ است

چوں بعشقش مبتلا بودن حقیقت آگہی است — من نیم تنہا جہانے مبتلا گردیدہ است

رفتنم از خویشتن اے شاد میدانی زچیست

یارِ من در محفلے حالِ مرا پرسیدہ است

نواب ضیا یار جنگ ضیا

کیست آں گلچیں کہ دامن از کمر پیچیدہ است / غنچہ چوں سر در گریباں از حیا گردیدہ است

یارب ایں سحرِ نگاہِ کیست کز تاثیر آں / ہر بنِ مویم چو نائے بیدلے نالیدہ است

ہر کجا خواہند بر روئے تماشا می کشند / پردۂ حیرت بدستِ مردمانِ دیدہ است

زود بیدارش کنی تا خوشش بہ بیند روئے تو / کیں مریضِ ناتواں از عرصہ خوابیدہ است

عکس در آئینہ و در دل چساں آید خیال / چشمِ ظاہر بیں چہ داند کیں رہ پوشیدہ است

حیف از جمعی کہ بر رو بشکنند آئینہ را / باز می پرسند از طوطی چرا رنجیدہ است

گرمئ بازارِ جوہر در دکن پوشیدہ نیست / عیب کے باشد ضیا ہم گر دکانے چیدہ است

مسعود علی صاحب محوی

دیدنی ہا دیدہ و ہم تا دیدنی ہا دیدہ است / دیدہ ما سیر از دیدِ جہاں گردیدہ است

ہیچ میدانی کہ ایں گلچیں باغ رنگ و بو / در بہارِ نوجوانی دستہ ہا گل چیدہ است

عمرہا خوردہ است با یاراں شرابِ حسن و عشق / سالہا در دامنِ ناز و نعم خوابیدہ است

ہر مئے دیریں کہ ساقی داشت در مینا چشید / ہر گل رنگیں کہ سر زد در چمن بوئیدہ است

ایں مسلماں تازہ و دیرینہ گبر بت پرست / در حریم کعبہ ہم عشقِ بتاں ورزیدہ است

ریشۂ نخل تمنا در گلستانِ خیال / بارہا پژمردہ گشت و بارہا روئیدہ است

چوں نگردد کلکِ محوی در سخن شکر فشاں / در مدیحِ پادشہ چندیں شکر خائیدہ است

محمد عبداللہ خان صاحب کاملؔ

مردماں گویند چون بختِ مرا خوابیدہ است
چشمِ من پیہم سحرگہ خوابِ دولت دیدہ است

از زبانِ سوسن این افسانہ می باید شنید
غنچہ چون خاموش بود اکنوں چرا خندیدہ است

نیک پنداری کہ ہر انگشتِ من باشد کلید
زانکہ دستِ من بسے قفلِ دہن بیچیدہ است

شرم می آید مرا از گریۂ ابرِ سیاہ
کے توان گفتن چرا در ہر کجا نالیدہ است

از شنیدن گوش، وز دیدن نگاہش باز ماند
او چہ رنجیدہ است از من یکجہاں رنجیدہ است

کے توان اندازہ کردن ہر کسے شعرِ مرا
زانکہ در ہر مصرعے صد معنیّ پوشیدہ است

کاملؔ این فیضِ نگاہِ "آصفِ سابعؔ" خلد اللہ ملکہٗ بود
کز کمالِ من جہانے باخبر گردیدہ است

سید ہدایت محی الدین خان صاحب فدائیؔ

ہر کہ گردِ درِ جانان ساعتے گردیدہ است
راست میگویم کہ او از دو جہان بریدہ است

اے برانداز این حجابے را کہ یابی کام را
یار اندر پردۂ چشمِ خرد پوشیدہ است

شمع رویا عالمے را حسنِ تو پروانہ ساخت
چون نہ قربانت شود جانم ترا چون دیدہ است

کرد بیخود جلوۂ جانان بہنگامِ وصال
بختِ من بیدار ہست و چشمِ من خوابیدہ است

مہرِ تابان راکند شرمندہ حسنِ روئے تو
وین ہلالِ عید از ابروئے تو کاہیدہ است

دستِ "عثمان" زرفشان آمد دہن گوہرفشان
مادرِ گیتی چنین سلطان کجا زائیدہ است

روزِ محشر در رجا باشد فدائیؔ بیگمان
ہر کسے کو از خدائے پاک خود ترسیدہ است

عبداللہ عمادی صاحب

طائرِ دیدہ کہ تا بامِ فلک پریدہ است — اوجِ طبعِ شاہ آصفجاہ اعظم دیدہ است

فی المثل گلزار بار آمد اگر ابرِ بہار — ابر طبعِ شاہ مہر و ماہ را باریدہ است

علم از اسلام گرد آورد و حکمت از فرنگ — یعنی از دار التراجم خوان دانش چیدہ است

مثل او در عالم آرائی و صولت گستری — ناشنیدہ ہیچ گوش و دیدۂ نادیدہ است

می کشد عقدِ ثریا در گلوے آسمان — خوشۂ پرویں بہ پیش مرغ سدرہ چیدہ است

از سرشکِ عاشقاں شاداب سروقامتش — ایں سہی بالا بطوفانِ بلا بالیدہ است

بے زبانانِ چمن را خوار نتواں داشتن — لحن خوش دارند امّا در گلو پیچیدہ است

نواب حسین نواز جنگ خسرو

سُرمہ در چشم حسینان فتنۂ خوابیدہ است — غازہ بر رخسارِ جاناں محشرے نادیدہ است

روز و شب ایں دیدہ و دل زلف درویش دیدہ است — زان گل و سنبل حدیثے جانفزایم چیدہ است

واعظا در فصلِ گل از مے چو منعم کردۂ — آن صدائے روح فرسا گوشِ من نشنیدہ است

حبذا کیفِ شراب عشق او در انبساط — از منِ خستہ بحالم اندکے پُرسیدہ است

آن نگاہِ فتنہ انگیزش چہ کارے می کند — برق وش آمد بمن چیزے ز دل دُزدیدہ است

ہان بیا ساقی بدہ آب حیاتے را کزاں — در نہالِ عشق شاخ آرزو بالیدہ است

کے شوم خسرو ز انجام وصالش کامیاب — کین دلِ زار از بلائے ہجرِ او ترسیدہ است

رشید الدین خان صاحب عالی

در جهانِ حُسن چشم سالها گردیده است
جوہرِ شمشیرِ بُرّان در نظر پوشیده است
مثلِ من ہر کس کہ می آید بہ بزمِ نازِ تو
در چنین عہدِ شباب اندازہ و نازش دیدنی است
از گلِ وصلش نشد روزے دلِ من شادمان
چون نہ گل چینم من از شاخِ نہالِ قامتش
نقدِ جانِ خویش کن عالی بمستی نذرِ شہ

دیدۂ من چو تو در عالم نہ کس را دیدہ است
سُرمہ در چشمِ حسینان فتنۂ خوابیدہ است
ہمچو پروانہ بشمعِ حُسنِ تو گرویدہ است
ہر ادایش بیخودانہ ہر قدم لغزیدہ است
سالہا بر کشتِ غم خونِ جگر پاشیدہ است
برگ برگش نو دمیدہ غنچہ غنچہ چیدہ است
چون شرابِ بندگی در ساغرت جوشیدہ است

غلام محمد خان صاحب ایجاد

چون غبار آسا وجودِ خویش را سائیدہ است
شیوۂ چشمِ حسینان جز فریب و عشوہ نیست
خود غلط کردی اگر امیدِ وصلش داشتی
اشکِ گلگونم مگر رازِ نہانم کرد فاش
پرتوے حسنش نمی گنجد چو در کون و مکان
می خورد ایجاد بر آنکس بہ توفیقِ مُراد
رویتِ ماہِ رجب ایجاد را این مُژدہ داد

سُرمہ در چشمِ حسینان فتنۂ خوابیدہ است
باز ماند ز ابتلا ہر کس کہ این فہمیدہ است
کے کسے از قامتِ سروِ سہی بر پیدہ است
از چنین غمّاز رُسوا مردمِ ہر دیدہ است
تنگ چشم است آنکہ در دیر و حرم گردیدہ است
تخمِ اُلفت ہر کہ در کشتِ جہان کاریدہ است
شاہِ عثمان را خدا عمرِ خضر بخشیدہ است

محمد کمال الدین صاحب

هر که رفتار قیامت خیز جانان دیده است	شور محشر در نگاهش فتنهٔ خوابیده است
در زبان دیگران آنکس که جوید نفع خویش	کور باطن چاه پیش راه خود کندیده است
رنگ صحبت چون وگرگون دید همرنگی نمود	زاهد اندر بزم رندان مردم فهمیده است
شرمساری داد از خوف گنهگاری نجات	آب اشکم روی گرد آلود من شوئیده است
بعد مردن خاک گورم پرده داری میکند	کردهٔ و ناکردهٔ من در لحد پوشیده است
همنفس حال درونم قابل اظهار نیست	دل پراگنده جگر تفته سرم شوریده است
وقت امداد است اکنون ای امید مغفرت	بار عصیان بر سرم کوه گران گردیده است

محمد یعقوب خان صاحب اعجاز

زار و زردم خاطر من خسته و شوریده است	حالم از درد فراقت این چنین گردیده است
هر کمالی را زوالی هر زوالی را کمال	ماه را بنگر که هم بدر است و هم کاهیده است
بادل فارغ بماند در جهان زندگی	از تعلق هائی دنیا هر که دامن چیده است
پا شمرده بایدت بگذاشتن اندر جهان	کین فریب آباد مثل چاه خس پوشیده است
بی تامل گر بگوی ناتمام است آن سخن	هر چه اندیشیده گوئی چون بزر سنجیده است
چون نه افتد کارهای من همه اندر گره	طالع ناساز من برگشته و خوابیده است
از قفس اعجاز چون گشتم رها گفتم بدل	قدر آسائش بداند هر که آفت دیده است

سید سبحان علی صاحب لئیق

چشمِ فتّانِ حسینان شورشے ورزیده است
از نگاهِ ناز قلبِ عاشقان وزدیده است

دیدۀ نرگس که بیدار است و مخمور از خمار
سُرمه در چشمِ حسینان فتنۀ خوابیده است

تا قیامت از خزان محفوظ شد باغِ دکن
چهرۀ عثمان چو گُل در هر چمن خندیده است

بار در نخلِ مراد از دولت و اقبال و عمر
تا ابد شمس و قمر چون بر سما گردیده است

واه تاثیرِ کرامت زورِ بر زورِ نظر
پیشِ تو سروِ سهی از راستی بالیده است

من که ساکت گشته ام نے تاب و طاقت از کلام
در حریمِ دل زِ حیرت جوهرے رخشیده است

دردِ تو باشد لئیقا یا علیؓ مشکل کشا
نامِ محمود و محمّد بر دلم کندیده است

مرزا قاسم علی بیگ صاحب اَخگر

دل که شب سودائے زلفی در سرش پیچیده است
شکلِ جمعیّت چه در خوابِ پریشان دیده است

نوبهار است و چمن شد تازه جوشِ خرّمی است
هر گلی بر نالۀ هر بلبلی خندیده است

یارب این بت کیست هر زاهد بہ رنگِ برهمن
خاکِ پایش را چو صندل بر جبین بالیده است

شرمِ نازش عشوه انگیز است در بزمِ رقیب
گرچه سوی من نظر دارد مگر دزدیده است

خفتم و نقشِ خیالش صورتی از وصل بست
طالعم بیدار شد چشم اگر خوابیده است

در بهارِ آرزوها از گلستانِ رخش
دیده ام در دامنِ نظّاره گلها چیده است

طرفه عهدِ شاه عثمان است اَخگر جانفزا
هر کجا عندلیبست برخود از طرب بالیده است

احمد صاحب اسدؔ

درچمن آں خوشنما گُل دیدهٔ دل چیده است
صورتِ بلبل ہمه عالم براد گردیده است

کیست؟ کو در جادهٔ تو ہمّتِ مردانه کرد
از کرم ہائے تو ما را ایں دل و ایں دیده است

درمشامِ جانم از زلفت عجب بوئے رسید
شمّهٔ زاں بادِ عنبر بیز ہم بشنیده است

چوں زسر انداختم در عشقِ تو بارِ خودی
خود بخود پیشِ نگاہم منزلِ نادیده است

کیست؟ مستثنیٰ الٰہی! از خمارِ انقلاب
بادهٔ تغییر ہر کس در جہاں نوشیده است

درجہاں باشد زبیدادِ فلک ما را چه باک
خاطرِ ناشادِ ماجورِ بتاں درزیده است

جُز خیالِ یار نشود در دلش ہیچ انعکاس
من نمی دانم اسدؔ مست است یا سنجیده است

سیّد علی صاحب منظورؔ

ناکسے را ہم نمی بینیم کو رنجیده است
در دکن ہر شخص گلہائے مسرت چیده است

گلشنِ امید شاہ ما خزاں نادیده باد
گلبنِ تمجیدِ شاہ ما خزاں نادیده است

تا گرفتم لذتِ گلگشتِ گلزار برار
بیں که نخلِ ارتقائے من چساں بالیده است

می شود "سرہور" از ہور خیالش مستفید
در نگاہ ہر مدبر رائے او سنجیده است

امن پرور چشمِ لطفِ اوست، جز ملکِ دکن
مائلِ شورش بہر جا فتنهٔ خوابیده است

ما ہمه مستیم ازیں مے، آنچه می پرسی دلا
بادهٔ حبِّ شہ عثمان که آشامیده است

بنگرائے منظورؔ! اوج خاک بوسانِ درش
خاک پائش بر رخِ خود صدر ما مالیده است

سیّد محمد حسین صاحب آزاد

سرمه در چشمِ حسیناں فتنهٔ خوابیده است
چشمِ فتّانش دلِ عشاق را دزدیده است

دلربائے ما بعالم بے نظیر و بے عدیل
دیدهٔ عالم نظیرِ دلربا کے دیده است

روز و شب ناگفتنی ظلم و ستم بر ما رود
هر کرا بینی تو از ظلم و ستم ترسیده است

گردِ روئے مه رخاں آویخته زلفِ سیاه
گنجِ خوبی را مگر مارِ سیه پیچیده است

میکنم شکرش که نعمت هائے بیحد و حساب
بی سبب بخشندهٔ بی منتم بخشیده است

روئے روشن شمع هست و عاشقاں پروانها
هر که رویت دیده است از جان و دل گرویده است

آن که از کبر و منی هرگز نمی بیند بکس
از ره لطف و کرم آزاد را پرسیده است

میر ولایت علی صاحب وفا

سرمه در چشمِ حسینان فتنهٔ خوابیده است
هر خطِ رخسارِ خوبان سبزهٔ روئیده است

گیسوئے مشکین چرا بر دوشِ تو ژولیده است
از چه چشمِ سرگینِ تو نظر دزدیده است

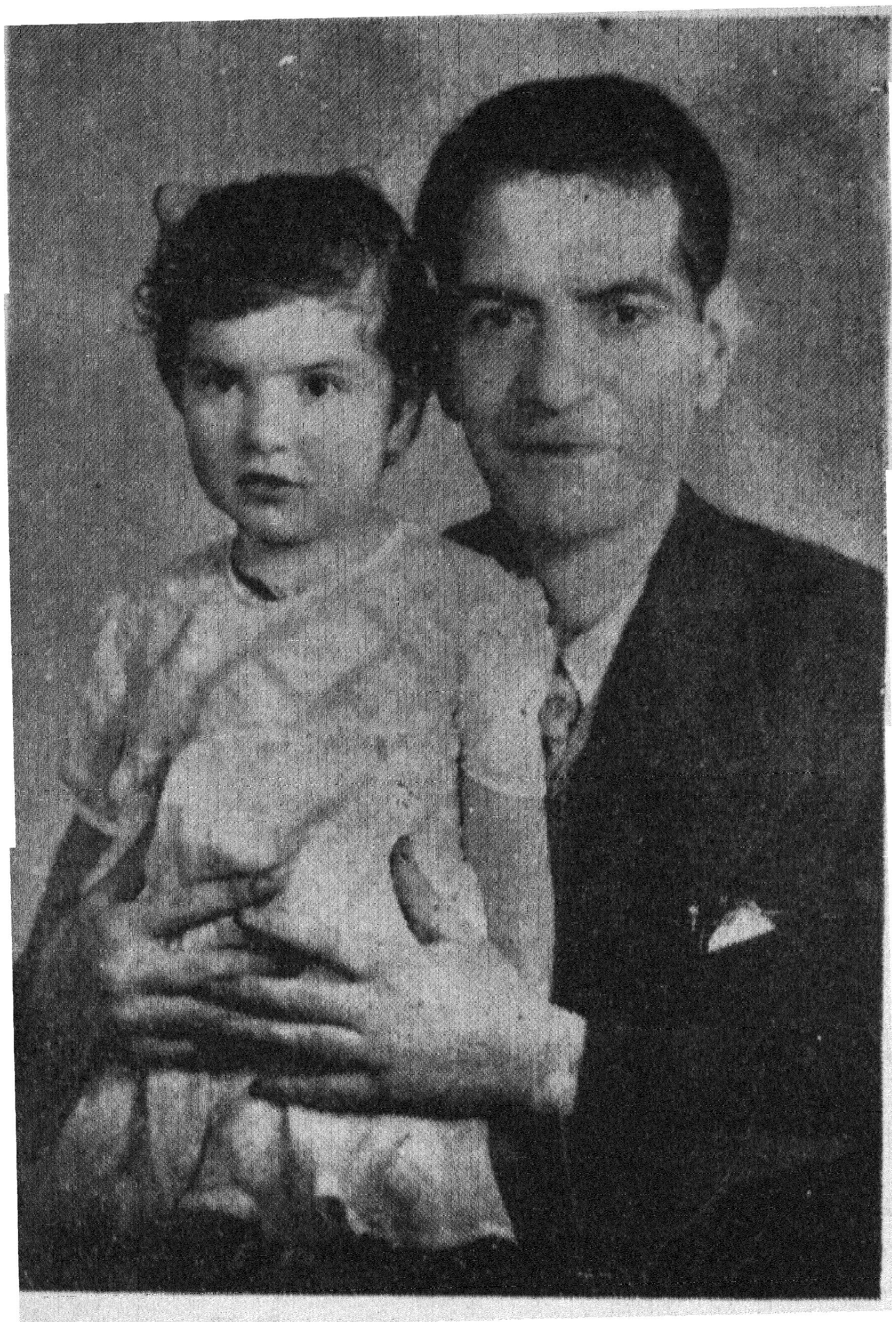
شاهدانِ ماه وش در یک نظر گیرند دل
بر ادائے حُسنِ ایشان یکجهان گرویده است

ساقیا برخیز و دردِه جامِ مے لبِ تشنه را
موسمِ خوش هست و باران در چمن باریده است

گر نگاهِ التفاتش بر غریبان می فتد
ظلمتِ بختِ جهان اکنون چو مه رخشیده است

خلق را می پروری و میدهی راحت بجان
این سعادت حضرتِ سبحان ترا بخشیده است

اے وفا صبح و مسا میباش با دستِ دعا
شاهِ عثمان را که حق عمرِ ابد بخشیده است

شهریار و شهرزاد

شیدا محمد صاحب شیدا

مثل آن دزدے کز ہمسایہ اش نالیدہ است
این دل من خانہ برانداز جان گردیدہ است

مبتلائے گریہ اش سازد فلک انجام کار
ہر کہ در بزم جہاں بر دیگران خندیدہ است

مطلب دل کے کند حاصل چنین گم کردہ راہ
بادیہ گردی چو قیس عامری بگزیدہ است

ارتباط عاشقی با شاد کامی مشکل است
اتحاد حسن با مہر و وفا نشنیدہ است

میکشان خمہا تہی کردند با چنگ رباب
محتسب در خانہ پنہاں بادہ آشامیدہ است

برمراد خود رسد ہر کس بسعی خویشتن
منقلب از دست باہمت جہان گردیدہ است

نیست **شیدا** را گزند از گرم و سرد روزگار
نقش آفتہائے دوراں بر دلش گردیدہ است

رائے سورج نراین صاحب خاطر

اے کہ بر حسن و جمالت یک جہاں گردیدہ است
وے بامید وصالت ہر سر شوریدہ است

خاموشئ اہل جوہر کے کند جوہر عیاں
تا نشگفد گل بہ گلشن بوئے آن پوشیدہ است

در پئے رفع ملالش فکر من کردم بسے
کاش دانستم کہ او از من چرا رنجیدہ است

ابروئے زہرہ جبیناں کار خنجر می کند
سرمہ در چشم حسینان فتنۂ خوابیدہ است

حال دل از تو چہ گویم آہ اے غمخوار من
یک پری پیکر بیک جلوہ دلم دزدیدہ است

چون کنم شکرش کہ او از آب رحم و لطف خویش
داغ عصیان مرا از دامنم شوئیدہ است

مہربان باشد اگر بر من خدا **خاطر** چہ فکر
گرچہ یک عالم ز من برگشتہ و رنجیدہ است

محمد حسین صاحب موجد

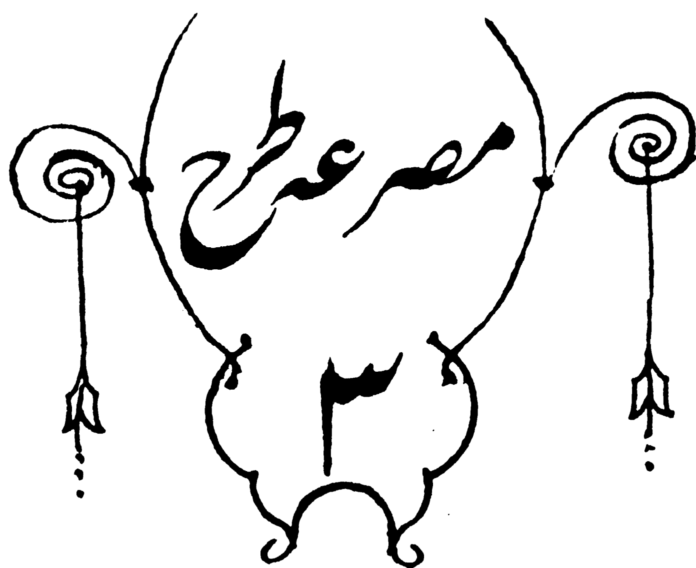
بر عذار یار من سبزه چه‌ها روئیده است
قتل من گشتم جهاں حیراں بفکر جستجو
هر که می بیند بگوید زردی رنگِ رُخم
از ادائے زلف او سنبل پریشاں در چمن
مردمک ہشیار در حیرت فتاده دیده اند
از دکن فیض تو عثماں قاف از تا قاف رفت
موجد رنگیں بیانی نظمی عجب شیریں نوشت

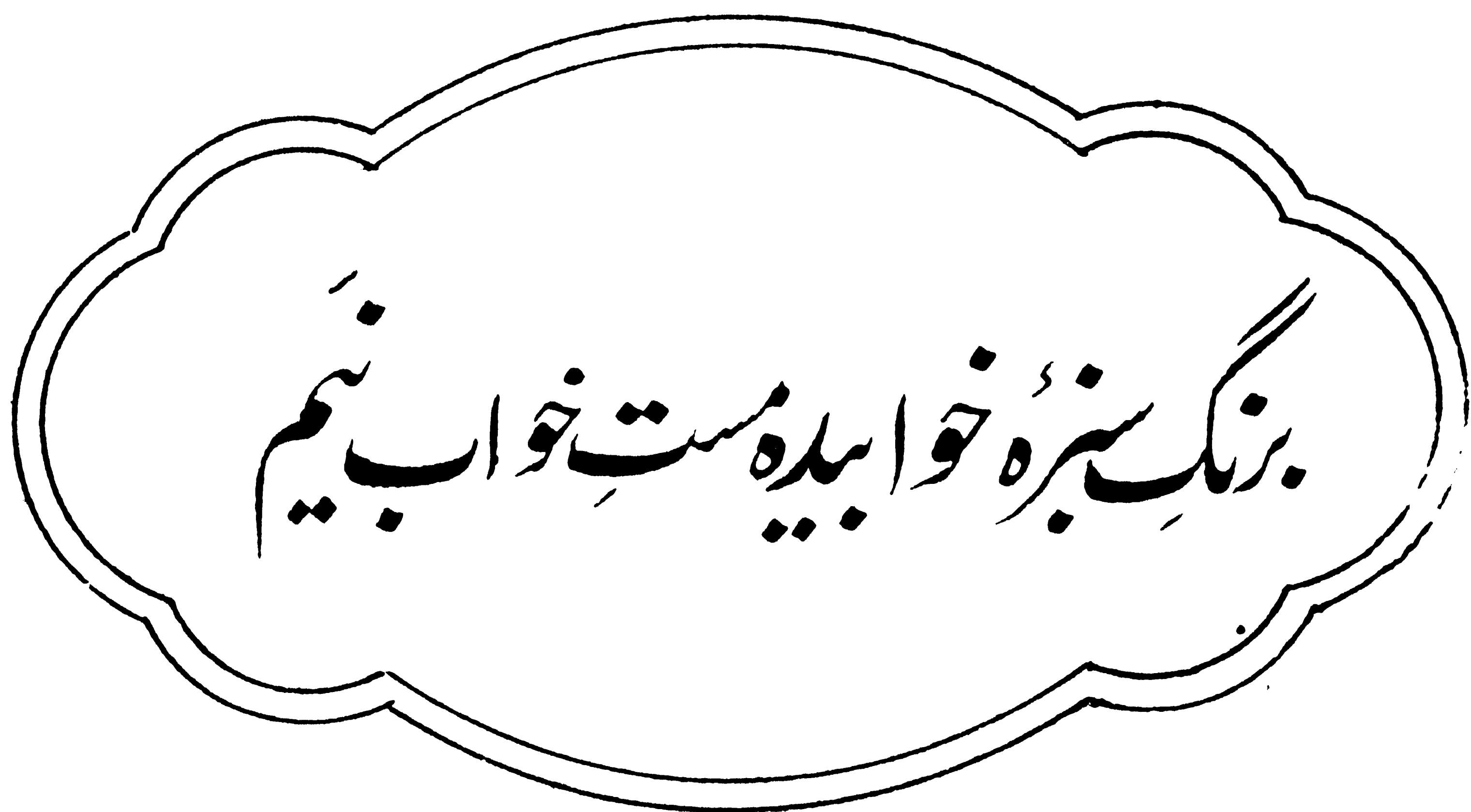
طوطی جانم بر آں با جان و دل گرویده است
قائلم در پردهٔ چشم خوشا پوشیده است
زندگی در عشق او زنگ قضا ورزیده است
وز جفائے چشم او نرگس ببیں تر دیده است
سرمه در چشم حسیناں فتنهٔ خوابیده است
بسکه بر ایثار تو عالم همه گردیده است
بزبانِ خامه را شاید شکر سائیده است

بصیر

دیدهٔ کس چوں شه عالی نه دیگر دیده است
زاں سبب بر طاعت جشنش جهاں نازاں بود
عالم اسلام بر صدقش بگوید آفریں
از پئے شکر سنین عمر بهر یاد سن
شه دراں بزم قدیمی هر کسے را بے حساب
از پئے عقد گهر در جشن هنگام کرم
جز هوائے مدحتش دیگر چه آید از بصیر
۵۲ ۶ ۱۳

ارچه در اقلیم عالم هر طرف گردیده است
کو زروئے عقل در شاہانِ گیتی چیده است
یک جهاں بر حسن خلق طبع او گرویده است
شاه ما اندر دکن جشن طرب ورزیده است
جاه و اعزاز و نقود و مال و زر بخشیده است
همت سلطان صادق گوهر افشانیده است
انچه بر کف داشت آں دل هدیه گذرانیده است
۳۳ ۶ ۱۹

قافیہ خواب - ردیف نیم

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد الله ملکه و سلطنته

حیات را چه کنم چون دران جناب نیم — به هجر چند زیم قابل عذاب نیم

ز نغمه های محبت پر است سینهٔ من — چو در نفیر در آیم کم از رباب نیم

کنم به غور تماشای گلشن هستی — برنگ سبزهٔ خوابیده مست خواب نیم

چرا شوم ز رقیبان کوردل مرعوب — که همچو مردم دیده به زیر آب نیم

ز روی خویش برافروز روز عیش مرا — که با وجود تو محتاج آفتاب نیم

فغان! به مکتب الفت منم چه درس دهم — زبان خامه نیم معنی کتاب نیم

هزار خدمت پیر مغان کنم عثمان

ولی چه سود که شایستهٔ شراب نیم

نواب کاظم جاہ بہادر

فدائے روئے تو اَم عاشقِ گلاب نیم
شدم چو مست نظر طالبِ شراب نیم

ہمیں بس است کہ واقف شوی ز احوالم
بگیر نامۂ من طالبِ جواب نیم

چو بلبل اَم بہ تمنائے روئے گل بیدار
مثالِ نرگسِ بیمار محوِ خواب نیم

برنگِ بوئے چمن در زمانہ آزادم
بسانِ زلفِ تو در بند پیچ و تاب نیم

برو کہ تکیہ برحمت زدم چہ غم واعظ
قدم نہادہ اگر در رہِ ثواب نیم

ہمیشہ خون زدو چشمانِ من ہمی بارد
مثالِ لکۂ ابرے من آب نیم

جمالِ دوست ہمی بینم اندرش کاظمؔ
منم کہ قائلِ تنویرِ آفتاب نیم

نواب حشمت جاہ بہادر

ز رشکِ چرخ گذشتم کہ لاجواب نیَم
خوشم کہ من ہدفِ تیرِ انتخاب نیَم

من آشنائے غم و گریۂ سحاب نیم
تر آستیں اگر اے دیدۂ پُر آب نیَم

زبانِ پندِ تو زیبا و جائز اے واعظ
بصورتیست کہ ہم پہلوئے شباب نیَم

چرا شوم نہ پریشانِ گردشِ دوراں
کہ مہر و ماہ نیم ساغرِ شراب نیَم

چرا تو چرخِ ستم کیش در پئیم شدہ
کہ ذی ہنر نیَم و خانماں خراب نیم

مثالِ دیدۂ نرگس ہمیشہ بیدارم
برنگِ سبزہ خوابیدہ مستِ خواب نیَم

رہینِ منّت و الطافِ یارم اے حشمت
ہزار شکر تہِ خنجرِ عتاب نیَم

نواب تقی جاه بهادر

دمے کہ از مے و شاہد پر اجتناب نیم | کنم چہ ناز کہ رسوا نیم خراب نیم

چو نرگسم کہ بہ نظارہ چشم وا دارم | برنگِ سبزۂ خوابیدہ مستِ خواب نیم

ز ننگ ظرفِ من جام گشت پُر ساقی | گلہ طرازِ عطائے شرابِ ناب نیم

بہ پیشِ طرۂ طرار کے شوم خاموش | زبان بدارم و صد شکر لاجواب نیم

تو بودہ ز خطا و ثوابِ من آگاہ | ز من مپرس کنون در خورِ حساب نیم

بہ وجد قصۂ این سوز و سازِ من آرد | عجب بود کہ نوائے نئے و رباب نیم

تقی چو بادِ صبا آید و رود چو بہار

من اعتماد کنِ موسمِ شباب نیم

نواب بشارت جاہ بہادر

خلافِ حُسن نَیَم مُنکرِ شرابِ نیَم | خجل زِشاہد و ساقی ہیچ باب نیَم
دُوئی نماند ز تائیدِ بخت با تو مرا | مپوش رُخ کہ پسِ پردۂ حجاب نیَم
ہزار شکر تُو از آفتاب خوبتری | کہ مُنفعل ز تو در رُوئے آفتاب نیَم
فزوں دُو جام بلا نوش رابِدہ ساقی | زیک دو جُرعۂ مے سرخوش ام خراب نیَم
شُمار بادہ پرستی شود اگر بہ خطا | مرا چہ کار ازیں من پئے ثواب نیَم
خوش است بادۂ رنگیں بہ طالعِ بیدار | بغیرِ وصلِ کسے طالبِ شراب نیَم

دِلم چو غُنچہ بشارت شگفت از رُخسار
رہینِ منّتِ بوئے گُل و گلاب نیَم

مهاراجه سرکشن پرشاد بهادر شاد

ترا که گفت که من قائل کتاب نیم | ز مهپگاه وفا در خور خطاب نیم
گمان مدار که از وصل کامیاب نیم | بچشم دوست سزاوار انتخاب نیم
بهر زمین که رود یار با دم پاشید | ندامت ست که سرچشمهٔ گلاب نیم
تمام روز برم سجده بر در دلدار | بحالتے که پرستار آفتاب نیم
بصیدگاه رقیب از چه همعنانت شد | منت رفیق بدم حیف همرکاب نیم
بگوئی از رهِ انصاف این شکایت نیست | هلاک غصه نیم؟ کشتهٔ عتاب نیم

ز بزم خویش برون کن نه شاد صوفی را
نیم حجاب رخت پارهٔ نقاب نیم

نواب ضیا یار جنگ ضیا

زخویش رفته بیک جرعهٔ شراب نیم / چو سرخوشاں ہمہ تن مائل کباب نیم

بہرچہ می نگری یک خدائے می دارد / بسان ذرہ پرستار آفتاب نیم

ہوا بہ سنبل آشفتگی گرہ چہ زند / بہ بند کاکل نیرنگ پیچ و تاب نیم

دلم ز جام جم افزوں ترست پنداری / مگو کہ باخبر از شہرت خطاب نیم

کبوتر حرم آزادہ میگزارد عمر / چو مرغ رشتہ بپا درخور عذاب نیم

چہ شد کہ چہرہ خوے آلودہ میکند ز عتاب / بس است نکہت گل خوگر گلاب نیم

مرا کہ جلوهٔ جوہر ضیا خداداد ست / حریف مردمک چشم انتخاب نیم

مسعود علی صاحب محوی

بعہد شیب توانا تر از شباب نیم / زکہنگی چہ شوم تند تر شراب نیم

کشیدہ اند خط بندگی مرا بہ جبیں / چہ ساں گماں برم فرد انتخاب نیم

ضیائے قائم قطبم بیک مدار ثبات / شعاع در بدر ماہ و آفتاب نیم

نمود و بود من اندر جہاں چو آب رواں ست / نظر فریب کساں صورت سراب نیم

زندگی وز ہولاسیم چہ می پرسی / بفہم عقل در آیم من آں حساب نیم

دعا علامت اظہار بندگی دانم / ازاں بہ بند دعاہائے مستجاب نیم

بعالمے کہ دراں زندگیست بیداری / برنگ محوی آشفتہ مست خواب نیم

عبداللہ خان صاحب کامل

ہزار بادہ کشم زیرِ احتساب نیم
کہ من درونِ خراباتیان خراب نیم

ہر آنچہ بشنوم از خویش بشنوم آرے
بسانِ کوہ ز کس طالبِ جواب نیم

درونِ آتشِ عشقش سمندرانہ زیم
قرار پائے چو سیماب اضطراب نیم

مثالِ آئینہ پیشِ رخش ہمی باشم
چو ابر بہرِ رخِ ماہوشش نقاب نیم

خدائے پاک سرشتم ز نورِ خود کرداست
خود آفتابم و محتاج آفتاب نیم

ہمیشہ نیّرِ اقبالِ شاہ می گوید
بجز خدا ز کسے طالبِ خطاب نیم

ز جامِ چشمِ دل افروز مے کشم کامل
حریصِ بادۂ جانسوزِ انتخاب نیم

عبداللہ عمادی صاحب

بہ پائے نرگسِ بیدار مست خواب نیم
سرم خوش است کہ من سرخوش از شراب نیم

بہ یادِ ساقیِ کوثر غدیر خم بہ کشم
اگر ز جرعۂ خمخانہ بہرہ یاب نیم

نظر کنید زمانے بہ اوجِ رفعتِ من
کہ خاکِ راہ کسے غیر بُوتراب نیم

زُلالِ فیضِ شہنشہ کشیدہ ام چنداں
کہ دُرد من بکشند خلق و من بہ تاب نیم

شکوہ اوست کہ با آسماں ندارم کار
فروغ اوست کہ محتاج آفتاب نیم

بسوئے غیر نپویم کہ اوست مبدءِ فیض
ہزار شکر کہ از غیر فیض یاب نیم

جنابِ دوست بلند است و راہِ عشق فراخ
قصورِ بخت بود گر بر آں جناب نیم

ہدایت محی الدین صاحب فدائی

خدا گواہ کہ من تشنۂ شراب نیم
خراب مست نگاہم مگر خراب نیم

کجاست خضر طریقت کہ دستِ من گیرد
بعشقِ زلفِ سیہ بر رہ صواب نیم

مرا فہم ز برائے تو اے گلِ خوبی
برنگ سبزۂ خوابیدہ مستِ خواب نیم

توئی چو راہنمائے من اے سراج منیر
بس است روئے تو محتاج آفتاب نیم

ببیں تو فضل و کرمہائے آں خدائے قدیر
گناہ می کنم و مُوردِ عتاب نیم

چو دید رحمتِ حق را کہ بحساب آمد
سیاہ کاریٔ من گفت در حساب نیم

ہمیں بس است فدائیؔ شاہ خود باشم
در آرزوئے دگر عزت و خطاب نیم

نواب حسین نواز جنگ خسرو

برنگ سبزۂ خوابیدہ مست خواب نیم
کہیم بباغ چو ایمن ز انقلاب نیم

چو من نبودم و آنکہ نواختی بخطاب
کنوں کجایم اگر لایق خطاب نیم

حدیث خوانیٔ من با پیالہ و ساقیست
بحمدِ حق کہ پئے ماہ و آفتاب نیم

خرابیم چو فزوں است قیمتم بیش است
بہیچ ارزم اگر خانماں خراب نیم

دعائے پیرِ مغاں وردِ صبح ینایم
گمان بد ببرم اینکہ مستجاب نیم

خراب خانہ شدم در قمار خانۂ عشق
ہمیں بس است چہ گویم کہ کامیاب نیم

ز چشم ساقیِ کوثر کہ مے کشم خسرو
خمار کشمکش جرعۂ شراب نیم

رشید الدینخاں صاحب عالی

بیار بادہ کہ من منکر شراب نیم
بہوش ہستم و از کیفِ مے خراب نیم
کدام شب بفراق تو اشک خوں نچکید
بہر سوال کہ کردم خموشی است جواب
ہمیں بس است کہ گوئی مرا تو بندۂ خود
زاشکہائے غمم می چکد درِ خوشِ آب
بچشم یار چساں رتبہ ام شود عالی

مگو مگو کہ پرستار آفتاب نیم
برنگ سبزۂ خوابیدہ مستِ خواب نیم
زغم چو حلقۂ کاکل بہ پیچ و تاب نیم
زہے جواب کہ من لایق جواب نیم
مدہ خطاب دگر لایق خطاب نیم
فتد بخاک من آں قطرۂ سحاب نیم
درامتحانِ محبت چو کامیاب نیم

غلام محمد خاں صاحب ایجاد

زچشم مست تو مستم زمے خراب نیم
شباب چوں زسر آید زشادی وصلت
صبا ز دردِ شکستہ دلاں چہ می پرسی
بہ بیں بہ ہمت من باوجود رسوائی
دراں چمن کہ بپاپے وزد خزان و بہار
شرف زبختوران بردم از علامی تو
فزود مصرعۂ شہ قدرِ نظم من ایجاد

ہزار شکر کہ ممنون آفتاب نیم
بوصل کوشم و جویندۂ شباب نیم
رقیب فائز و من حبیب کامیاب نیم
بشوق کوئے تو در پردۂ حجاب نیم
برنگ سبزۂ خوابیدہ مستِ خواب نیم
اگرچہ صاحب منصب نیم خطاب نیم
وگرنہ بیش مہاں در خورِ حساب نیم

سید عبدالغفور صاحب غریب

جنون عشقم و ہشیار رفتہ آب نیم — برنگ سبزۂ خوابیدہ مست خواب نیم
خم دو ابروی تو راہت گشتہ محرابم — اگر غلط کنم این لائق ثواب نیم
نگہ بروی تو کردم گداختم چوں شمع — مگر بشمع صفت دیدۂ پر آب نیم
زگرد حادثہ افسردہ گشت آتش دل — کہ خاک بر سرم افشاند من تراب نیم
رساست ناخن اندیشہ جز خراش جگر — ولی چہ سود ازین ہیچ پیچ و تاب نیم
گرہ ز زلف سیاہت کشودن آسان نیست — بچشم مار زنم شانہ نے عذاب نیم
خیال زلف پریشان یار کرد غریب — بایں سخن خجل از ہیچ شیخ و شاب نیم

محمد کمال الدین صاحب

بہ پیش یار اگر مورد عتاب نیم — زہست و نیست چرا لائق جواب نیم
اُمید عفو بیفزود جرأت عصیاں — گناہگارم و مستلزم عذاب نیم
سپردہ ام برضایش نہ بر عمل نازم — جزا نخواہم و مستدعی ثواب نیم
سیاہ کارم و اما سیاہ رویم نیست — سفید ریشم و منت کش خضاب نیم
زدار و گیر نترسم بکثرت عصیاں — بہ پیش مغفرتش داخل حساب نیم
بحیرتم کہ چرا پردہ میکنی از من — گہے ز منظر چشم تو در حجاب نیم
ز دست بردہ ہنم رعب حسن مہر سکوت — بپاسخ کلمات تو لاجواب نیم

سید ابوالقاسم صاحب سرور

زداغ مهر و وفائے تو سینه تاب نیم / به تیرگی چو شب تارم آفتاب نیم

بجلوه گاه رخش از فروغ جلوهٔ تو / نگاه تشنه لبم چشم کامیاب نیم

بتارهائے رگم زخمهٔ مزاج مزن / که ساز شیونِ دل خسته ام رباب نیم

هزار جلوهٔ نادیده از دلم جوشد / چو ماهتابِ فلک زیب و آفتاب نیم

نگر که شعله چسان مضطرب شود پیهم / به شعله زار حوادث به اضطراب نیم

شمیم گلشن قدسم دوام میدارم / برنگ سست وفا نکهت گلاب نیم

زتند باد تغیر مرا چه باک سرور / بسطح بحر جهان زورق حباب نیم

محمد سعادت الله خان صاحب هوش

جهانِ علم و تقینم فریب خواب نیم / که آب هستم و تاب رخ سراب نیم

هزار مسئله از هستیم شود منحل / جواب هستم و مسئولِ لاجواب نیم

نقوش هستیِ من نکته هائے باریک است / ببین حقیقتِ من نقش بر آب نیم

دمیده دیدهٔ نرگس ز هر بن مویم / بهار دیده جمالم خمار این خواب نیم

شراب عشق مرا هوشیار می دارد / ز مستی نگه فتنه زا خراب نیم

معطر است مشامِ حقیقت از بویم / گلاب هستم و رنگ رخ گلاب نیم

ز نغمه سنجیِ من هوش بلبلان مستند / انیس بوم و زغن نالهٔ غراب نیم

اِحتشام احمد صاحب اسد

چه باعث است؟ کنوں لائق خطاب نیم — چرا؟ به انجمن تا ز باریاب نیم

بر آستانِ تو بس حق خدمت است مرا — جدا به ظاهر و باطن ازین جناب نیم

دلم ربوده از راهِ لطف و غصّه کنی — بایں کرشمهٔ مستوجب عتاب نیم

تو جلوه بار شدی از هزارها پرده — ترا نزد تو اگر گوئی در حجاب نیم

من آں وجود ظهورم نیامدم به خیال — من آں حقیقت سرّم پسِ نقاب نیم

هزار شکر که از لطافت یار سیرابم — فریب خوردهٔ و تشنه لب سراب نیم

به ظلّ حضرتِ عثمانؔ چو بگذرد عمرم — اسدؔ که گفت؟ تهِ دامنِ سحاب نیم

حکیم مرزا قاسم علی بیگ صاحب آخگر

فلک مسوز مرا لایق عتاب نیم — چراغِ شام نیم مهرِ صبح تاب نیم

چرا بمیکده ساقی مرا پسندیداست — تفِ کباب نیم جوششِ شراب نیم

چه طرفه گنج به کُنجِ خرابه ام پنهاں — که باوجود خرابی چنیں خراب نیم

تسلّی دلِ خود کرده ام به اجابت — هجومِ غم همه دارم با ضطراب نیم

طراز هستی من یک نمود بے بود است — که جز نمایش نقشی بروئے آب نیم

اشارهٔ بکن از چشمِ غمزه پرداز ت — اگر ز روئے زباں لایق خطاب نیم

بر آستانِ خدیو دکن سرست آخگرؔ — اُمیدوار در کس جز این جناب نیم

محمد یعقوب خان صاحب اعجازؔ

دمی شکسته دل از دور انقلاب نیم | رضا و صبر که دارم باضطراب نیم
خلاف ظاهر و باطن مجوز من هرگز | که موج آب نمایند چون سراب نیم
بیار باده چه کارم بخرقهٔ سالوس | که خواستگار چنین زهد نا صواب نیم
شبِ وصال ز حیرت بدل همی گویم | ربوده است مرا خواب یا بخواب نیم
گناه من که ز حد شمار بیرون است | حساب من چه شود در خور حساب نیم
چرا بحسن تو پروانه وار جان دادم | فدای تو اگر ای رشک آفتاب نیم
ز دل محب علی چون نباشم ای اعجازؔ | تهی ز مهر و تولای بو تراب نیم

محمد غوث محی الدین صاحب فاضلؔ

براه عشق فتادم ولی خراب نیم | بکوی عشق تو در راهِ نا صواب نیم
نگاهِ ساقی هوشم بجام دل افتاد | ببین که مست بجامِ شراب ناب نیم
بکوی دوست گذر کردن عین حکمت هست | قسم بذاتِ تو دور از رهِ صواب نیم
وجودِ من که به تنویر حق منوّر هست | مگر که ذرهٔ خورشیدم آفتاب نیم
مرا بس است که یک کنج عزلتی دارم | شریکِ صحبت رندان و شیخ و شاب نیم
بکوی دوست فتادم ز راه عجز و نیاز | برنگ سبزهٔ خوابیده مست خواب نیم
شراب عشق مرا کرد مست ای فاضلؔ | بجامِ شربتِ رندان مگر خراب نیم

حاجی میر ولایت علی صاحب وفاؔ

برنگ سبزهٔ خوابیده مست خواب نیم / بود به تشنه لبی تشنهٔ آن سراب نیم

ز تارِ جانِ حزینم شنو حقیقتِ عشق / صدائے چنگ نیم نغمهٔ رباب نیم

ز بهرِ زنده دلان چرخ را زمین بکنم / به بزمِ مرده دلان شمع آفتاب نیم

ز جورِ گردشِ افلاک من نمی رنجم / هزار آب شدم لیک نقشِ آب نیم

چه لب گشایم و هم حرف را بباید گفت / شگاف خامه نیم نامهٔ جواب نیم

ز آستانِ تو دورم مدام غمگینم / گهے به پیشِ تو اے شاه باریاب نیم

کجاست فرصتے از گردشِ زمانه وفاؔ / به بزمِ باده کشان ساغرِ شراب نیم

سید باقر الموسوی صاحب کاشفؔ

که مدعیست که من بر رهِ صواب نیم / که قائلست که من لائقِ ثواب نیم

جوابِ من بجهان نیست از جهان تو بپرس / و یا خودت بده انصاف لاجواب نیم

کُتا به نسبتِ خصم وثوقها دارم / گمان مبر تو که من صاحبِ کتاب نیم

به بحرِ دهر بود عزمِ من چو کوهِ عظیم / چه غم ز بارِ حوادث که من حُباب نیم

اگرچه اهلِ جهان هر مجسطی ام خوانند / خودت بگو که سزاوارِ این خطاب نیم

بباغِ دهر چو نرگس مدام بیدارم / برنگ سبزهٔ خوابیده مست خواب نیم

زبانِ حالِ شه خود نوشته ام کاشفؔ / ازانکه پرتوِ خورشیدم آفتاب نیم

سید علی صاحب منظور

به نُطق خویش غم افزائے تشنج و شاب نیم — که عندلیب ریاضِ توام غراب نیم
گرفته ام ز نیاگان خویش ارث وفا — بدین سبب بلد از راهِ ناصواب نیم
فروغ می طلبم از سمی ذی النورینؓ — به ظلِ شاہم و در دامنِ سحاب نیم
به اوج ماه جبین پور سلطنت برسید — که گوید این که منور از آنجناب نیم
پرنس آف برار او شد و به ملک دکن — کسے نگفت که شادان ازین خطاب نیم
فروغ جلوهٔ او تاب دیدنش ندهد — ولے چو شپّره بدخواه آفتاب نیم
ترانه سنج به توصیف شاه ام اے منظور — به بزم کوردلان وقف اضطراب نیم

داعی

سبک نشسته و غافل ز انقلاب نیم — میان لجهٔ هستی بجز حباب نیم
ز صرف عمر چه اندوختم بجز افسوس — خوشم به پیری و در حسرت شباب نیم
نمیکنم به کس احسان برنج آلوده — بسود جان تو برگ گلم گلاب نیم
اگر به نزد کسان دعوی هنر کردم — بیا زمای که در خجلت از جواب نیم
بهر قدم که نهم احتیاط خویش کنم — حیات شرط وصال است در شتاب نیم
ز من هر آنچه شنیدی نهایت زان بیش — بیا بگیر که بر تشنگان سراب نیم
ز بخت داعی شاهِ دکن سخن سنج است — برائے ارزش گوهر در اضطراب نیم

سلطان محمود صاحب برق

زمدح خیر بشر غافل اے جناب نیم
هزار شکر که دور از رهِ ثواب نیم
فرشتگانِ لحد از من و حساب و کتاب
زمدح خوانِ نبی و ابو تراب نیم
وِلائے پنجتن پاک دارم اندر دل
ازین جهت بخدا لایق عذاب نیم
بهوش باش که شاه دکن چه فرماید
برنگ سبزهٔ خوابیده مست خواب نیم
پناه از که بخواهم ز جور پیر فلک
حضور شاه دکن آه بار یاب نیم
صبا به پرس ز شاه علوم آصفجاه
ز نسل شاهجهان مالک الرّقاب نیم
نه تخت ماند نه کشور نه سیم و زر ای برق
ز محتسب ز چه ترسم که در حساب نیم

بصیر

ز دست گردشِ دوران باضطراب نیم
ز جور چرخ نه ترسم که کامیاب نیم
به آب صبر کشم آتشِ فراق تو دوست
چسان قرار نه گیرم که چون عقاب نیم
مرا چو موج فلک محو کے تواند ساخت
که در تلاطم بحر الم حباب نیم
بسوز عشق چو پروانه جان بشوق دهم
بسان شمع ز آتش به پیچ و تاب نیم
گذشت عهد جوانی برفت لطفِ گناه
چرا به هوش نیایم که مست خواب نیم
حصول عیش ز اندوه سهل تر باشد
مرا که عقل بود ایمن از حساب نیم
خوشم بصیر که مستانه عمر می گذرد
هزار شکر که منت کش شراب نیم

مصرعہ طرح

۴

دیدۂ نرگسِ شہلا ز حنا آلودہ

خمار قافیہ - ردیف آلودہ

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

دیدۂ نرگسِ شہلا ز خمار آلودہ
جام و مینا و خم از کیفِ بہار آلودہ

در غمِ کشتۂ تو گریہ چناں کرد کہ شد
گلِ مدفن ہمہ از شمعِ مزار آلودہ

در چمن گوشِ گل و لالہ و نسرین و سمن
از نوا سنجیِ مرغانِ بہار آلودہ

دلِ مجنوں بہ ہمیں وجہ مکدر گردید
کہ شدہ ناقۂ لیلیٰ ز غبار آلودہ

ساقیا خیز کہ دور است مبارک ہر سو
گشتہ از نکہتِ گل بادِ بہار آلودہ

زہد و تقویٰ بہ کسے در نظرم چوں آید
رند و زاہد ہمہ در عشقِ نگار آلودہ

نظرِ لطفِ نبی صلعم ہست چو بر من عثمان
نفسِ من پاک شود گرچہ ہزار آلودہ

نواب کاظم جاہ بہادر

حبذا بوئے گل آمد بہ بہار آلودہ | چوں صبا لخلخۂ زلفِ نگار آلودہ

غرق در بحرِ محبت شدہ ام۔ چوں نشود | دامنِ ساحلِ مقصود غبار آلودہ

مژدۂ وصل نسیمِ سحری زود بیار | کہ دلِ من شود از زنگِ قرار آلودہ

ہر کہ نوشید ز مینائے محبّت جامے | باشد او تا بقیامت بہ خمار آلودہ

دخلِ اغیار بہ بزمش نشود جز عشّاق | کے ز بیگانہ شود صحبتِ یار آلودہ

گر رود سوئے چمن محو شود سوسن و گل | زانکہ گیسوئے تو با مشکِ تتار آلودہ

چوں نوشتم صفتِ لعلِ لبش۔ شد کاظم
زآبِ کوثر قلمِ سحر نگار آلودہ

نواب حشمت جاہ بہادر

نگہِ دیدۂ مخمور خمار آلودہ　　نکہتِ گیسوئے تو مشکِ تتار آلودہ

در چمن بیں کہ ز عطرِ عرقِ لالہ و گل　　آستیں تر شد و دامانِ بہار آلودہ

بہ سیاہی و بہ تاریکیِ شامِ فرقت　　گرمیِ شوق مرا کرد کنار آلودہ

دلِ من شد ہدفِ غمزۂ خونریزِ بتاں　　حیف در خونِ تمنّاست شکار آلودہ

غنچہ چوں کرد گلے در چمنستانِ جہاں　　دامنِ پیرہنش گشت ز خار آلودہ

سرد گردید ہمہ آتشِ سوزِ ہجراں　　از سرشکم چو شدہ دامنِ یار آلودہ

صاف دار از حسد و کینہ دلِ خود حشمت
کس نہ بیند چو شد آئینہ غبار آلودہ

نواب تقی جاه بهادر

نکهتِ زلف زتو بادِ بهار آلوده | هم زخون گشت دلِ چین و تتار آلوده

نبرد تا به خرابات کنم اندیشه | کششِ این اثرِ چشمِ خمار آلوده

بادهٔ صاف نخواهیم زتو پیرِ مغان | جام از نشهٔ چشمِ تو بسیار آلوده

بوالعجب آتش و هم آب نموده یک جا | به عرق این رخِ رنگینِ نگار آلوده

حیف بر قسمتِ وارون که عجب گلچینیم | جائے گل دامنِ من گشت به خار آلوده

از دلِ چرخ پر از کینه صفائے مطلب | که صفا کے دهد آئینه غبار آلوده

آبِ رحمت کُندش پاک زشست و شوئے

گر بعصیان که تقی هست هزار آلوده

نواب بشارت جاه بهادر

بزمِ مے گرم شد از چشمِ خمار آلوده — باده در جوش و چمن گشت بہار آلوده

نوبہارِ چمنِ حسن چو یک جلوه نمود — نخلِ اُمیدِ دلم گشت بہ بار آلوده

شعلۂ حسن که در خرمنِ صبرم انداخت — دلم آں برق ادا کرد شرار آلوده

صُبحدم کاکلِ مشکیں چو کُشادی به چمن — از شمیمِ تو شُده بادِ بہار آلوده

طُرفه کارے که زیک قطرۂ شبنم بچمن — ہمرہِ دامنِ گل دستِ ہزار آلوده

رہروِ وادیٔ اُلفت نتواں طے کردن — جادۂ منزلِ مقصد به غُبار آلوده

جوہرِ بادۂ گلرنگ **بشارت** داند

چوں ازیں شیشۂ مے گرد کنار آلوده

مهاراجه سرکشن پرشاد بهادر شاد

دوش آمد ز مے سرخ نگار آلوده | دست بر دوش حریفان خمار آلوده

جلوهٔ وصل ز دل ظلمتِ فرقت بربود | روز روشن نه بود با شب تار آلوده

نالهٔ گرم چو کردم جگر و دل می سوخت | گرد بادیست که برخاست شرار آلوده

پائے سودازدگاں طالبِ خارست بباغ | بچه کار است بیابان بهار آلوده

مستیٔ جوش بهاران نظری می دارد | دیدهٔ نرگس شهلاست خمار آلوده

تا کجا گردش شوریده سرانِ عشقت | پا ز رفتار بماند آبله دار آلوده

کفر و دین است همانا سر پندار وجود
پاکش اے شاد ازیں وادی خار آلوده

نواب ضیا یار جنگ ضیا

نیست از رنگ حنا دست نگار آلوده
پنجهٔ شیر شد از خون شکار آلوده

ژاله با آتش گل طرفه تماشا دارد
گوئیا ابر بهارست شرار آلوده

گریه دل پاک نسازد ز کدورت چه کنم
رو به آئینه که گردید غبار آلوده

پای در گل شدم از بار علایق ای دوست
همچو نخلی که بود با گل و بار آلوده

ساز هستی مرا هر نفس آهنگی هست
تار از نغمه شد و نغمه ز تار آلوده

ز آتش لعل نداب تو دلم سوخت مریز
زهر در کام من از چشم خمار آلوده

اندکی گر نفشانیم ضیا گرد ملال
دامن بحر شود تا به کنار آلوده

مسعود علی صاحب محوی

دوش آمد بر من یار خمار آلوده
مطلع عارض تابان به غبار آلوده

گفت ای محوی آشفته اسیر خد و خال
چند مانی بغم لیل و نهار آلوده

قدم از حجره برون نه که پر از گل بینی
توده خاک که دی بود به خار آلوده

روی گلزار با نواع ریاحین گردید
همچو ارژنگ بصد نقش و نگار آلوده

ناتوانی مده از دست درین موسم گل
دامن دشت با لوان بهار آلوده

بوسه بر لب زدم و گفتمش ای جان مرا
قصهٔ نی سر و پا خواب و خمار آلوده

خوشتر از سیر گلستان و تماشائی بها
نزد من دیدن تو بوس و کنار آلوده

محمد عبداللہ خان صاحب کامل

دل خود را مکن از زنگ زنگار آلوده — نه خرد هیچکس آئینه غبار آلوده
وائے قسمت که به دامان دل زار فگند — پس عمرے گل نظاره به خار آلوده
کرده گرچه اسیرم به کمند زلفت — شد دماغ دلم از مشک تتار آلوده
پائے کوبان بره ناز میا می ترسم — که شود دامنت از خاک مزار آلوده
سر منصور بباید که برنگ آرد کار — مکن از خون هوس دامن دار آلوده
دوش در بزم عجب شورش و مستی افزود — مئے دو آتشه و چشم خمار آلوده
می ندانم که؟ زد آتش به دلم اے کامل — خیزد از دیده من جوئے شرار آلوده

هدایت محی الدین خان صاحب فدائی

از غم هجر کسے شد دل زار آلوده — تپش عشق مرا کرد بنار آلوده
کاکل یار پریشانست برخساره او — منظرے هست که شد لیل و نهار آلوده
در شب هجر خیال رخ جانان دارم — اضطراب دل من گشت قرار آلوده
اشک من گرم شد از آتش سوز هجران — اینقدر گرم که آبیست شرار آلوده
حاجتم نیست بمیخانه و جام و مطرب — دل من مست شد از چشم خمار آلوده
خاک را با تو چه نسبت که سراپا نوری — سفر دور ترا کرد غبار آلوده
غزل خوب فدائی بچنان باید گفت — در معیشت چو بود فکر بکار آلوده

عبداللہ عمادی صاحب

خرقہ از مے مکن اے بادہ گسار آلودہ — کہ ز شبنم نشود پائے بہار آلودہ

بطہارت بگزر در حرمِ حضرت عشق — کہ مبادا شود ایں راہگزار آلودہ

با چنیں روئے چو مہ زنگ کدورت خوش نیست — چہرۂ ماہ نگردد بغبار آلودہ

گر ایں راز دہد شرح زبان سوسن — کہ چساں دیدۂ نرگس بخمار آلودہ

شیب از اں روز کہ در کار شباب افتاد است — دامنِ لیل شد از داغ نہار آلودہ

بندۂ شاہ دکن باشم و کوثر بکشم — خاکبوسان درش را مشمار آلودہ

دست بکشائے برامراوتی و ایلچ پور — بیش ازیں خوش نبود روئے برار آلودہ

محمد یعقوب خاں صاحب اعجاز

از غبار حسد و بغض مدار آلودہ — دل چو آئینہ بباید نہ غبار آلودہ

آتش عشق کہ اندر دل خود میدارم — نالہ و آہ برآید بہ شرار آلودہ

حاصلے نیست ازیں زہد ریائی زاہد — دلق از بادۂ تزویر مدار آلودہ

نیست از خود خبرم ہیچ کہ پیمانۂ عشق — آنچناں کرد مرا مست و خمار آلودہ

صاف از زنگ ہوس آئینۂ دل چو کنی — نبود تیرہ و تاریک و غبار آلودہ

ندہد غیر زیاں غیبت مردم سودے — دہن خویش ازیں عیب مدار آلودہ

در خراباتِ جہاں نیست چو اعجاز کسے — از مے حب علی مست و خمار آلودہ

حکیم مرزا قاسم علی بیگ صاحب آخگر

کیست این تیغ بکف چشم خمار آلوده
می رسد دست بخونِ دل زار آلوده

دیشب آمد ز دو سو زلف سیہ غالیہ بیز
پائے تا سر ہمہ در مشک تتار آلوده

چمن امروز چہ نزہت کہ بلبل شده است
ہر گلی بر سر شاخ است بہار آلوده

نگہش زد چہ خدنگی ز کمانخانہ چشم
ہمہ از زخم شد این دوش و کنار آلوده

دل ربابی است کہ از فرط نوا سنجی عشق
ہست با نغمۂ جاں ہر رگِ تار آلوده

خاکبازی کند آں شوخ کہ طفل است ہنوز
دامن و دست شد از گرد و غبار آلوده

غمِ عصیاں چہ بود زاشک ندامت آخگر
شود این نامۂ من روز شمار آلوده

شیدا محمد صاحب شیدا

کرد تنہا نہ مرا نرگس یار آلوده
حشر برپاست از اں چشم خمار آلوده

بر نچینی گل مقصود ز گلزار جہاں
خویش را تا نہ کنی باخس و خار آلوده

آمده بود بہ میخانہ بہ منعم زاہد
گشت از دختر رز آخر کار آلوده

ہیچ پرسش نہ شود روز قیامت ناصح
دامنے گر شده در فصل بہار آلوده

بہر دنیائے دنی آبروئے خویش مریز
تا بذلت نشود عز و وقار آلوده

ترس اے چرخ ستمگار ز پامالی خود
شد ز من سر بہوا آه شرار آلوده

کارگر ریشہ دوانی عدو شد شیدا
خاطر یار ز من گشت غبار آلوده

محمد نصیر الدین صاحب شرقی

مژده باد اکه خزاں رفت خمار آلوده
میرسد موسم گل از بر و بار آلوده

چهرهٔ گل شده خوش گل به گلاب آغشته
دیدهٔ نرگس شهلا ز خمار آلوده

دست ساقی همه در بادهٔ ناب آغشته
گیسوانش همه در مشک تتار آلوده

بوسها از لب او چیدم و بس دلشادم
از گناهے که شدم در بر بار آلوده

گر نیم حیپت به عقبیٰ طلبی طعنه مزن
خوش زیم مست به مے لیل و نهار آلوده

ریش قاضی به سر جام و دلش در غم حور
شرقیا هر دو بگشتند غبار آلوده

کپٹن اعجاز علی صاحب شهرت

ایں مۓ عیش و نشاط ست بگیر اے زاهد
دامن زهد دریں بزم بدار آلوده

شفق صبح نباشد عقب شام فراق
گشت از خون دل من شب تار آلوده

اے حنا بسته میا بر سر تربت ترسم
پائے نازک بشود گرد مزار آلوده

در پۓ ناقه دواں قیس بجائے عجبے
پائے پر آبله و روئی غبار آلوده

از کجا میرسی اے جان شهیدان ادا
خونچکاں خنجر و دامن بغبار آلوده

شهرت از اشک ندامت بکنی چاره گری
دامن زیست به عصیاں گلزار آلوده

محمد کمال الدین صاحب

شد بنوک مژه ات سینه فگار آلوده / مینماید بنظر ها گل خار آلوده

هر دم اندیشم ازین روئے بعرض مطلب / بغضب تا نشود خاطرِ یار آلوده

ضبط افغان من از بهر امان فلک است / ورنه کم نیست به شر آهِ شرار آلوده

تا سرِ خون نشود باعث رسوائی خلق / هست در رنگ حنا دستِ نگار آلوده

فکر پامالی مرقد بسرم نیست مگر / پائے نازک نشود گرد و غبار آلوده

دستِ خود از مے و معشوق بشو در پیری / دامن خویش مکن آخرِ کار آلوده

سید علی صاحب منظور

به رهت بینم ازین چشم خمار آلوده / که رخ مهوشان است غبار آلوده

سرخیٔ خونِ منِ خسته درو بایستے / هست از خونِ حنا دستِ نگار آلوده

من بدل پرورش شوق شهادت نکنم / تا به خونم نشود دامنِ یار آلوده

هوس بادهٔ عشق تو بود مستیٔ من / نگهم هست برین چشم خمار آلوده

ما نخواهیم که در کوئے کسے قیس صفت / خوش بمانیم بدین روئے غبار آلوده

چشم عبرت بگشا و بنگر اے منظور / جامهٔ گل بود از خونِ بهار آلوده

محمد مصطفیٰ حسین صاحب آصفی

عکس آں چشم خمار سیت که ما می بینیم — دیدهٔ نرگس شهلا ز خمار آلوده
دامن ملک خرابات بگیر و خوش باش — که دلے نیست دریں دیر غبار آلوده
بر رخ دهر چنیں گلشن هستی نه دمید — تا فضایش نه شد از نکهت یار آلوده
غازهٔ مکر نماید رخ روز روشن — از سیه کاری و رندی شب تار آلوده

آصفی خاک شدی در طلب وصل نگار
بچنیں گرد مکن دامن یار آلوده

احتشام احمد صاحب اسد

طرهٔ سنبل تو مشک تتار آلوده — گل رخسار حسینت ز بهار آلوده
عزم گلگشت چو آں سرو قد ما بنمود — چمنستان جهاں گشت بهار آلوده
تو بیا و نگر انجام خود آرائی را — تن عاشق بشد از خاک مزار آلوده
لله الحمد که عیسیٰ نفسے را خواهم — دارم از درد محبت دل زار آلوده
نیست در کار اسد بادهٔ و پیمانهٔ و جام — کرد سرشار مرا چشم خمار آلوده

غلام محمد خاں صاحب ایجاد

نیست بارنگ حنا دست نگار آلوده — بلکه از خون شهیداں ست چنار آلوده

صید شوریدہ دلاں میکند از راہ فریب
دام گیسوئے تو از مشک تتار آلودہ

مبتلا کرد بہ یک عشوہ دل ہما رم
دیدۂ نرگس شہلا ز خمار آلودہ

طے نکرد است کسے مرحلۂ عشق ز زہد
مگر آں رند خرابات و غبار آلودہ

دور مجنوں شد و تا نوبتِ ایجاد رسید
ہمچناں وادی لیلیٰ است بخار آلودہ

بصیر

ہیچکس را بجہاں عیش نباشد دائم
ہست اینجا بہ جز خزاں فصل بہار آلودہ

نیک و بد لازم و ملزوم بہم ساختہ اند
ہر گلی ہست دریں باغ بہ خار آلودہ

نبرد رنگ ز دل اشک ریاکاری ما
کے تواں پاک شود آب غبار آلودہ

جز دعا پیش کش او چہ تواں کرد بصیر
بہ ثنا ہست لب شکر گزار آلودہ

رشید الدین خاں صاحب عالیؔ

عکس روئے تو ازاں دم کہ میانش افتاد
شد ز حسنت رخِ آئینہ غبار آلودہ

می نماید ز لب و عارضِ تو در گلشن
گل بگل غنچہ بہ غنچہ ز بہار آلودہ

غم مخور از خلش رنج و مصائب اے دل
ہم گل و غنچہ بشاخ است ز خار آلودہ

بگذر از فکر جہاں ذکر خدا کن عالیؔ
چند باشی تو بایں نقش و نگار آلودہ

سید محمد رحمت اللہ صاحب خوشدل

تا بود آئینۂ قلب غبار آلودہ
رو نماید نہ دراں چشم خمار آلودہ

بسکہ از نکہت آں گیسوئے عنبر بوئش
دوش گردید صبا مشک تتار آلودہ

صبح تا شام بود دشت نوردی کارم
دررہِ عشق توام گرد و غبار آلودہ

مستی خوشدلِ بدست چہ پرسی کہ مدام
ہست از مستیٔ چشم تو خمار آلودہ

سید محمد حسین صاحب آزاد

سر منصور بہ خوں شد سرِ دار آلودہ
لیک جسمش نہ شدہ زیر مزار آلودہ

حاجت رنگ حنا نیست ترا اے صیاد
زانکہ شد دست تو در خون شکار آلودہ

خاکساری بگزیں ہست پسند معشوق
روئے عشاق ازیں گرد و غبار آلودہ

تا کجا غافلی آزاد ز غفلت باز آ
تا بہ کے دامنِ تو لیل و نہار آلودہ

مصرعہ طرح

(۵)

بہارِ سوختن گردید شمعِ بزمِ ما امشب

قافیہ ما - ردیف امشب

کلام قضا التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

بہارِ سوختن گردید شمعِ بزمِ ما امشب
توان چیدن گل از بال و پرِ پروانہ ہا امشب

چنان لبریزِ حسرت گشتہ چشم از تابِ رخسارش
کہ مژگانم نمی گردد بمژگان آشنا امشب

چنان خونِ وفا کردی ستمگر در شبِ وعدہ
کہ زنگ آلود شد آن خنجرِ ناز و ادا امشب

دو زلفت بود گر غارتگرِ صبر و قرارِ من
بہ یغما برد جان و دل دو چشمت از حیا امشب

بہ بزمِ بادہ از پیراہنِ زاہد چہ می پرسی
کہ رنگ آورد مثلِ جامۂ گل این قبا امشب

بہ چشمش توتیا پیدا نمودہ با مداد افسون
کہ پا بستہ شدہ اے وائے این رنگِ حنا امشب

کدامی ماہوش بکشود جعدِ مشکبو عثمان
کہ فرحان گشتہ ہر سو می وزد بادِ صبا امشب

نواب کاظم جاہ بہادر

شود بے پردہ روئے تو اگر جلوہ نما امشب
زخجلت چون نگردد ماہِ تابان بے ضیا امشب

ندانیم اندرین سودا خداوندا چہ پیش آید
برد آن جلوۂ جانان قرار و صبر ما امشب

نوشتم نظمِ دلکش در ثنائے روئے تابانش
چنان روشن کہ از وے ماہ شد غرقِ حیا امشب

شنیدم نغمۂ بلبل بدیدم نعرہ زن قمری
ہمہ مرغانِ بستان اند مصروفِ ثنا امشب

بہ پیشِ کاکلش سنبل وجودِ خود عبث داند
ہم آہوئے ختن را مشکِ تیری شد خطا امشب

نمی دانیم کے بیدار گردد طالعِ خفتہ
کہ ہنگام سحر آمد نیامد یارِ ما امشب

دمیدہ آنچنان گل از زمینِ شعرِ تو کاظم
زبویش شد چمن جان بخش و ہم فرحت فزا امشب

نواب حشمت جاه بهادر

ز وصل شاهد مقصد بر آمد مدعا امشب
که دامان اجابت هست در دست دعا امشب

منور گشت در هجرش ز داغ دل سیه خانه
شده روشن چراغ محفل مهر و وفا امشب

چرا ای محتسب از باده خواری دست بردارم
چو بینم ساغر می در کف هر پارسا امشب

منم بیدار مثل چشم انجم در غم هجران
بخواب استراحت هست بخت نارسا امشب

بگو با چرخ ظالم دست از جور و جفا بر کش
که آه دل شکسته هست تیر بی خطا امشب

وصال یار با من از جدائی نیست کم ای دل
ز من صد حیف باشد حسرت و ارمان جدا امشب

بگو حشمت بجانان من ز شوقت جان بلب گشتم
مکن خون تمنایم تو از عذر حنا امشب

نواب تقی جاہ بہادر

بہ محفل گرم سازم قصۂ زلفِ رسا امشب
رفتم بار سیمانِ غیر در چاہِ بلا امشب

قدومش را کہ بودم منتظر با صد تمنّا ہا
بہ حیرت اَم کہ آن ہم گشت پابندِ حنا امشب

دلِ من پارہ پارہ مُحتسب کردہ جُدا ساقی
شکستہ ساغر و مینائے صہبا ہم جُدا امشب

بحمد اللہ کہ پردہ از رخِ پُر نور بردارم
کُنم بندِ گریبانِ سحر از دست وا امشب

تو بہرِ وصل اے مہ خود بیائی در کنارِ من
ہم آغوشِ اثر باشد اگر دستِ دُعا امشب

شوم ہر بار قُرباں سوزم صد بار گر حُسنش
نہ از شعلہ چو پروانہ فتم از دستِ وپا امشب

تقی انجامِ این سودائے زُلفِ مہ رُخان بنگر
مثالِ دُودِ شمعِ محفلم سر در ہوا امشب

نواب بشارت جاہ بہادر

بہارِ تازہ ریزد عارضِ تو ساقیا امشب
شرابِ خندۂ گل ہست دُردِ جامِ ما امشب

خوشا نکہت کہ در ہر تارِ زلفش غالیہ ساید
شدہ رشکِ شمیمِ نافۂ مشکِ ختا امشب

نہ چوں من خونِ توبہ را بجامِ ارغوان ریزم
کہ چشمِ بادہ پیمایش دہد بر من صلا امشب

شرابِ خوشگوارم ساقیا طرفہ خمار آرد
چو بینم جلوۂ مستی بچشمِ خوش ادا امشب

بدورِ نرگسِ مستش نہ جامِ ما زمے پُر شد
کہ کارِ محتسب سازد بچشمِ او حیا امشب

بہ شمعِ بزم تاثیرِ بہاراں اے صبا بنگر
زبانِ آتشینش گل دہد پروانہ را امشب

ز من تنہا بشارت مثلِ نرگس محو حیرانم
ازاں چشم و جبینش ہم حیا کردہ بہا امشب

مهاراجه سرکشن پرشاد بهادر شاد

به بزمش آمدم باشد که بنشاند مرا امشب
برآرد این تمنای دل زارم خدا امشب

دلی پر درد دارم درد را درمان نمیخواهم
چرا بیتاب میداری بیا امروز یا امشب

نهم گر سر به پایت رخ مگردان ای صنم از من
که میل سجده دارم هم ترا خوانم دعا امشب

به هجرش زیستن آسان نمود الا توان گفتن
چو شمعم گشت روشن کرد و آمد برملا امشب

مشام جان معطر میشود زان زلف مشک آگین
تو گفتی نافه ها بگشاده می آید هوا امشب

دلم گم گشته بود اندر خم زلفش ندانستم
که چشم خشم آلودش برد جان مرا امشب

چه می پرسی تو حال شاد صوفی رند مشرب را
که می آید ز میخانه به شکل پارسا امشب

نواب ضیا یار جنگ ضیاؔ

بگلشن جشن معراج است اے بلبل کجا امشب — که هر گل می نماید شاهد رنگین قبا امشب

ز سُبحانَ الّذی اَسریٰ هوید گشت بر عالم — که گوید آشنا رمزی بگوش آشنا امشب

شهود و غیب یکسانست پیش چشم بینائے — که در یک لحظه برهم زد نگاهش پردها امشب

پر روح الامین راهمت پرواز باستے — بقصر قاب قوسین است سیر مصطفیٰ امشب

بجائے شمع می سوزد دل روحانیاں اینجا — محمدؐ مسند آرا شد بعرش کبریا امشب

زهے خلوت که دارد طالب و مطلوب را باهم — بسوئے مصطفیٰ بین تا نظر آید خدا امشب

ضیاؔ این نعت را گر عندلیب خوش نوا خواند — بر آید از لب هر غنچه شور مرحبا امشب

مسعود علی صاحب محویؔ

بپا جشن همایونست از فضل خدا امشب — دگرگونست دل آویزی ارض و سما امشب

زمیں در حالت وجد و طرب مستانه مے جنبد — پئے عیش جهاں عامست از گردوں صلا امشب

که افشانده ست داماں تلطف بر سر عالم — که میخیزد نشاط انگیز هر موج هوا امشب

ز سر پا کرده مے آیند از هر سو هوا خواهان — نمے دانند ایں دلدادگاں سر از پا امشب

ز فیض عام و بخششهاے بے اندازه شاهی — بصد برگ و نوا گردید مرد بے نوا امشب

ره عشاق را یک پرده بالاتر بزن مطرب — که میرقصد شراب عیش در پیمانه ها امشب

بگوشم میرسد آواز تحسینِ سخن سنجاں — غزلخوانست شاید محویؔ شیوا نوا امشب

محمد عبداللہ خان صاحب کاملؔ

بوسیدم چو من پائے سگِ کوئے ترا امشب
نمی دانم کہ بہ روشن کرد ایں سرو چراغاں را
چو آں سرو خراماں با قدِ رعنا بہ بزم آمد
منِ رندِ صبوکش را کہ از سر نیفتا دست
سرِ خود را نہ بردارم زِ سنگِ آستانِ او
الٰہی "آصفِ سابع" شہنشاہِ جہاں بادا
بحمداللہ چہ خوش وقت است کاملؔ دیدہ بادیدہ

ببامِ عرش پر زد طائرِ بختِ رسا امشب
ہمیں پروانۂ سدرہ کہ جاں کردش فدا امشب
بہ ہر دل شور سر زد با ہزاراں فتنہ ہا امشب
کہ زاہد ہم بہ مستی شد برہنہ از قبا امشب
بر آمد کز نگاہِ لطفِ او صد مدعا امشب
ہمیں یک مدعائے دل بخواہم از خدا امشب
بگوید رمزِ دل را آشنا با آشنا امشب

سیّد ہدایت محی الدّین خان صاحب فدائیؔ

دلِ غمدیدگاں زاشد مسرت رونما امشب
منور کلبۂ تاریک ما فرمود مہ روئے
نمیدانم چہ میگوئی بمن اے ناصح نادان
بعشق شمع روئے تا بہ کئے سوز و دل و جانم
کجا رفتہ بگو اے نازنین آن دعوی عفت
بشام ہجرت آن روح الامین آورد پیغامے
عروسِ کام در آغوش عثمانؔ رونما آمد

باوجِ حسن و خوبی جلوہ گر شد مہ لقا امشب
زہے طالع رسیدہ بر فلک بخت رسا امشب
بجان مشغول ہستم من بہ کامِ دلربا امشب
ببین طے کردہ ام این تیرہ راہی تا کجا امشب
ز رخسارت کند شوخی ببین زلفِ دوتا امشب
کہ خواہد شد نمایان کار از مشکل کشا امشب
فدائیؔ خوش نگر نوشہ نماید شاہ ما امشب

عبداللہ عمادی صاحب

نوائے تازۂ عشرت زند ہر بے نوا امشب
بیادِ خسروِ شیریں سخن نازد گدا امشب

شبِ تاریکِ فرقت از فروغش تا بہ روز آید
بیا اے طرّۂ مشکیں کنیم اورا دعا امشب

نہانی دست در گیسوی مشک افشاں زدن خواہم
زمانے دیدہ برہم نہ خدارا اے صبا امشب

نگارِ دلربا در بر فضائے جاں ستاں بر سر
نمیدانم چگونہ عذر خواہم از قضا امشب

تو اے بُت جلوہا مفروش کاز بتخانہ بریدم
بحمد اللہ کہ می دارم سرے خوش با خدا امشب

شد آں روزے کہ بودے مُدّعای دل شبِ وصلے
کدامیں سو بردیا رب دلِ بے مُدّعا امشب

وفائے نازنیناں گرچہ نامے بے نشاں باشد
زمانے با وفا داراں بساز اے بے وفا امشب

رشید الدین خاں صاحب عالؔی

زُہد تنہا ندیدم رنگ و رُوئے بادہ تا امشب
فگن در ساغرِ من ہر چہ داری ساقیا امشب

نماید جلوہ گاہِ طور از سر تا بپا امشب
بہارِ سوختن گردید شمعِ بزمِ ما امشب

مزن بر سینہ ام تیغِ فراق از کج ادائیہا
مشو اے خُسروِ خوباں ز آغوشم جُدا امشب

شبِ ماہ است و دورِ ساغر و جوشِ گل و لالہ
تو فردا گر نمی آئی بیا امشب بیا امشب

چہ گل چیند دل از باغِ وصالش باچنیں رنجے
چو باشد ظلم و جور امشب ستم امشب جفا امشب

دلم خون می شود از جلوہ چشمانِ میگونش
بسوزد دامنِ صبر آتشِ رنگِ حنا امشب

نَوید وصل آوردہ است شاید نامہ بر۔ ورنہ
بدردِ ہجر خاموشی تو اے عالؔی چرا امشب

غلام محمد خان صاحب ایجاد

درخشان ظلمتِ لیل است چو شمس الضحیٰ امشب / که مصروفست در جشنِ گره سرکارِ ما امشب

بیا اے ماهِ عالمتاب بے رویت نمی بینم / به بزمِ ماه رویانِ جهان نور و ضیا امشب

بِده در کاسهٔ زرین مرا زان باده اے ساقی / که بدمستی کند از دیدنش هر پارسا امشب

بخور زابِ عنب یک جرعهٔ گر آبرو خواهی / بعشرت کوش اے زاهد بیا در بزمِ ما امشب

نزولِ رحمتِ یزدانست بے حد جابجا امشب / نوائے تهنیت از فرش رفته تا سما امشب

فروزان از چراغان قصر شاهی هست چون کیوان / زمینِ اخترِ فرخندهٔ سلطانِ ما امشب

دعائے دولت و اقبالِ شه ایجاد بهم کن / باخلاصِ دلی در بارگاهِ کبریا امشب

سید محمد علی صاحب داعی

سکون آمد بجای اضطرابِ دل چرا امشب / یقین مهمان من گردد اجل یا دلربا امشب

نگارے را خرامان رخ درخشان دیدم و گفتم / خجل میگردد از ماهِ زمین ماهِ سما امشب

دگر تاب شکیبائی ندارم کام یا کشتن / نخواهم کرد امانت زِ دست خود رها امشب

بیاد ابرویت از ماه نو چون بسمل افتادم / امیدم نیست تا فردا ترا بینم بیا امشب

شب تاریک و پا پر آبله وادی مغیلان زار / چه سازم گر بگوش آید مرا بانگ درا امشب

بکام دل پس از عمری گرفتم یار را در بر / شود در طول چون روز قیامت اے خدا امشب

قبول درگه حقم که یارم در کنار آمد / برای شاه عثمان میکند داعی دعا امشب

محمد کمال الدین صاحب

زہے قسمت کہ شد آں ماہوش رونق فزا امشب
شد از نورِ رخش چشمِ تماشا پُر ضیا امشب

بہ پیشش داستانِ عشق کردم ابتدا امشب
مگر چشمے ندارم بشنود تا انتہا امشب

بیادِ زلفِ شب گونش نظر بر آسمان دارم
کدام آفت شود نازل ز بالاے سما امشب

بغیر از دردِ تو در خانۂ دل نیست مہمانے
تکلف برطرف ممنون بکن ما را بیا امشب

کشیدن انتظارش باعثِ تضئیعِ اوقات است
چہ امّید است گر دو وعدۂ دلشب وفا امشب

بسر شد عمرِ من امّا نشد صبحِ شبِ فرقت
بطولانی نباشد کمتر از روزِ جزا امشب

تغافل در عیادت موجبِ حرمانِ دیدار است
مریضِ غم فدایت می شود امروز یا امشب

سید محمد علی صفوی مؤثر

لگن رشکِ چمن پروانہ شد بلبل نما امشب
بہارِ سوختن گردید شمعِ بزمِ ما امشب

رہینِ منتِ گل گیر گشتہ عشقِ پروانہ
زگل کردند پُر دامانِ خود پروانہا امشب

گل ست و پاے پروانہ۔ ببین جذبِ محبت را
کہ معشوق ست عاشق را نہادہ سر بپا امشب

بہ میدانِ وفا پروانہ زعمِ ہمسری دارد
بیاید آن بتِ کافر بہ بالین یا خدا امشب

بروزِ اوّلین گم کردہ بودم عقل و ایمان را
ربود از راہِ عیاری دلم دُزدِ حنا امشب

چو زُہرہ دید بزمِ جشنِ مولودِ شہنشاہی
فلک پنداشتہ آمد بہ گیتی از سما امشب

بہ مدحِ شاہِ عالی جاہ چون مضمون ہمی جویم
مؤثر۔ سایہ بر فرقم کند بالِ ہما امشب

مرزا محمد خان طلعت یزدی

ندیم از جای خود برخیز و بزم ما مرتب کن / که شمعی میرسد از نو بجمع الجمع ما امشب

ز مئے پر کن قدح دل از غم دیرینه خالی کن / بنور باده روشن ساز این صحن و سرا امشب

مے ار خواهی مرادادن به مخموران دیگر ده / که من مستم ز دیدار جمال دل ربا امشب

چه مستی خوشتر از دیدار یار مهربان باشد / خصوص آن یار دلبندی که شد گیتی خدا امشب

شد امشب امشب مالی محل کز آصف هفتم / همه روز است و یار و پیش بود خود شب کجا امشب

بعشقِ شاهِ آصفجاه دوران طلعتِ یزدی / دمی الحمد می خواند زمانی هل اتی امشب

رائے سورج نارائن صاحب خاطر

بیا ساقی بده جامِ مئے گلگون مرا امشب / که از فضل خدا آمد بهار جانفزا امشب

چرا باشد ز نور آگین در و دیوار ما امشب / که هست آن مه لقا در پهلویم جلوه نما امشب

کرا هست اعتبار زندگی اے یار تا فردا / خدا را کن وفا عهد وصالت را ز ما امشب

بفردا کے شوم من سرخرو در بزمِ جانسوزان / که تا پروانه سان سوزم نه از سر تا بپا امشب

بسے در انتظار خویش حیران کردهٔ ما را / بیا بهر خدا اے جان من امروز یا امشب

شبِ وصلت ز عاشق تا کجا اے جان من پرده / نقاب از رخ بکش تو بے حجابانه بیا امشب

پس از مدت ز وصل او شدم مسرور این خاطر / نمی خواهم که یک لحظه شوم از وے جدا امشب

بصیر

نگوید چون ترا هر دل بگو ساقی دعا امشب
که جوش باده بکشاید سر این شیشه‌ها امشب

چه شام آن یار می آید دلم محشر کند برپا
نمی دانم کجا بگذارم این دیوانه را امشب

منم پروانهٔ شمع جمالِ آن قمر طلعت
ببینم تا چه می سازد بمن بخت رسا امشب

چنان از نشه بیخود گشته‌ام خود هم نمی دانم
که چون دستم کند میل سر بند قبا امشب

بگو چشم تمنا را چرا بر روی خود بندم
دلم گوید که می آید ازین ره آشنا امشب

بصیر این فیض پابوسی سلطان دکن باشد
که بوسد هر کس از راه ادب دست مرا امشب

نواب حسین نواز جنگ خسرو

ببین لیل و نهار روئے و زلفش عالم آرائے
چه صبحِ دلکشا امشب چه شامِ پُر فضا امشب

من و بلبل بهم در اضطراب دردِ تنهائی
بیا اے نازنین جمع اند ارباب وفا امشب

خدنگ نازِ او باصد هزاران آرزو مندی
دلِ بیتاب ما را می دهد نشو و نما امشب

بچشم نیم بازش جرعه جرعه مئے دهد ساقی
خنک ریزی بکامم شد برائے من قضا امشب

من اندر جستجو دیدم طلسمِ حیرت انگیزے
پری پیکر به پیشم من جدا او دل جدا امشب

نگاه نازِ او خسرو سرورِ جانفزا دارد
بحمد الله می گیرم ز قاتل خونبها امشب

محمد اسماعیل صاحب دہارو ری

سرورِ جشن سالانہ و فورِ عیش شاہانہ
مثالِ وصل جانانہ مسرت انتما امشب

کجا نوروز را یارا ئے ہمدوشی و ہم سنگی
زصد نوروز افزون تر بشادی سیما امشب

نظام الملک عثمان علیخان آصفِ سابع
شود حامی ترا آن تاجدار انّما امشب

جوان عقل و جوان دولت جوان سال و جوان طالع
سعادت (چشم بد دور) از تو می جوید ہما امشب

الٰہی تا جہان باشد شہ ما حکمران باشد
ہمین باید ہمین شاید دعائے ما شما امشب

ایاز با نیاز او ست اسماعیل دہاروری
زہے قسمت تفقد گر کند محمود ما امشب

احتشام احمد صاحب اسد

بحمد اللہ رخِ روشن نمود آن مہ لقا امشب
بحمد اللہ رسائی یافت بختِ نارسا امشب

مددا ے قوتِ نطق و مددا ے زور گویائی
ارادہ کردہ ام گویم تمامی ماجرا امشب

رقیبان رو سیاہی یافتند از داغ ناکامی
پسند یار چون گردید قلب مبتلا امشب

ز رعبِ حسن حرفِ آرزو برلب نمی آید
ارادہ می کنم ہر شب کہ گویم مدعا امشب

چرا باشد نہ جانِ زار من قربان احسانش
حنائے دست کسب رنگ کرد از خونِ ما امشب

اسد تاثیر اخلاص از زبانِ حال می گوید
دعائے ما شدہ مقبول درگاہِ خدا امشب

محمد حسین صاحب طالب

برنگ شمع می سوزد دل بیتاب ما امشب
بروئے سیل اشک چشم ما تا آشنا امشب

به بزمش هر کسے را من پریشان حال می بینم
عجب هنگامه برپا کرد آن زلفِ رسا امشب

دهد ما را نشان از منزلش کس نیست در عالم
برائے ره نمودن پیش آمد شوق ما امشب

چو شبهائے دگر نادان مدان این لیلة القدر است
چو خواهی خیرها کن سجدها بر سجدها امشب

الٰهی عمر و جاهِ شاهِ عثمان را ترقی ده
بزاری میکند طالب ز تو هر دم دعا امشب

صبغة الله صاحب حامد

ز آتش می دمد گلزار اگر خواهد خدا امشب
ز شاخ مبز خیزد شعلهٔ دشتِ طلوئی امشب

رسید افتان و خیزان تا بمنزل دوش پروانه
ز پے شمعِ شبستان می رساند خویش را امشب

شنیدم مژده پروانه رسیده تا بجانانه
حیاتِ تازهٔ فرد است حاصل از فنا امشب

چو صبحِ عید نوروزی مُهنّا از چراغان شد
سرِ شکِ شادمانی شمع را جاریست تا امشب

توئی اے آصفِ سابع سلیمانِ زمان الحق
مثالِ مورِ حامد هر تو گوید دعا امشب

محمد مصطفیٰ حسین صاحب آصفی

بحمد اللہ شد آخر قصۂ جور و جفا امشب
دلا سلطانِ خوبانِ جہان شد شحنۂ محفل
زفیض پاک صہبا و زمین جلوۂ ساقی
کنون چون غنچۂ دل و اکنم شکرے بجا آرم

مسیحا آمد و گردید درد دل دوا امشب
بخور بادہ کہ باشد جرم مے نوشی روا امشب
نہ بینم ہیچ کس در بزم از اہل ریا امشب
کہ آمد ناگہان در دست آن بند قبا امشب

عیان از چہرۂ صوفیت آثار مسلمانی
بمے سجادہ آلودہ بر ندی مبتلا امشب

محمد شیدا صاحب شیدا

کرشمہ در ظہور آمد ز آہِ نارسا امشب
قیامت ہست زیر خاک افگندند مسازان
بسے خرسند از دیدار او بودم ندانستم
قیامت بگذرد بر من خدارا رحم بر حالم

زہے طالع کہ گردید ست آن جہان دلربا امشب
نمی بینم بجز شمع مزارم آشنا امشب
بود از خوبیٔ قسمت اجل ہم در قفا امشب
کنی این حیلہ ہا تا کے بکن وعدہ وفا امشب

فسردہ خاطرِ یارم گواہی می دہد شیدا
فتادہ بر رقیب من مگر برق بلا امشب

سید شرف الدین صاحب ساقی

بطرزِ خاص مستانه نشیدے سرزنم ساقی
بکن از دستِ نازک جامِ جمشیدی عطا امشب

به بختِ خویش می نازم چو می بینم پذیرائی
دعائے من در آغوشِ اثر گردید جا امشب

بپا لغزش نگهه وز دیده اے جان و دلم قربان
ببزمم از کجا آئی بگو بودی کجا امشب

مرا تصویرِ حیرت کرد جلوه اے حسرت گردم
ز تمکین تا بہ کے خاموش باشی لب کشا امشب

فروغِ طالعِ عثمان به افضالِ خدا ساقی
تجلی ریز می بینم در ارض و سما امشب

سید سبحان علی صاحب لئیق

تجلّیِ رخِ جانان چو شد جلوه نما امشب
بهار سُوختن گردید شمعِ بزمِ ما امشب

برقص و طیر می آیند مرغانِ جهان هر سُو
بمنزل گاه مستان یک بیک آمد هما امشب

براقِ تیز رو آمد ز سطحِ آسمان اینجا
بفرطِ شوق شد روح الامین هم رهنما امشب

فلک نازان و عرش و لامکان بالید از فرحت
قدم بُوس از ادب شد وه چه عرشِ کبریا امشب

بگوشِ خلق آمد این ندائے جوش از هاتف
که شُد سُلطانِ عالم یس شه عثمانِ ما امشب

ظہور الحسن صاحب ناظمؔ

بصد زاری چنین بر داشتم دستِ دعا امشب
الٰہی آید آن دلدار یا آید قضا امشب

مریضِ دردِ ہجران را رسیده جان بلب آخر
ز قیدِ ہستیٔ فانی شود شاید رہا امشب

شبِ وصل است من مرعوبِ دلبر راحجاب آید
چه تدبیرے کنم سازم چو عرضِ مدعا امشب

مہ کامل بصد نور و ضیا بر چرخ رخشان است
خجل گردد گر آئی سوئے بام اے مہ لقا امشب

فزون اقبال و عمر شاهِ عثمان علی باشد
بکن ورد زبان خویش ناظمؔ این دعا امشب

سید علی صاحب منظورؔ

ز چرخ کینه جو شبہا تلطف خواستم امّا
بہ یمن آشنا گشتم مسرت آشنا امشب

مغنی خوش نوا۔ مے خوشگوار و ساقیٔ خوشرو
نصیب ماست فردوسِ طرب آیا بما امشب

خطیبِ شہر با من شد مرید پیر میخانه
مگر نذر خرابه کرد تشریف ریا امشب

دلم جا میزند اندر خرابات جمال آرا
نگاہم بر خورد از دید حسن جانفزا امشب

بہر شب می رسد این مژده اے منظورؔ در گوشم
دعائے شاهِ عثمان است در دا تقیا امشب

سید ابوالقاسم صاحب سرور

نمودم منفعل او را ز شرح ہیچ بیدادش
بیا بنگر نیاز شاہ با ناز گدا امشب

فضا تار و خروش بحر و باد تند سہم آگین
بہ کشتی رخنہا و مست صہبا ناخدا امشب

چنان پُر شد ز جوش جلوہ اش ایوان رعنائی
کہ نظارہ نیابد در حضورش ہیچ جا امشب

چسان این شمعِ حسرت درس جانبازی فہمیدم
کہ پُر گردید صحن شعلہ از پروانہا امشب

سرور از پرتو ماہِ مرامم خانہ ضو خیز است
فروغ طالع بیدار ما با آشنا امشب

میر ولایت علی صاحب وفا

چرا کیفِ سرور افزون نباشد ساقیا امشب
بہار سوختن گردید شمع بزم ما امشب

بگو بے التفاتیہا مرا در گریہ می آرد
بکویش گر گذر باشد ترا باد صبا امشب

منور شد دل تیرہ ز نور مصحفِ عارض
معطر کرد جان را نکہت زلفِ دوتا امشب

میسر گشت بعد از انتظارے این شب خلوت
چرا شرم و حیا امشب خموشی تا کجا امشب

تو زندہ باش عثمان بر سریر آصفی دائم
ز ہر تار نفس آید وفا صوتِ دعا امشب

میر نظیر علیخاں صاحب نظیری

بلرزانید پائے عرش را آہِ رسا امشب
کہ آمد شوخ بہرِ پرسش احوال ما امشب

زابر آہ تیرہ روز من گردوں سیہ گشتہ
مگر طوفانِ نوح آید ز سیل اشک ما امشب

گہے بر او نظر بردم گہے برخود نظر کردم
خوشا بختے کہ آمد بر درم آں دلربا امشب

حنا بر دست مالیدہ کہ خونِ عاشقے کردہ
پریشاں زلف می آید بصد ناز و ادا امشب

دلم بُردی ۔ توان و صبر بُردی ۔ ہوش ہم بردی
سوئے ویرانۂ ما باز می آئی چرا امشب

حافظ محمد اسمٰعیل شریف صاحب ازل

بحال سوختہ جاناں کرم فرما بیا امشب
زبان شمع می گوید تو بشنو ماجرا امشب

باُمید وصال گلرخاں افتادہ ام در رہ
منم پامال در کوئے بتاں چوں نقش پا امشب

نقاب از چہرہ بردار و نما دیدار روئے خود
بدرگاہِ تو دارم بس ہمیں یک التجا امشب

ازل بر فرق من ظلِ شہِ کون و مکاں باشد
من مسکیں ندارم حاجت بالِ ہما امشب

حشمت

بیا ساقی بدہ جام مےٴ عشرت فزا امشب
برنگ خود برآمد شاہد گلگوں قبا امشب

بیا بنشیں ببیں سیر چراغاں تماشا کن
بہار سوختن گردید شمعِ بزم ما امشب

زہے آں ساعتِ خرم کہ وا باب اثر گردد
دعا مقبول باشد ہم حصول مدعا امشب

بماہ ہفتمیں چوں بدر کامل جلوہ افزا شد
امیر المومنین عثمان علی ظلِ خدا امشب

میرزا محمد رحیم خانصاحب فرخ

چو آمد از درم آں دلبر فرخ لقا امشب
بشد دنیائے دوں بہرم بہشت جانفزا امشب

اگر آں ترک مہوش از ترحم دست ال گیرد
بخاکپائے او سازم یقیں جا تر افدا امشب

ازیں جشن سعید سالِ میلاد شہ عثمان
شود شاداں بہ جنت روح پاک مصطفیٰ امشب

زجشن سال میلاد شہِ ملک دکن فرخ
بہ پیش منظر دل کردہ ام جشنے بپا امشب

محمد عبد السلام صاحب ذکی

دعائے نیمہ شب ہمچو تیر بے خطا باشد
دعا کردم ولے بینم نہ تاثیر دعا امشب

بیا برقع کشیدہ از رخ رنگیں بہ بزم ما
شود تا شام تنہائی صباحِ دلکشا امشب

گہے بر خانہ ام بینم گہے بینم رخ دلبر
کہ مہمانے چنیں در خانہ شد زینت فزا امشب

درخشیدہ چناں در کلبہ من مہر رخشانے
کہ از انوار حسنش شد دل من پر ضیا امشب

سید عبد الغفور صاحب غریب

چناں بگداختم از آتش شوق گل اندامی
کہ مہر تیرہ دیجائے اشک از چشم ضیا امشب

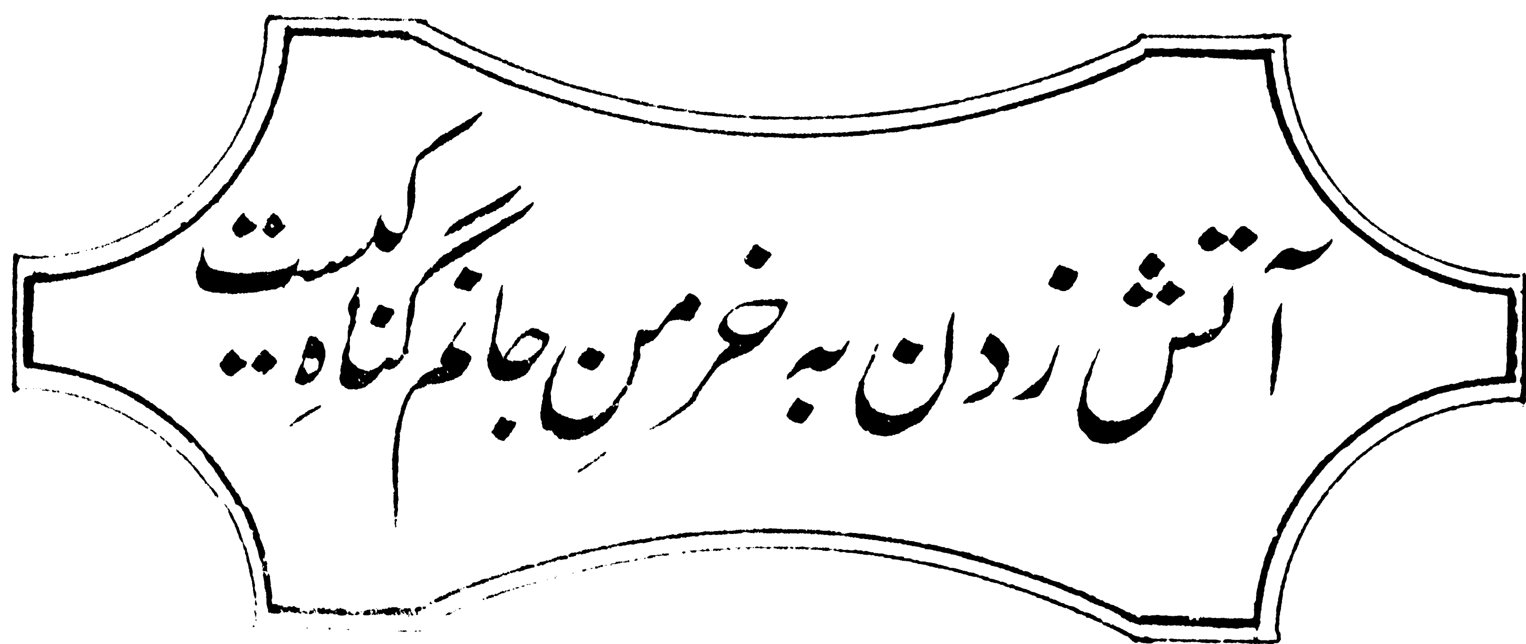
زبس اے شوخ شرح قیمت حسن تو میخواہم
سزد از من کند آئینہ حیرت بہا امشب

مہ من روئے بنمود از کنار حلقۂ گیسو
بر آمد از سواد شام ظلمت صبح ما امشب

غریبا در فراق شمع رومی سوختم بارے
بدانم خود کشی پروانہ را می شد روا امشب

مصرعۂ طرح

(۶)

قافیہ گناہ - ردیف کیست

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد الله ملکه و سلطنته

دل بسملم بہ سینہ ز تیغ نگاہ کیست — روزم چو شب سیاہ ز زلف سیاہ کیست

نالیدن و بخاک طپیدن گناہ من — آتش زدن بخرمن جانم گناہ کیست

اینہا کہ زیب صحن گلستان ہمی شدہ — بر لالہ و صنوبر و نسرین نگاہ کیست

بلبل چرا تو نالہ و ماتم کنی - بگو — بر باد گشتہ گلشن و صحرا ز آہ کیست

باشد ترا خبر نہ ازان نرگس چمن — کحل البصر بہ دیدہ من گرد راہ کیست

حقا بجز حمایت و تائید غیبیم — ہر ساعتے مپرس کہ حفظ و پناہ کیست

عثمان منم یکے ز سگان در نبی صلعم
آثار تخت و تاج ندانم ز جاہ کیست

نواب کاظم جاہ بہادر

افزود بیقراریِ من این نگاہِ کیست ‏ ‏ این چشمِ خونچکاں بہ محبت گواہِ کیست

رفتم بخاک و حسرتِ دیدار باقی است ‏ ‏ اے آرزو بگوئے کہ چشم براہِ کیست

این آمدن بہ بزمِ تو باشد خطائے من ‏ ‏ آتش زدن بخرمنِ جانم گناہِ کیست

بوئے ز زلفِ یار نیاورد سوئے ما ‏ ‏ اے باغبان نسیمِ چمن خیرخواہِ کیست

اے جاں چو دمبدم نفسِ سرد میکشی ‏ ‏ این بیقراریِ تو ز تاثیرِ آہِ کیست

ماہِ فلک فروغ بہ شبہا دہد مگر ‏ ‏ ہر لحظہ جلوہ ریزِ رخِ رشکِ ماہِ کیست

کاظم ز بحرِ فکر کہ آوردہ گہر

جز شاہ قدردانِ درِ تو نگاہِ کیست

نواب حشمت جاہ بہادر

آں کو ربود دل نگہِ بے پناہ کیست ◇ پابند کرد حلقۂ زلف سیاہ کیست

از برقِ حسن سوختہ ام ایں خطائے من ◇ آتش زدن بخرمنِ جانم گناہ کیست

گویند ہست مظہرِ اسرارِ کائنات ◇ یارب بحیرتم کہ دلم جلوہ گاہِ کیست

پوشیدہ گشت ایں تنِ آوارۂ جنوں ◇ صحرائے خارزار پُر از گردِ راہ کیست

آہم اگرچہ از جگرِ چرخ ہم گذشت ◇ اورا خبر نہ گشت کہ فریاد و آہِ کیست

من شکر می کنم کہ در و حسرتے نماند ◇ دل پارہ پارہ کرد خدنگِ نگاہِ کیست

اے مہرِ اوجِ خوبی و فردِ جہانِ حسن
حشمت فدائے کیست بگو خیرخواہِ کیست

نواب تقی جاه بهادر

یارب دلم شکارِ خدنگِ نگاه کیست
غلطان بخاک و خون بسرِ صیدگاه کیست

کوتاه شد نه تیرگیِ او کمی گرفت
این شامِ هجر سایهٔ زلفِ سیاه کیست

از دستبردِ بادِ صبا گردِ راه شدم
پامال و خسته این تنِ من خاکِ راه کیست

هر لحظه شانه کن بسرِ زلف خود بشوق
پروا مکن که پیشِ تو حالِ تباه کیست

ما را خطاست نعل در آتش شدن اگر
بر دل نهادن این کفِ رنگین گناه کیست

چون خار رخنه ها که بجیبِ تو می کند
در پهلوے تو اے گلِ نو تیرِ آه کیست

حسنش اگر تقی نه بر اوجِ کمال شد
شکلِ هلال ـ گوشهٔ طرفِ کلاه کیست

نواب بشارت جاہ بہادر

زخمی جگر ز بُرّشِ تیغِ نگاہ کیست ۔ پُر از غبار چہرۂ گردوں ز آہِ کیست

در سینہ ام کہ منزلِ عشق و محبت است ۔ جلوہ فروزِ حسن۔ زخالِ سیاہِ کیست

دل را کہ نذرِ عشق نمودم خطا ز من ۔ جور و جفا ز دست ندادن گناہِ کیست

ارض و سما کہ از گل و انجم منور است ۔ این پرتو جمالِ رخِ ہمچو ماہِ کیست

باشد مدام بادہ پرستی طریقِ من ۔ دست از سبو بداشتن این رسم و راہِ کیست

بینم بحشر مجمعِ خوبانِ ماہ رو ۔ حیرانم اے خدا کہ دلم دادخواہِ کیست

خواب و قرار رفت بشارت بیک نگاہ

چوں برق می تپد دلم این جلوہ گاہِ کیست

مهاراجه سرکشن پرشاد بهادر شاد

پرسی چه بیخودیست دلم جلوه گاه کیست — بنگر در انتظار که چشمم براه کیست

در قتلگه تپیدنم آری گناه من — از تیغ کند قتل نمودن گناه کیست

دل دادن و ز خویش گزشتن گناه من — آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست

گفتم دلم ربودی و انکار میکنی — گفته خودش بپرس چگوید گواه کیست

خوبان بحسن خوب برخ غازه می کشند — اکسیر گرد ره که شود خاک راه کیست

در دهر هر چه هست از و فارغم بعشق — از عاقلاں بپرس جهاں عیش گاه کیست

وحدت پرست شاد نمی دارد امتیاز
بُت خانه وجدگاه و حرم خانقاه کیست

نواب ضیا یار جنگ ضیا

این تیرگی به ابر ز چشم سیاه کیست — وین خیرگی به برق ز تاب نگاه کیست

محرم بپای بوسی جانانه بگذرد — از من مپرس دیر و حرم سجده گاه کیست

داند کسیکه دسته ببندد بباغ عشق — روشنگر سواد سحر شمع آه کیست

دانیکه هر کسے بسفر توشه می برد — آن راکه توشه نبود رو براه کیست

زین گونه گل که ناز سر شاخ میکند — آئینه دار سادگی کج کلاه کیست

جنت رهین گوهر اشک ندامتست — این شبچراغ معدن عفو گناه کیست

دشمن اگر ز غصه بمیرد ضیا چه باک — خاریکه داشتم بجگر در نگاه کیست

مسعود علی صاحب محوی

یارب حریم کعبه دل جلوه گاه کیست — نزدیک تر ز شه رگ جان شاهراه کیست

دلهاے اهل درد بیک تاختن ربود — این نازنین سوار ز خیل سپاه کیست

زاهد بکعبه میکشدش، برهمن بدیر — پیدا نشد که یارب خانقاه کیست

هوش و خرد رمیده و جان و جگر بتاب — دشت و جبل بلرزه ز برق نگاه کیست

از صبح بسته اند کمر دل شکستگان — امروز روز جلوه طرف کلاه کیست

گیرم بدامنت نه زدن دست، جرم من — دامن زمین کشیده گزشتن گناه کیست

محوی شب فراق بپایان نمی رسد — این شب سواد اعظم زلف سیاه کیست

محمدؐ عبد اللہ خان صاحب کاملؔ

زہرہ زجاں فدائے شہ کجکلاہ کیست
مہر فلک نثار سر بارگاہ کیست

یک عمر شد کہ معتکف گوشۂ دلم
دانستہ کہ کعبۂ دل جلوہ گاہ کیست

رحمت بہ انفعال چو موقوف کردہ اند
تر دامنم بدیدۂ تر عذر خواہ کیست

داند کسیکہ محرم عشق است سینہ اش
در لالہ سوز داغ ز تاب نگاہ کیست

زلف دوتا چو مار و جمال تو گنج گنج
ایں پاسبان حسن دو مار سیاہ کیست

دل سوختن ز آتش فرقت گناہ من
"آتش زدن بخرمن جانم گناہ کیست"

کاملؔ گزشت عمر بہ حسرت مگر ہنوز
آگہ نئی کہ گوشۂ چشمش براہ کیست

عبد اللہ عمادی صاحب

نور جبین کاہکشاں گرد راہ کیست
روشن بصارت مہ و مہر از نگاہ کیست

دُم در کشیدہ ماند زمان و زمیں اگر
خون شفق بچرخ بریں داد خواہ کیست

خیل شعاع و کوکبۂ اختراں بہ پیش
پرسید از آفتاب کہ ایں جلوہ گاہ کیست

دلہای عاشقاں کہ بود عرش کردگار
عرش بریں بلرزش و تاب از نگاہ کیست

جاں یافتن بہ نیم نگاہی گناہ من
بر حال کشتہ رحم نمودن گناہ کیست

پیشانی نیاز طپیدن گرفتہ است
در حیرتم کہ ایں کشش خاک راہ کیست

دل نذر می دہند و بجاں بندگی کنند
تا لطفش انتخاب نماید کہ شاہ کیست

سیّد ہدایت محی الدین صاحب فدائی

اے عالم آشنا برُخِ تو نگاہ کیست
بر روئے دلفریب تو زلفِ سیاہ کیست

ایں جا ظہورِ شوق در انجا وفورِ ذوق
در حیرتم کہ چشم و دلم بارگاہ کیست

گیرم کہ آرزوئے وصالت گناہِ من
ناخواندہ آمدن بہ تصوّر گناہ کیست

تو میروی کجا زکجا آئی اے بشر
مطلوبِ تو کدام تو سالک براہِ کیست

زین گونہ زر کہ غنچۂ گل صرف می کند
در اشتیاقِ طرّۂ زرّین کلاہ کیست

عثمان امیر ماست زفضلِ خدائے ما
از شرق تا بغرب چنیں بادشاہ کیست

تکیہ بکن بفضلِ الٰہی فدائیا
جُز رحمتِ کریم بعاصی پناہ کیست

محمّد کمال الدّین صاحب

بہرِ امانِ دل شدگانش پناہ کیست
جنگ آزمودہ ایں صفِ مژگاں سیاہ کیست

اصلاحِ خطِ ناصیہ در دستِ من نبود
انصاف کن کہ سرزدہ از من گناہ کیست

اے آسماں اماں طلب از ربِ ذوالجلال
از سینۂ فگار، فلک سوز آہ کیست

رونق فزائے خانۂ دل می شود کدام
سرور ہوائے مقدم و چشم براہ کیست

سرتاجِ خسروانِ جہان است شاہِ ما
ہمسر بجاہ و شوکت و اقبال جاہ کیست

عثمان علی است شاہِ دکن فخر روزگار
در عدل و بذل و فضل چنیں بارگاہ کیست

مصروف در دعائے صلاح و فلاح باش
سر سبزیت مؤثّرِ لطفِ نگاہ کیست

محمد اعجاز علی صاحب شہرت

در حیرتم کہ سینہ ام آماجگاہ کیست
دل را بہ بین کہ زخمی تیر نگاہ کیست

اے پر غرور شکوہ نباشد و لے بگو
جان دردمند از ستم بے پناہ کیست

دل را بدل رہیست درین گنبد سپہر
این بیقراری دلت از آہ آہ کیست

صد کاروان گذشت ازین راہ بے نشان
یک کس خبر نہ داشت کہ این گرد راہ کیست

این آستین و خنجر و دامن بروز حشر
یارب بخون کشتن ناحق گواہ کیست

شد مشکبار دامن و جیب تو اے صبا
این مشکنافہ در خم زلف سیاہ کیست

شہرت لوائے نصرت شاہ از فلک گذشت
جز او بدہر نیر و انجم سپاہ کیست

سید حسین صاحب زعفرانی

موسیٰ بقید خضر الا درسگاہ کیست
باری ز بند و بست خیال رفاہ کیست

یوسف شکار دام زلیخاستی بمصر
یعقوب چشم زار بہ تورنگاہ کیست

یونس بیاد عالم بالا بود بسی
در زیر آب بطن سمک در پناہ کیست

دست خلیل بر سر نازنین بلند
خوابست در حقیقت و یا دستگاہ کیست

چون قلب مرسلان ز جفائے فلک بسوخت
آتش زدن بہ خرمن جانم گناہ کیست

ای مور ناتوان بہ سلیمان کجا رسی
دانی کہ شان و منزلت و عز و جاہ کیست

غلام محمد خان صاحب ایجاد

در حیرتم که بزم جهان جلوه گاه کیست
طور دلم برشته ز برق نگاه کیست

دل مبتلائے عشوۂ جادو نگاه کیست
آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست

دانی به کیش عشق ضروری ست گر وفا
مرتد شدن ز خوئے وفا هم وراه کیست

ناقوس دیر و بانگ حرم میدهد صدا
در خود تلاش کن که دلت بارگاه کیست

واعظ چو پیش پیر مغان هست مے حلال
تاویلش از حرام پئے اشتباه کیست

یارم به طنز گفت که در روز امتحان
آنکس که جان فدا کند خیرخواه کیست

ایجاد کن بحق رئیس دکن دعا
تا بنگری بکام رسیدن ز جاه کیست

سید محمد رحمت الله صاحب خوشدل

زخم دلم نشانۂ لطف نگاه کیست
این اشک خون تاب ستمگر گواه کیست

پنهان به زیر خاک چه آخر کنی . ببین
اے شمع کور چشم که این مهر و ماه کیست

گیرم به شمع روئے تو مردن گناه من
آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست

انصاف خواهمت که بیک چشم ناز دوش
دل بردو باز درپئے جانم نگاه کیست

امید خیر نیست ازین چرخ کینه ور
این چرخ بدسگال دلا خیرخواه کیست

گو بیش مشت خاک نیم در نظر ولے
این مشت خاک را تو ببین قبله گاه کیست

حاجی فتح الله صاحب مفتون

پیدا از طرف بام رخ همچو ماه کیست / خور در حجاب رفته ز شرم نگاه کیست

قد تو سرو باغ که و روئے ماه کیست / محراب ابروئے تو بتا سجده گاه کیست

چاک است دامن گل و لاله هست داغدار / این ظلم در چمن اثر تیر آه کیست

منعم مکن ز گریه ندانم در این دیار / دل کز برم گریخته اندر پناه کیست

شاهِ دکن سپهر هنر منبع علوم / برتر ازاو بخلق جهان عز و جاه کیست

مفتوں تو خود ز بخت سیه آمدی بهند / گر خوں خوری ز بخت سیاه هست گناه کیست

محمد سعادت الله خان صاحب هوش

فیروزی و فلاح و سعادت سپاه کیست / اقبال و امن و جاه و حشم در پناه کیست

پیوسته با قلوب جهان الفت کدام / گسترده فرش چشم عقیدت براه کیست

باران فیض و بحر سخا کیست در جهان / سرسبز ملک شاد و رعیت بجاه کیست

یعنی جناب آصف سابع شه دکن / جز آں شه فلک خدم این پایگاه کیست

بخت [illegible] / افتد اگر بقعر شقاوت نگون کیست

گلبانگ امن در دکن اے هوش چارسوست / جز عاشقان مست دراں شور آه کیست

رشید الدین خان صاحب عالی

معلوم نیست یار بہ آرامگاہ کیست
دل در خیال کیست و چشم براہ کیست

در دل خراش جنبش چشم سیاہ کیست
در سینہ ام خلش ز خدنگِ نگاہ کیست

دیدن اگر بجلوۂ حسنت ز من خطاست
آتش زدن بخرمنِ جانم گناہ کیست

دارد نہ تابِ رشتۂ جانم ز پیچ و تاب
دل بستہ سلاسلِ زلفِ سیاہ کیست

ساقی ز تست رونق میخانۂ جہاں
گر نیست جلوہ گاہِ تو ایں جلوہ گاہ کیست

فیروز بخت چوں شہ عثمان دریں زماں
عالی بگو بروئے زمیں پادشاہ کیست

مرزا قاسم علی بیگ صاحب اخگر

دامِ خیال حلقۂ چشم سیاہ کیست
عالم اسیر شوخیِ طرز نگاہ کیست

بنیاب دامن تو گرفتن گناہ من
دل را بدستِ ناز کشیدن گناہ کیست

صد کاروانِ شوق رواں ست ہر طرف
یارب ز دیدہ تا بدل ایں شاہراہ کیست

جاں را فدائے ناز تغافل کنم اگر
گوئی گہے بعشوہ کہ ایں دادخواہ کیست

آراستند اینہمہ مژگاں صف ستم
اکنوں سلامتِ دل من در پناہ کیست

جز آستانِ حضرت عثمان شہ دکن
اخگر بلند تر ز فلک بارگاہِ کیست

سید علی صاحب منظور

پیش نگاه اوج طلب بارگاه کیست
تابنده بر سپہر خیالات ماہ کیست

رنجیدن دل طرب آمو زنا روا ست
اے شیخ۔ جنگ با من سرخوش گناہ کیست

دل لذتے بگیرد و ظاہر نمی کند
تسکین جان غمزدہ تیز نگاہ کیست

بر می خورد ز ملت و معلوم این نشد
کین شیخ ذوفنون بخیال رفاہ کیست

نورے بدل بہ بینم و پرسم من از مغان
در جائیگاہ تو اثر خانقاہ کیست

منظور سجدہ راست کند سوئے دلربا
آئین دینش آئینۂ رسم و راہ کیست

بصیر

این تاب آفتاب ز نور نگاہ کیست
در برق احتراق ز تاثیر آہ کیست

از عشوہ آورد دل ہر سرکشی بدست
نازو فلک بہ طرۂ او این کلاہ کیست

مژگان چشم دوست اگر نیست نیزہ اش
خاریکہ در گل است سنان سیاہ کیست

دادت خدا فراست و اعضا و اختیار
این حرف تو خطاست کہ گوئی گناہ کیست

راہ نبی بگیر و دگر راہ را گذار
پرسیدہ می شوی کہ طریقت براہ کیست

این جا سر نیاز ہمہ سروران خم است
خاموش اے بصیر کہ این بارگاہ کیست

محمد نصیر الدین صاحب شرقی

جانم فدائے ناوک تیر نگاہ کیست
دل مبتلائے فتنۂ چشم سیاہ کیست

خون گشتن دلم ز فسون نگاہ کیست
آتش زدن بہ خرمن جانم گناہ کیست

خوشبوئے پیرہن ز کہ آید بہ برگ گل
یعقوب وار دیدۂ نرگس براہ کیست

دل پارہ گشت و طاقت صبر و سکون نماند
یارب برین کتان اثر نور ماہ کیست

عاجز بجز بہ تیر مژہ گہ نہ دیدمش
شرقی بہ نرغۂ ضعف نازک سپاہ کیست

شید محمد صاحب شیدا

بسمل یکے قتیل یکے از نگاہ کیست
عالم ہمہ خراب ز چشم سیاہ کیست

حسن است بے نیاز ز کورانہ عاشقی
فریاد گر ز تیشہ بمیرد گناہ کیست

نوبت کجا رسید ز جور و جفائے تو
در شہر قیل و قال ز حال تباہ کیست

صانع بود ضرور درین پردہ فلسفی
این کارگاہ دہر بظاہر گواہ کیست

اصلا نمی رسد بصدائے دردمن
واقف اگرچہ ہست کہ فریاد و آہ کیست

رائے سورج نراین صاحب خاطر

اے دل بگو کہ غیرت جم بارگاہ کیست
چون خسرو دکن بنا عز و جاہ کیست

ہر چند سوختم نگر آگہ نیم ہنوز
آتش زدن بخرمن جانم گناہ کیست

ناواقفم که یار ستم کیست در جهان
جان و دلم نشانۂ تیر نگاه کیست
غم نیست داد گر ندهی بر فغان من
لیکن گهی بپرس که فریاد و آه کیست
دل برده ز خاطر دلدار رسم نیّ
در عاشقی بگو که چنین رسم و راه کیست

محمد اسمٰعیل شریف صاحب ازل

چون عز و جاه شاهِ دکن عز و جاه کیست
غازه بروئے ماهوشان گرد راه کیست
پروانه وار خواهش وصلت قصور من
آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست
پامال می کنی دل محزون ما بظلم
دانی دل شکستۂ ما سیرگاه کیست
ماوای اهل علم و هنر زیر آسمان
جز بارگاه شاهِ دکن بارگاه کیست
گشتم فدا بجان و دل این است جرم من
بودن بدین شمائل خوبی گناه کیست

محمد غوث محی الدین صاحب فاضل

بر آسمان و هم بزمین عز و جاه کیست
بر نه فلک رسید کنارِ کلاه کیست
آهے کشید و دامنِ افلاک پاک سوخت
عالم سیاه کرد ببین دودِ آهِ کیست
قدسی پئے طواف رسیدند از فلک
رفعت پناه منزل و این بارگاه کیست
ورنه زید قلب مشق بتان این خطائے اوست
آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست
فاضل شمیم طرۂ طراز او رسید
تاثیر آهِ شام و دمِ صبحگاه کیست

نواب حسین نواز جنگ خسرو

شب شرمسارِ ظلمت روزِ سیاہ کیست
خورشید در گریز ز بخت تباہ کیست

افتادہ لرزہ ایست کہ در ہفت آسمان
این محشرے تمام ز تاثیر آہ کیست

گیرم کہ سوختن بہ وفا شد گناہِ من
آتش زدن بجز من جانم گناہ کیست

گوئی کہ شرم دیدۂ نرگس گواہِ من
گویم کہ خون لالۂ احمر گواہ کیست

خسرو بدورِ آصفِ سابع چہ دیدۂ
ناموس و ننگِ اہل وفا در پناہ کیست

سید محمد حسین صاحب صادق

ہمپایۂ چرخ کنگرۂ بارگاہ کیست
تائید غیب حامی و پشت و پناہ کیست

از شرق تا بہ غرب ببین جز شہِ دکن
ملجا برائے اہل ہنر بارگاہ کیست

چشم دل است آئینۂ روئے پاک او
محبوب تر ز جان شدہ نوز نگاہ کیست

گیرم نہ بردۂ تو قرار دلم ولے
آتش زدن بجز من جانم گناہ کیست

صادق بہ پیش داور محشر چو ایستاد
بر خواست شور حشر کہ این داد خواہ کیست

سید محمد علی صاحب داعی

دل در تپیدن آمدہ برمن نگاہ کیست
روشن شد است چشم من این گرد راہ کیست

میکن بہ من ہر آنچہ کہ خواہی کہ از وفا
در روز حشر نیز نگویم گناہ کیست

خطت دمید و باز ندانستی از غرور
هاله بگرد ماه تو از دود آه کیست

آموختم ز پیر مغان را ز احتیاج
دانم گدا گدای که و شاه شاه کیست

داعی پناه پرده بدربار شاه علم
این رتبه در شهان جهان پایگاه کیست

سید عزیز الدین صاحب عزمی

عالم پراز شرارهٔ برقِ نگاهِ کیست
آتش زدن بخرمنِ جانم گناه کیست

ای فتنه گر بگو صفِ مژگان اگر نبود
می تاخت آنکه بر دل و جانم سپاه کیست

بر دست و پائے خویش ندایم اعتبار
همواره با من است ولیکن گواه کیست

چندانکه بر مرادِ تو باشد هدف بکن
از ناوکِ نگاهِ تو دل در پناه کیست

چون حفظ را و مذهب اہل دنیا بود
عزمی بگو کشتهٔ تیر نگاه کیست

احتشام احمد صاحب اسد

آتش زدن بخرمن جانم گناه کیست
بنگر که این کرشمهٔ برقِ نگاهِ کیست

در بزمِ عیش یار چرا گشت بیقرار
بر قلبش این قدر اثر انداز آهِ کیست

ای خرمی! فزود بیا و مقیم شو
دانگاه کن نگاه دلم جلوه گاهِ کیست

گرچه بسی گذشت اسد یافتم رسوخ
تاهم مرا خبر نشد آن بارگاه کیست

محمد عبدالسلام صاحب ذکی

این تیر بے خطا تو نہ دانی نگاہ کیست
دل را فگار کردی و گوئی گناہ کیست

دل را ز الفت ہمہ کس پاک می کنم
تا بنگرم کہ خانۂ دل جلوہ گاہ کیست

اسرار عشق و الفت او فاش میکند
رنگ رخ و نگاہ نہ دانم گواہ کیست

ایمن ز خوف حاسد و بدخواہ و محتسب
واقف نہ مگر کہ ذکی در پناہ کیست

شیخ غلام نبی نظمی

سرمایۂ بہار بدامانِ آہ کیست
صد نازش نیاز بطرفِ کلاہ کیست

پیکان بدل چو تازہ تمنا شگفتہ تر
ذوق خلش کرشمۂ تیر نگاہِ کیست

در نیم شب ز خانہ پریشان بدر شدی
زین خستہ جان بپرس کہ تاثیر آہ کیست

سید قربان علی صاحب راز

قلبم شہید جلوۂ برقِ نگاہ کیست
آتش زدن بخرمن جانم گناہ کیست

تیرِ نگاہ اُنس کند با دل و جگر
حیرانم این طریق کجا رسم و راہ کیست

دل محرم است در رہ الفت خدا گواہ
از تیغ عشوہ قتل کند او گناہ کیست

روشن سیاہ خانہ ز داغ دل و جگر
این یادگار رشکِ دہِ مہر و ماہ کیست

مصرعۂ طرح

(۷)

نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

قافیہ۔ سنبل۔ ردیف۔ کشودم

کلامِ فضاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسروِ دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

شدم شانہ خمِ کاکل کشودم
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

گرہ از بندِ دامِ ایں علائق
ز پرواز پرِ بلبل کشودم

ہزاراں نکتہ ہا در بزمِ ساقی
ز صوتِ نغمۂ قلقل کشودم

نویسم تا دراں وصفِ رخِ یار
سرِ گلشن بیاضِ گل کشودم

زہے فیضِ مے کوثر کہ عثماں
درِ جنت ز جامِ مل کشودم

نواب کاظم جاہ بہادر

گرہ از زلف و از کاکُل کشودم
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

دلِ خود را بتارِ زلف بستہ
رگِ گل از دلِ بلبل کشودم

نقاب از رخ کشیدہ گوید آں شوخ
برائے دیدنِ تو گل کشودم

بہار آمد درِ میخانہ واعظ
بہ شوقِ دَورِ جامِ مُل کشودم

مذاق عاشقی دارم پئے صید
سُوِ مرغِ وفا چُنگل کشودم

شرابِ ارغواں نوشند احباب
جوازِ بادہ از قلقل کشودم

نہ شد وا عقدۂ مشکل ز کاظم
بجاہِ صاحبِ دُلدل کشودم

نواب حشمت جاہ بہادر

چو پیچ از حلقت کاکل کشودم　　گرہ از سینۂ سنبل کشودم

چو غنچہ گل شدہ گفتا کہ من چشم　　پئے نظارۂ بلبل کشودم

گرفتم جرعہ ہائے آبِ حیواں　　چو مہر شیشہ ہائے مل کشودم

ہمہ مرغاں لبِ تحسیں کشادند　　چو من از نغمہ گوشِ گل کشودم

بہ سودائے تو من رازِ جنوں را　　ز طوقِ گردنِ صلصل کشودم

درآں اسرارِ سربستہ بدیدم　　چو قفلِ بابِ جزو و کل کشودم

دعائے ساقی و صہباست حشمت

زمینا معنیِ قلقل کشودم

نواب نقی جاہ دربہا

خوشا کیں حلقۂ کاکل کشودم | تو گوئی طرۂ سنبل کشودم
نگاہِ مستِ تو تا کرد مستم | زباں بر طعنہ ہائے مُل کشودم
بہ عشقِ قامتِ آں سرو بالا | زبانِ نعرہ چوں صُلصُل کشودم
خوش آمد یادِ آں رخسارِ گلگوں | چہا بندِ قبائے گل کشودم
فرو بستہ چو غنچہ بود کارت | گرہ زاں چوں صبا بلبل کشودم
سخن از بیخودی مے بگویم | کہ لب بر رازِ ایں قلقل کشودم

نقی دیدم بکثرت رازِ وحدت
نقاب از روئے جزو و کل کشودم

نواب بشارت جاہ بہادر

نہاں رازے کہ بر بلبل کشودم — صبا بندِ قبائے گل کشودم

چو من درسِ کتابِ عشق خواندم — نخستیں بابِ آز قفل کشودم

دلم وابستہ زنجیرِ زلف است — چہ راہِ عشق از کاکل کشودم

بہ لطفش بندہائے غم ز خاطر — تمام و یکسر بالکل کشودم

من آں رندِ خراباتم کہ ساقی — لبِ خود بر صلائے مُل کشودم

بہ پیشِ دلربا رازِ دلِ خویش — بخلوت من ز جز تا کُل کشودم

بشارت زلف برہم گشت چوں من

گرہ از طرۂ سنبل کشودم

مہاراجہ سرکشن پرشاد بہادر شاد

مگو بندِ قبائے گل کشودم
برائے گل پرِ بلبل کشودم

کلیدِ نہ فلک در دست دارم
درِ خلد از زبان قل کشودم

ز رشکِ نغمۂ من از چمن رفت
پرِ پرواز بر بلبل کشودم

ز کار افتاد پیچ و خم بہ گلشن
چو زلفش بر سرِ سنبل کشودم

طلسمِ کارہائے فتحیابی
من از نقشِ سُمِ دلدل کشودم

زبان شکوۂ حسنِ مجرد
بہ پیشِ عشق جزو و کل کشودم

بیا اے شاد صوفی بادہ برخور
گلوئے شیشۂ قلقل کشودم

نواب ضیا یار جنگ ضیا

چه شد گر لب پئے قلقل کشودم | که عمرے روزہا از مُل کشودم
بیا دم جعد مشکین تو آمد | گره کز طرّهٔ سنبل کشودم
گراں می بود نشتر در بہاراں | رگ بلبل ز خار گل کشودم
به بند ہر یکے تا روئے نوروز | بمستانت رہِ کابُل کشودم
کرا گلچیں نماید حرف گیری | زبان شکوهٔ بلبل کشودم
ندیدم رہروی کز من بپرسد | چرا بستر بزیر پل کشودم
ضیا از چہرهٔ آں دست بازے | بمشکل پردهٔ کاکل کشودم

محمد عبداللہ خاں صاحب کامل

سر بلبل نقابِ گل کشودم | عجب ہنگامهٔ غلغل کشودم
پئے پرواز با جوش مسرّت | بفصلِ گُل پر بلبل کشودم
مشامِ جاں که مشک آمود گشت است | گره از طرّهٔ کاکل کشودم
سرودِ ناله در بزمش نیرزید | زمینا نغمهٔ قلقل کشودم
بمستانِ دکن با نقلِ شیراز | درِ خمخانهٔ کابُل کشودم
پئے مدحِ گلِ رخسارِ عثمان | زبانِ بلبلِ آمُل کشودم
عبث نشگافتنم من سینهٔ کامل | رہِ جولانگهِ دُلدُل کشودم

[1] طالب آملی که بعهد جهانگیر ملک الشعرا بود آمُل ضیعت از مضافات اصفهان ۱۲ کامل

عبداللہ عمادی صاحب

منم کامشب نقاب گل کشودم
حجابِ نغمۂ بلبل کشودم
بہ اقبالِ شہِ مشکل کشائے
ہزاراں عقدہ از کاکل کشودم
قبائمی کرد بلبل جامۂ صبر
گرہ بند قبائے گل کشودم
خمِ صہبا سخن آموخت ازمن
من از مینا لبِ قلقل کشودم
بروز آویختم باسرو قدّے
شب اندر گیسوِ سنبل کشودم
نواسنجِ چمن در غنچگی بود
زبانِ قمری و صلصل کشودم
بہ مے بیت اللہِ دل پاک شستم
مسجد شیشۂ از مُل کشودم

سید ہدایت محی الدینخانصاحب فدائی

دہانِ شیشہائے مل کشودم
بزندانِ معنیٔ قلقل کشودم
زشانہ کے سر کاکل کشودم
ہزاراں طرّہ زین سنبل کشودم
چو از خلوت بجلوت رونمودم
معمائے وجودِ کُل کشودم
بکثرت عقدہائے رمزِ وحدت
زدستِ صاحبِ دلدل کشودم
ہویدا شد سراپا صورت گل
نظر چوں بر رخِ بلبل کشودم
تماشائے محبت دیدنی ہست
درِ گلشن بہ بلبل کشودم
فدائی از تقیّد در گذشتم
کنوں از خویش بندِ غل کشودم

سید محمد علی صاحب داعی

گره با دست از آں کاکل کشودم
برائے گردن خود غل کشودم

اگر با من نه پیوندی چه سازم
که پیوندم ز جزو و کل کشودم

رہا کردم مگر از حبس ہجراں
قفس در باغ بر بلبل کشودم

بیا در روئے او بے تاب بودم
اگر بلبل! ورق از گل کشودم

شتابیدای حریفاں می سبیل است
که خشت سر ز خم مل کشودم

دگر نز دم کسی را پائے رس نیست
که از دریائے راہم پل کشودم

برائے تاج شاہی علم داعی
دو مو از کاکل دلدل کشودم

نواب حسین نواز جنگ خسرو

حجاب نوبہار گل کشودم
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

بعمرے ساختم با زلف پیچاں
گره از طرۂ کاکل کشودم

لب غنچه کشادم در تبسم
تکلم را لب بلبل کشودم

بمستان الصلا با ساغر ناب
که از رندی سر قلقل کشودم

بحمد الله دریں جشن ہمایوں
که پر و بال عقل کل کشودم

به دور فیض عثمان علی خان
که خسرو مهر جام مل کشودم

بصیر

زبان از بهر وصف گل کشودم
گره از خاطر بلبل کشودم

صبا دزدید بویش گشته معلوم
چو بند از طرهٔ سنبل کشودم

عیانم نکتهٔ تحریم می شد
چو سر پوشی ز ظرف مل کشودم

تو دانی عقد ها از پنجهٔ صبر
برنگ شانه از کاکل کشودم

بغم کشتم دل بیت آشنا را
چگونه معنئ فاقتل کشودم

چرا باطل نگردد سحر بابل
لب پیمانه از قلقل کشودم

بصیر این قافیه پیش است ورنه
کجا بند ره کابل کشودم

حامد صبغۃ اللہ صاحب حامد

دهان در وصف مئی چون گل کشودم
هزاران شیشه با قلقل کشودم

پری پنداشتم در شیشه بند است
چه مهر از شیشه هاے مل کشودم

بدلتنگئ غنچه شد دلم تنگ
گره با ناخن بلبل کشودم

چو آن زلف پریشان یادم آمد
نقاب از چهرهٔ سنبل کشودم

پی دلجمعئ حال پریشان
بدست شانه ات کاکل کشودم

لب از بهر دعائے شاه عثمان
طفیل صاحب دلدل کشودم

چه سرما دیده ام بے باده حامد
بگوئی رخت در کابل کشودم

سید محمد علی صاحب داعی

گره با دست از آں کاکل کشودم
برائے گردنِ خود غل کشودم

اگر با من نہ پیوندی چہ سازم
کہ پیوندم ز جزو و کل کشودم

رہا کردم مگر از حبسِ ہجراں
قفس در باغ بر بلبل کشودم

بیا در روئے او بے تاب بودم
اگر بلبل ! ورق از گل کشودم

شتابیدای حریفاں می سبیل است
کہ خشت سرز خُمِّ مُل کشودم

دگر نزدم کسی را پائے رس نیست
کہ از دریائے راہم پل کشودم

برائے تاج شاہی علم داعیؔ
دو مو از کاکلِ دُلدل کشودم

نواب حسین نواز جنگ خسروؔ

حجاب نو بہار گل کشودم
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

بعمرے ساختم با زلفِ پیچاں
گرہ از طرّۂ کاکل کشودم

لبِ غنچہ کشدم در تبسّم
تکلم را لبِ بلبل کشودم

بمستان الصّلا با ساغر ناب
کہ از رندی سرِ قلقل کشودم

بحمد اللہ دریں جشنِ ہمایوں
کہ پرّ و بالِ عقلِ کل کشودم

بہ دورِ فیضِ عثمان علی خان
کہ خسرو مُہرِ جامِ مُل کشودم

بصیر

زبان از بہر وصف گل کشودم
گرہ از خاطر بلبل کشودم

صبا دزدید بویش گشتہ معلوم
چو بند از طرۂ سنبل کشودم

عیانم نکتۂ تحریم می شد
چو سرپوشی ز ظرف مل کشودم

تو دانی عقدہا از پنجۂ صبر
برنگ شانہ از کاکل کشودم

بہ غم کشتم دل بیت آشنا را
چگونہ معنئ فاقتل کشودم

چرا باطل نگردد سحر بابل
لب پیمانہ از قلقل کشودم

بصیر این قافیہ پیش است ورنہ
کجا بند رہ کابل کشودم

حامد صبغۃ اللہ صاحب حامد

دہان در وصف مئی چون گل کشودم
ہزاران شیشہ با قلقل کشودم

پری پنداشتم در شیشہ بنداست
چہ مہر از شیشہ ہای مل کشودم

بہ دلتنگئ غنچہ شد دلم تنگ
گرہ با ناخن بلبل کشودم

چو آن زلف پریشان یادم آمد
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

پی دلجمعئ حال پریشان
بدست شانہ ات کاکل کشودم

لب از بہر دعائے شاہ عثمان
طفیل صاحب دلدل کشودم

چہ سرما دیدہ ام بی بادہ حامد
بگوئی رخت در کابل کشودم

محمد اعجاز علی صاحب شہرت

در راحت بجام و مل کشودم ۔ دہان شیشہ با قلقل کشودم
نوشتم وصف زلف عنبرینش ۔ گره از طرهٔ سنبل کشودم
دل از ذکر جنان زاہد کشاید ۔ من از خوشبوئے آن کاکل کشودم
اسیری خود آمد یاد دل سوخت ۔ بہار آمد پر بلبل کشودم
بیک آہی کہ آتش گرمی اوست ۔ چہ آسان حلقہ ہائے غل کشودم
نقاب از عارض رنگین کشیدم ۔ گره بند از قبائے گل کشودم
بزیر خاک شہرت چشم مشتاق ۔ بروئے صاحب دلدل کشودم

سید ابو القاسم صاحب سرور

گره زان عنبرین کاکل کشودم ۔ در نکہت بروئے گل کشودم
بہ مینائے دلم جوشد می نو ۔ بہ ساقی راز ہائے مل کشودم
چو سنبل لاف زد بر طرهٔ خویش ۔ طلسم شرح آن کاکل کشودم
نوا سنجان بستان را خبر نیست ۔ در صد نغمہ بر بلبل کشودم
ز اسرار صراحی فاش گویم ۔ کہ فال نیک از قلقل کشودم
نقاب از نکتہائے نغز گوئی ۔ بہ پیش طالب آمل کشودم
سرور از نذر آصف جاه سابع ۔ حجاب ہفت رنگ گل کشودم

محمد اسمٰعیل شریف صاحب ازل

چو پرده از رخِ آن گل کشودم / درِ شادی بے بلبل کشودم
بود خوفِ خزان هم دریں دے / اگر حاصل شود چون گل کشودم
صلائی عام دادم میکشان را / درآندم شیشه هائی مُل کشودم
مُعمّاتے که پیش آمد بدنیا / زناخن هاے حکمت کُل کشودم
دمد جان از دمِ من در دلِ سنگ / زبانش را چو گفتم قُل کشودم

ازل این مصرع شاهی است پرپیچ
نقاب از چهرهٔ سنبل کشودم

غلام محمد خان صاحب ایجاد

شکن از حلقهٔ کاکل کشودم / نقاب از چهرهٔ سنبل کشودم
دهانِ بستهٔ آن غنچه رو را / ز دلکش نغمهٔ بلبل کشودم
دهن را از گلاب و عطر شستم / زبان را چون پئے صیقل کشودم
ز قلقل در مکش مینا زبان را / ختامت چون بحفظ قُل کشودم
چه جرم است این اگر من از رهِ شوق / بشب بندِ قبائے گل کشودم

چه می پرسی ز من احوالِ فرقت
چو از جز بارها تا کل کشودم

رائے سُورج نارائن صاحب خاطر

دہان شیشہ ہائے مُل کشودم
بر ندان گوش بر قلقل کشودم

بیاد گیسوئے پیچان یارے
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

ہمہ ابواب ناموس دو عالم
بسودائے خط و کاکل کشودم

بدستم طائر مقصد در آمد
بہر منزل کہ من چنگل کشودم

بکارم عقدہ ہا چندان کہ آمد
بہ لطف ایزدی بالکل کشودم

شرای خاطر سوید اسرِّ معنی
چو چشم دوربین بر گُل کشودم

محمد سعادت اللہ خان صاحب ہوش

چو من افسانۂ کاکل کشودم
نقاب از چہرۂ سنبل کشودم

دلم از قیدِ غم آزاد کردم
رسن از پائے این دلدل کشودم

بیا ساقی بدہ پیمانۂ مئی
کہ در از یاد جام و مل کشودم

بگفت اقبال آصف ہفت کشور
طفیل راکب دلدل کشودم

کشودم دوش من بند قبایش
گرہ از تارہائے گل کشودم

تخیل را بپر پرواز دارم
گرہ از بال این بلبل کشودم

محمد کمال الدین صاحب

چو قفل شیشه هائے مُل کشودم
بستم راه بر گلچین و صیاد
زدیدارت دلِ بگرفته بشگفت
بعشقش بندی هستم الی الآن
خبر گل را نشد از ناله هایش

بر ندان معنی قلقل کشودم
درِ گلشن پیئے بلبل کشودم
گره چون غنچه هایِ گل کشودم
مطالب هم ز جزو و کل کشودم
زبان طعن بر بلبل کشودم

بوصف زلف و جعد عنبرینش
نقاب از چهرهٔ سنبل کشودم

مرزا قاسم علیبیگ صاحب آخگر

دهانِ زخمِ دل چون گل کشودم
بهارِ رنگ و بوی عارضت داشت
ز آهے ناخن تدبیر کردم
درین محفل حریفِ گفتگو کیست

زبانِ نالهٔ بلبل کشودم
به گلشن هر ورق از گل کشودم
گره از زلفِ چون سنبل کشودم
چو مینا لب بصد قلقل کشودم

زبانِ عدلِ عثمان است آخگر
که پیچ و تاب هر کاکل کشودم

شیدا محمدؐ صاحب شیدا

قفس در عین فصل گل کشودم
بسے دلہا ز بند آزاد گشتہ
بشد بخشایشم از شرمساری
چو در توصیف گل یارم غلو کرد
گرفتاری بہ آز و حرص شیدا

گرہ ہا از دل بلبل کشودم
چہ پیچ از زلف و از کاکل کشودم
در جنت ز جام مُل کشودم
زبان بر نالۂ بلبل کشودم
شوی آزاد چون این غُل کشودم

گورسرن بلی صاحب آزاد

گرہ من چون ازاں کاکل کشودم
دل صد چاک خود گل پیشم آورد
ز فرط بیخودی افتاد ساقی
نہ فہمیدم پس رازش کدامست
کلیم آسا نماندہ ہوش آزاد

نقاب از چہرۂ سنبل کشودم
دل بلبل چو پیش گل کشودم
چو راز بستہ ہائے مُل کشودم
معمہ ہائے قطرت کُل کشودم
چو اوراق کتاب گُل کشودم

رشید الدین خان صاحب عالی

چو دیدم بر رُخش گیسوئے مشکین
چو آن غنچہ دہن نکشود لب را

نقاب از چہرۂ سنبل کشودم
لب فریاد چون بلبل کشودم

گرہ اُفتاد بر ابروئے بُلبُل
چو من بندِ قبائے گل کشودم

بشد ہر پارسا رِندِ قدح کش
چو رازِ مَی زحجزناگُل کشودم

لبِ لعلش چو جُنبش کرد عالی
دہانِ بستہ را بر گُل کشودم

ظہور الحسن صاحب ناظم

چو باب وصف آن کاکل کشودم
نقاب از چہرۂ سُنبل کشودم

بہر جا جلوۂ آن یار دیدم
نظر چون سوئے جزو و کُل کشودم

بسوئے چرخ پرزد توبۂ من
ز شوق جان چو ظرف مُل کشودم

فزون عمر شہ عثمان بباشد
چنین لب پیش رب کُل کشودم

خجل بلبل بہ پیشم گشت ناظم
لب خود چون بفصل گُل کشودم

سید علی صاحب منظور

پری شب تو چو خواب آلودہ بودی
گرہ ہا از خم کاکل کشودم

سحر گہ چشم خود را در خرابات
بہ صوت دلکش بلبل کشودم

گرفتم شیشہ و گفتم کرم کن
در رحمت بدیں قلقل کشودم

غزلہا می سرایم من بر ان گل
زبان خود بہ فصل گل کشودم

معما بود اے منظور از رفت
بہ فیض راکب دلدل کشودم

محمد نصیر الدین صاحب شرقی

رہِ جان در بر کاکل کشودم
کمر در سایہ سُنبل کشودم
چو دیدم مصحف را ویش بہ مینا
بہ مصحف عقدہ قلقل کشودم
غبار راہ او وجہہ زرم داد
بہ پیشش دل چو برگ گُل کشودم
دہانش راز بود دادمش می
نہاں رازے بجام مُل کشودم

احمد حسن صاحب طالب

نقاب از چہرہ اش برگل کشودم
بہ سنبل طرّۂ کاکل کشودم
چو دیدم دیدۂ بیتاب نرگس
نقاب از چہرہ سنبل کشودم
پریشاں بود از غمہا دماغم
مشامِ جاں ز بوئے گُل کشودم
بہ پیش منکران عشق طالب
من ایں رمزِ گل و بُلبُل کشودم

محمد مصطفیٰ حسین صاحب آصفی

نمودم گلستانِ آتشِ دل
رہِ آزادیٔ بلبل کشودم
شکستم مہر از لبہائے مینا
گلوئے بستۂ قلقل کشودم
سپردم جاں بسیلابِ حقائق
بروئے خلق راہ پُل کشودم
گرفتم آصفی راہِ فنا را
کشا کشہائے جزو و کُل کشودم

حبیب علی خان صاحب حشمت

سرِ دفتر بیاضِ گل کشودم — کہ رازِ بستۂ بلبل کشودم

دمِ گلگشت چوں موجِ نسیم — سحرگہ غنچہ ہائے گل کشودم

بہ مدحِ شاہ کردم گلفشانی — زباں بر طعنۂ بلبل کشودم

زِ ختم المرسلیںؐ فرمود خالق — درِ رحمت برائے کل کشودم

سیّد محمد حسین صاحب آزاد

چو مُہرِ شیشہ ہائے مُل کشودم — تو گوئی نغمۂ قلقل کشودم

مجاز آمد سرِ راہِ حقیقت — من از ہر جزو رازِ کُل کشودم

بہ گلشن آمدہ گلچیں گرفتہ — چو بلبل گفت عقدِ گل کشودم

من از گفتار و از کردار آزاد — زباں بستم پرِ بلبل کشودم

محمد عبد البصیر صاحب آزاد

دلِ من گشت پر از لطف بیحد — دہن چون بہر شربِ مُل کشودم

چو آمد در چمن فصلِ بہاران — نوا چون نغمۂ بلبل کشودم

بجز حسرت نہ در آغوش آمد — چو دستِ خود برنگِ گل کشودم

چو ماہِ صوم اے آزاد آمد — بحسرت چشم سوئے مُل کشودم

خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

زمیں تا سبزہ رویاند تو فیضِ آسماں باشی
زماں تا چرخ گرداند تو خورشیدِ جہاں باشی
سمندِ دہر تا تازد تو دست اندر عناں باشی
الٰہی تا جہاں باشد شہنشاہِ جہاں باشی
خدایت مہرباں و تو بعالم مہرباں باشی «آمین»

ز جامِ عشق سرشارم نظر بر خویشتن دارم
ز ہر موئے ز ہر تارم سرودِ محفلِ یارم
بہ ہر حال و بہ ہر کارم بہ مسجد یا ببازارم
نفس تا بر ہمی آرم دعا کردن بود کارم
ہمیں وِردِ زباں دارم کہ دائم حکمراں باشی «آمین»

بود تا عارض و کاکُل بود تا شورش غُلغُل
نهد تا دم بہ جُز و وکُل بہ جز زندگانی پُل

بود تا جوش اندر مُل زند تا شیشۂ قُلقُل
کند تا زمزمہ بُلبُل خورد تا پیچ و خم سنبل

زند تا خندۂ خوش گل بہار بوستاں باشی "آمین"

بود تا تازیِ تازاں بود تا گوئے درمیداں
بود تا مُرغ دل پرّاں ببامِ دلکشِ جاناں

بود تا جامِ مے گرداں بود تا شور سرمستاں
دمد تا سبزہ و ریحاں بود تا سرو در بستاں

بباغِ دھر اے سلطاں بہار بے خزاں باشی "آمین"

کُلاہ عزّتِ فغفور و خاقاں آصفِ سابع
ضیا بخشندۂ خورشیدِ رخشاں آصفِ سابع

بگو کامل شہِ فرمانروایاں آصفِ سابع
"نظام الملک عثمانِ علیخاں آصفِ سابع"

سراجِ دینِ اسلامی امیرِ مومناں باشی "آمین"

عبداللہ خاں کامل

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم شہریار دکن خلد اللہ ملکہ

تہنیت عید الفطر

حرمتِ عید از کلامِ پاک می آید بروں
ور حدیثِ صاحبِ لولاک صلعم می آید بروں

تاک شاید برق می دارد نہاں در خود کہ زو
دختِ رزبا رنگِ آتشناک می آید بروں

آفریں بر صنعتِ بے مثلِ نقاشِ ازل
صورتِ زیبا ز جنسِ خاک می آید بروں

تشنہ کامی زد اگر آتش بجانِ من چہ غم
ابرِ رحمت از پسِ امساک می آید بروں

جامۂ ہستی بمستی پارہ کردن خوش بود
روئے گل از دامنِ صد چاک می آید بروں

بادہ خور بر چنگ و بربط مغتنم فرصت شمار
کس نمی داند چہ از افلاک می آید بروں

نصرت و فتح است ہر آئینہ عثماں را قریب
ایں ندا ہر دم ز عرشِ پاک می آید بروں

کلام قضا التیام اعلیحضرت سلطان العلوم شہریار دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

(تہنیت عید اضحیٰ)

مہ و خورشید تا رخشان سر چرخ بریں باشد — سریر آرا نظام الملک بر روئے زمیں باشد

زہے ساز طرب ایں نغمۂ دلکش بگوش آید — مبارک عید اضحیٰ با امیر المومنیں باشد

خدا ناصر۔ نبی حامی۔ شہ مرداں نگہبانے — وقار افزوں۔ دکن آباد۔ دولت ہم قریں باشد

الٰہی رشتۂ عمر طویل آصف سابع — دراز از شاخ طوبیٰ محکم از حبل المتیں باشد

رخت چوں گل شگفتہ از نسیم لطف رحمانی — بد اندیشت پریشاں خاطر و اندوہگیں باشد

کفیل و چارہ فرما ہم۔ محافظ ہم۔ معاون ہم — تو باشی خلق را۔ بہر تو رب العالمیں باشد

فلک تا ہست بالائے زمیں قائم ترا عثمان
ظفر در قبضہ و ملک جہاں زیر نگیں باشد

خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم شہریار دکن

قومی ترانہ حیدرآباد

الٰہی تا جہاں باشد شہنشاہ جہاں باشی ۔ خدایت مہرباں و تو بہ عالم مہرباں باشی

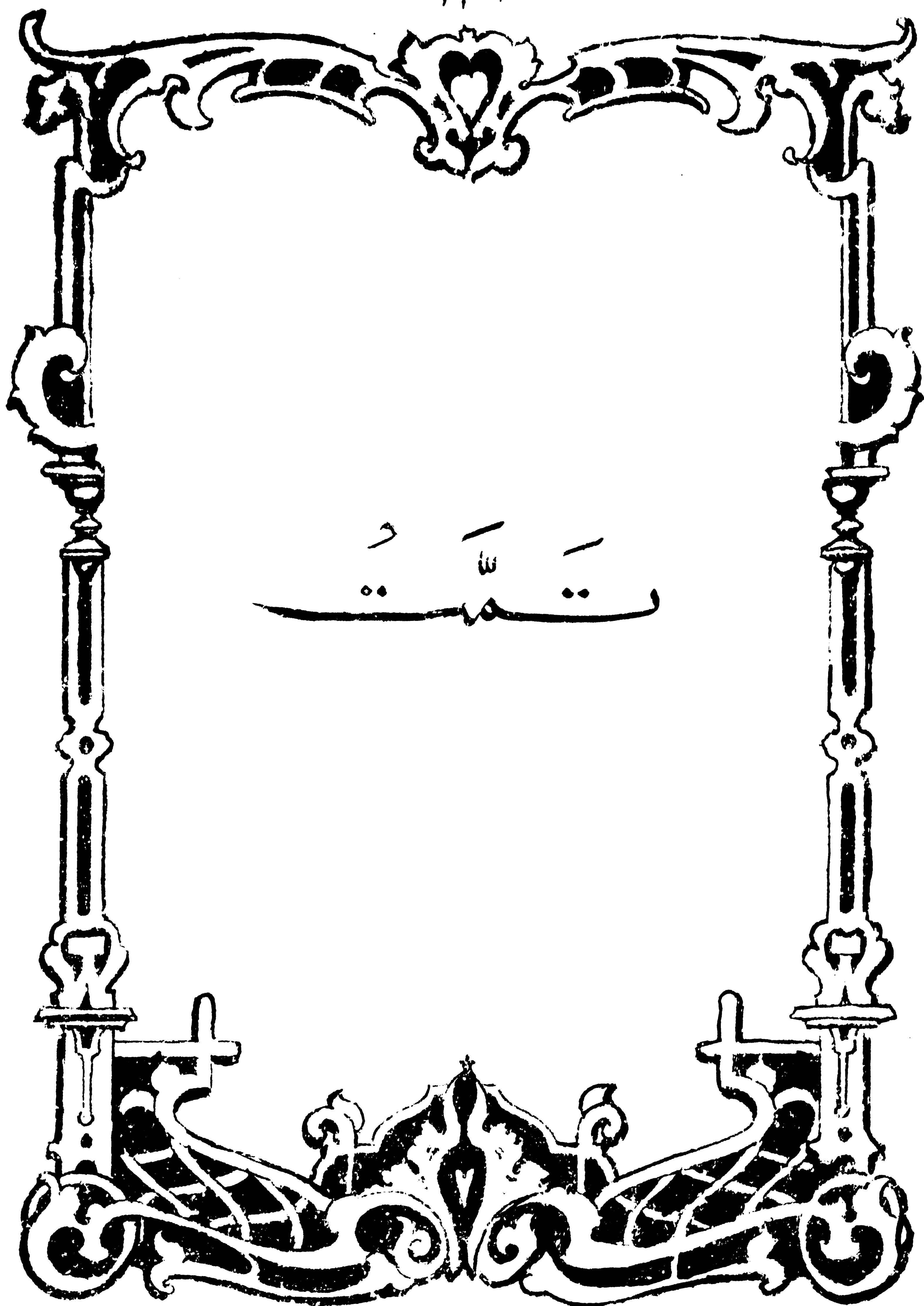
نفس تا برہمی آرم دعا کردن بود کارم ۔ ہمیں وِرد زباں دارم کہ دائم حکمراں باشی

کند تا زمزمہ بلبل خورد تا پیچ و خم سنبل ۔ زند تا خندہ خوش گل بہار بوستاں باشی

دمد تا سبزہ و ریحاں بود تا سرو در بستاں ۔ بباغ دہر اے سلطاں بہار بے خزاں باشی

نظام الملک عثمان علیخاں آصف سابع

سراج دین اسلامی امیر مومناں باشی

تَمَّتْ

مصرعِ طرح

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

قافیہ۔ جاناں
ردیف۔ مبارک ہو

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

تجھے یہ جشنِ عشرت خسروِ گیہاں مبارک ہو
مبارک ہو مبارک ہر دم و ہرآں مبارک ہو

اُٹھایا رُخ سے اپنے شاہدِ مقصود نے پردہ
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

نواسنجانِ گلشن یوں ترنم ریز ہیں باہم
بہارِ سنبل و سرو و گل و ریحاں مبارک ہو

شریکِ بزم جو ہیں دورِ ساغر سازگار اُن کو
جو ہیں بدخواہ اُن کو گردشِ دوراں مبارک ہو

یہی کہتے ہیں سب تیرے فدائی شادماں ہو کر
دکن کا تخت اکلیل و حشمِ عثماں مبارک ہو

نواب ہاشم جاہ بہادر

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
خدا کے فضل سے پورا ہوا ارماں مبارک ہو

دل و جان و جگر کو اک نظر میں کر لیا اپنا
تجھے یہ ناز و غمزۂ نرگسِ فتاں مبارک ہو

یہی موقع ہے اے اہلِ نظر سیرِ گلستاں کا
بہار آئی ہے اب لطفِ گلِ خنداں مبارک ہو

مبارک باد دیتے ہیں مہ و خورشید بھی ایدل
تجھے نظارۂ حسنِ شہِ خوباں مبارک ہو

کھِلے غنچے، چلے ساغر گلستاں کی ہوا بدلی
نوید موسمِ گل بلبلِ نالاں مبارک ہو

جمایا رنگِ عشرت ہر طرف بادِ بہاری نے
مبارک دورِ مے ہو ساغرِ رقصاں مبارک ہو

لٹانا اور تڑپانا دلِ پُرشوق ہاشم کا
تجھے اے دشمنِ جاں ہر ادا یاں مبارک ہو

نواب کاظم جاہ بہادر

مجھے رخسار اور چشم و خطِ جاناں مبارک ہو
گلستاں کو گلاب و نرگس و ریحاں مبارک ہو

دُرِ امید سے بھر لینگے دامن ہم بھی گلشن میں
برسنا تجھ کو اے ابرِ گہر افشاں مبارک ہو

مبارک ہو تجلّی دیکھ کر موسیٰ کو غش آنا
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

بہت آرام سے رہتا ہے دل چاہِ زنخداں میں
چہِ کنعاں تجھے اے یوسفِ کنعاں مبارک ہو

جمال اپنا دکھانے کو ہوے وہ رونقِ محفل
تمھیں یہ لطف اے چشم و دلِ حیراں مبارک ہو

پری کو ہو پرستاں اور حوروں کیلئے جنّت
ہمیشہ عاشقوں کو کوچۂ جاناں مبارک ہو

خدا کے فضل سے قسمت ہے تیری اَوج پر کاظم
فلک کہتا ہے تجھ کو عیش کا ساماں مبارک ہو

نواب حشمت جاہ بہادر

گل و گلزار و سازِ عشرتِ جاناں مبارک ہو
مے و جام و بہار و بلبل و بستاں مبارک ہو

تجھے اے عشق سوزِ الفتِ پنہاں مبارک ہو
تجھے اے حسن مرآتِ دلِ حیراں مبارک ہو

اب اٹھتی جاتی ہے رخ سے نقابِ شاہدِ مقصد
نکلتے جاتے ہیں اب حسرتِ ارماں مبارک ہو

بہی خواہانِ دولت کو گلِ مقصود ہو حاصل
پئے بدخواہ زخمِ خنجرِ براں مبارک ہو

صبا کو بوئے گل لالے کو ساغر سرو کو مینا
تجھے یہ کیفِ مستیِ نرگسِ بستاں مبارک ہو

تو اے مطرب صدائے ساز سے کر گرم محفل کو
چمن کو نغمۂ مرغانِ خوش الحاں مبارک ہو

بر شیریں نخلِ مدعائے دل تجھے **حشمت**
طفیلِ چار یار و صاحبِ قرآں مبارک ہو

نواب تقی جاہ بہادر

یہ شوقِ خود نمائی جلوۂ جاناں مبارک ہو | مرے دل کا تجھے آئینۂ حیراں مبارک ہو
تری آوازِ دلکش چھونکتی ہے روح مستو میں | تجھے اے خندۂ مینا لبِ خنداں مبارک ہو
گلے مل مل کے کہتا ہے خیالِ ابروِ جاناں | کہ مشتاقِ شہادت خنجرِ عریاں مبارک ہو
بہارِ داغِ دل ہم لوٹتے ہیں شکر کرتے ہیں | عنادل کو بہارِ سنبل و ریحاں مبارک ہو
رہیں جبتک مرے پہلو میں باقی آبلے دل کے | تجھے نشتر زنی اے ناوکِ مژگاں مبارک ہو
نکل آئی ہیں کلیاں بال و پر میں پھول کھلتے ہیں | شگوفہ یہ نیا اے بلبلِ نالاں مبارک ہو

شکستہ ہو کے کہتی ہے تقی یہ توبۂ رنداں
مے و مینا میں باہم وصل کا پیماں مبارک ہو

نواب بشارت جاہ بہادر

بُتِ طنّاز تجھ کو نرگسِ فتّاں مبارک ہو
نقابِ گُل خمِ سُنبل خطِ ریحاں مبارک ہو

مبارک ہو ہمیں مستی کسی کی چشمِ میگوں کی
خمارِ بادہ تجھ کو مجمعِ مستاں مبارک ہو

گُل و لالہ یہ کہتے ہیں چمن میں ہمزباں ہو کر
بہارِ رنگِ غازہ عارضِ جاناں مبارک ہو

یہی ہر دم صدائے نالۂ زنجیر آتی ہے
اسیرانِ قفس کو گوشۂ زنداں مبارک ہو

نرالا شوق ہم کو آج کل ہے مے پرستی کا
دلِ پُرفن کو اپنے مشربِ رنداں مبارک ہو

صبا آغوش میں لیکر بہار آتی ہے بُلبل کو
نشیمن جلوۂ گُل جلوۂ بُستاں مبارک ہو

بشارت عشق اپنا دیکھئے کیا رنگ لاتا ہے
دلِ حسرت زدہ کو عشقِ مہرُویاں مبارک ہو

مہاراجہ سر کشن پرشاد بہادر شاد

گھٹا چھائی چمن گلپوش ہے باراں مبارک ہو
ہماری میکشی کا ساقیا ساماں مبارک ہو

فضائے حیدرآبادِ دکن گلریز و گلبو ہے
یہ سبزہ زار یہ گلزار یہ بستاں مبارک ہو

ترانہ تہنیت کا بلبلِ خوش لہجہ گاتی ہے
چمن میں نغمہ زن ہیں مرغ خوش الحاں مبارک ہو

یہ فیض بخشش شاہی کی شہرت ہے زبانوں پر
مبارک ہو یہ لطف و رافت و احساں مبارک ہو

بساطِ انبساطِ آصفِ سابع بچھی ہر جا
مبارک باد کا غل ہے شہ ذیشاں مبارک ہو

خلوصِ دل سے ہے یہ شاد کی ہر دم دعا یارب
دکن کی سلطنت کو ذی حشم سلطاں مبارک ہو

رہے یہ سلطنت آباد یارب رہتی دنیا تک
یہ جشن سالِ نو آصف کو جاویداں مبارک ہو

نواب تراب یار جنگ سعیدؔ

نوید آمدِ فصلِ گل و ریحاں مبارک ہو
تجھے بلبل چمن میں عیش کا ساماں مبارک ہو

کلی دل کی کھلی ہے غنچۂ امید بھی وا ہے
نکلنے کو ہیں دل سے حسرت و ارماں مبارک ہو

شکایت نرگسِ بیمار کو اب کیوں ہے باقی
مسیحا کی صدا ہے درد کا درماں مبارک ہو

بہار آئی چمن میں شاہدِ گل کی پھر آمد ہے
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

فلک پر مہرِ تاباں نیرِ اقبال ہے تیرا
یہ شوکت یہ حشم تجھ کو شہ شاہاں مبارک ہو

وہ دن لائے خدا میری زباں پر یہ ترانہ ہو
حکومت سارے عالم کی شہ عثماں مبارک ہو

سعیدؔ اپنی عقیدت ہے زبانِ حال سے گویا
خلوصِ دل پئے نذرِ شہ ذیشاں مبارک ہو

ابو الاشرف محمد جہانگیر صاحب مجیدؔ

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
سرورِ جاں فزا اے قلبِ پُر ارماں مبارک ہو

گل و گلزار و ابرِ دُرفشان و ساقیِ مہوش
تمہیں اے میگسارو عیش کا ساماں مبارک ہو

ہمایوں سایۂ دامانِ دولت جاں نثاروں کو
گرہ کا جشن تم کو اے شہ عثماں مبارک ہو

تری زر پاشیوں کو جھولیاں منقادِ ملت کی
تری بخشش کو شاہا وسعتِ داماں مبارک ہو

عطا و عدل و احسان و کرم کا تیرے کیا کہنا
کہ ہے یہ کشورِ دل تابعِ فرماں مبارک ہو

نگاہِ قہر ہو اعدا کو باعث رنج بے حد کا
بہی خواہوں کو چشمِ لطفِ بے پایاں مبارک ہو

مجیدؔ اپنے امیر المومنین ظلِ الٰہی کو
متاعِ دین و دنیا دولتِ ایماں مبارک ہو

نرسنگھ راج صاحب عالی

گرہ اس سال کی اے خالقِ سبحاں مبارک ہو
صدوسی سال عمرِ حضرتِ سلطاں مبارک ہو

دکن کے اس گلستاں کو گلِ خنداں مبارک ہو
بہارِ عیش ہو اور عیش کا ساماں مبارک ہو

تڑپ تھی بے قراری تھی نہ تھا جبتک کوئی ہمدم
سکونِ قلب کو پہلو میں اب پیکاں مبارک ہو

ہمیں تو درد پیارا ہے خلش اس کی بہت پیاری
مسیحائے زماں تجھ کو ترا درماں مبارک ہو

یہی ہے موسمِ گل بلبلو لوٹو مزے گل کے
تجھے بھی باغباں مقصد بہرداماں مبارک ہو

میں اس نوبت پہ پہنچا ہوں ذرا چشمِ ترحم ہو
ملے نوبت تو ہمچشموں میں اے سلطاں مبارک ہو

نشاں باقی کا ہے عالی جو ادنیٰ تیرا خادم ہے
مبارک باد دیتا ہے شہِ عثماں مبارک ہو

لطف علی صاحب عارف

مسرت کی گھڑی دائم شہِ عثماں مبارک ہو
مبارک ہو مبارک اے شہِ ذی شاں مبارک ہو

گرہ کا جشن و بزمِ عیش و عشرت تا ابد یونہی
بصد شان و حشم اے آصفِ دوراں مبارک ہو

خدا کا شکر ہے سارے جہاں میں حکمراں تو ہے
یہ شانِ حکمرانی اے شہِ شاہاں مبارک ہو

نقاب اُس نے جو اُلٹی ہوش یوں کہکر ہوئے رخصت
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

کیا ہے اُس نے وعدہ آج کی شب ہم سے ملنے کا
نویدِ جاں فزا تجھ کو دلِ نالاں مبارک ہو

خدا کا شکر ہے آنکھوں سے وہ دل میں اتر آئے
تجھے اب اشکِ شادی دیدۂ گریاں مبارک ہو

دعا عارف کی ہے ہو فتح و نصرت دمبدم یونہی
تجھے اے شاہِ عثماں فتح کا میداں مبارک ہو

عبدالستار بیگ صاحب تیموری

ضیا باریٔ عدل خسروِ ذی شاں مبارک ہو
سریر سلطنت پر جلوۂ عثماں مبارک ہو

مزے لیکر دہانِ زخم کہتے ہیں یہ بسمل سے
نمک افشانیٔ شور لب خنداں مبارک ہو

عروج نیّرِ اقبال دیتا ہے صدا پیہم
تجھے یہ سربلندی اے شہ ذیشاں مبارک ہو

صدائیں آرہی ہیں کوچۂ چاک گریباں سے
جنوں تجھ کو ہوائے جنبشِ داماں مبارک ہو

دکن ہے مشرقستانِ ترقی اس زمانے میں
زمانے کو یہ فیضِ آصفِ دوراں مبارک ہو

بقولِ حضرت عثماں علی خاں آصف سابع
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

خدا لائے وہ دِن دنیا پکار اُٹھے یہ تیموری
تجھے نامِ خدا مدّاحیِ سُلطاں مبارک ہو

سید ابوالحسن صاحب قیصر

یہ جشن کامرانی اے شہِ عثماں مبارک ہو
خوشی کے دن مبارک عیش کا ساماں مبارک ہو

تجھی سے بس نشانِ شوکتِ اسلام باقی ہے
دکن کیا ہند سارا تجھ پہ ہے نازاں مبارک ہو

ترے احباب بھر لیں جھولیاں گلہائے مقصد سے
ترے بدخواہ کو کوتاہیٔ داماں مبارک ہو

فدائے سرورِ کونین سے مشہور عالم ہیں
تجھے یہ فخر اے فخرِ شہنشاہاں مبارک ہو

ہزاروں زخم دل تیرے کرم سے بھر گئے دم میں
ہزاروں درد کا تو بن گیا درماں مبارک ہو

رعیت شاد و ملک آباد و عزّ و جاہ روز افزوں
بحمداللہ سب پورے ہوئے ارماں مبارک ہو

ترا دامن گرفتہ ایک قیصر ہی نہیں شاہا
ہے اک عالم ترا وابستۂ داماں مبارک ہو

عالی خورجوی

ترے اقبال کا چمکا مہِ تاباں مبارک ہو — عروجِ سلطنت تجھ کو شہِ عثماں مبارک ہو

ہما اک نام ہے سایہ بھی اُس کا اک خیالی ہے — ہمیں عثمان علی کا سایۂ داماں مبارک ہو

ہمیں آبِ بقا ہے آب اس عثمان ساگر کا — تمہیں اے خضر اپنا چشمۂ حیواں مبارک ہو

عجب ناز و ادا سے آئے ہیں وہ بے حجابانہ — نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

وہ نکلا چاند وہ تو ہیں چالیس ماہِ رجب آیا — زباں پر خلق کی ہے یہ مہِ تاباں مبارک ہو

گرہ رشتہ میں دیگر خضر نے دی تہنیت شہ کو — تجھے راحت مسرت دائمی عثماں مبارک ہو

صدا دربار میں ہر سمت سے آتی ہے یہ عالی — تجھے یہ جشنِ شاہانہ شہِ ذیشاں مبارک ہو

نواب حسین نواز جنگ خسرو

گرہ کا جشن تجھ کو اے شہِ دوراں مبارک ہو — مسرت کا طرب کا عیش کا ساماں مبارک ہو

دلِ مشتاق تجھ کو وصل کا ساماں مبارک ہو — نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

گلستاں کو گل و لالہ فلک کو انجم و ہالہ — اور آصف جاہ کو دربارِ دُرافشاں مبارک ہو

تم آصف جاہِ سابع ہو نظام الملک ہفتم ہو — حکومت ہفت کشور کی تمہیں عثماں مبارک ہو

چٹک کر ہر کلی گلشن کی کہتی ہے شہِ عثماں — یہ دورِ خرمی تا گردشِ دوراں مبارک ہو

کسی نے وعدہ آنے کا کیا دل مجھ سے کہتا ہے — ہوا ہے بعدِ مدت وصل کا پیماں مبارک ہو

رہیں آباد و شاد آصف الٰہی رہتی دنیا تک — شہا خسرو کی یہ خسروِ ذیشاں مبارک ہو

انیس احمد صاحب کلیم

خجالت سے یہ رونا دیدۂ گریاں مبارک ہو
جنوں میری اسیری کا تجھے ساماں مبارک ہو
گرہ ہر سال کی عقدہ کشائے کامرانی ہے
ضیائے داغ دل میں آرزوئیں جلتی پھرتی ہیں
قضا کو دے خبر کوئی دل شامت زدہ مجھ کو
عدم کو کون کہتا ہے کہ خالی ہاتھ جاتے ہیں
کلیم ان کی نگاہ ناز کی تم شوخیاں دیکھو

کسی نے دھو دیا سب دفتر عصیاں مبارک ہو
کھلا چاک گریباں سے در زنداں مبارک ہو
یہ رشتہ فتحمندی کا شہ عثماں مبارک ہو
یہ شمع نور افشاں اے شب ہجراں مبارک ہو
لئے جاتا ہے سوئے کوچۂ جاناں مبارک ہو
جگر کو داغ دل کو تیر کا پیکاں مبارک ہو
مہیا ہو رہا ہے حشر کا ساماں مبارک ہو

عباس حسین صاحب صمصام

ندائیں آرہی ہیں ہر زمن و ہر آں مبارک ہو
مبارک چاندنی مہتاب کو مہتاب عالم کو
ولیعہد دکن نواب اعظم جاہ والا شاں
معظم جاہ والا شاں کو بھی فضل الٰہی سے
رزیڈنسی تو پالی قصد ہے صوبہ کے لینے کا
خداوندا وہ دن آئے کریں ہم عرض عثماں سے
مبارک ہوں مجھے صمصام الطاف شہ ذیشاں

دکن والوں کو میلاد شہ عثماں مبارک ہو
ہمیں یہ جشن مولود شہ ذیشاں مبارک ہو
تمہیں یہ درّ شہوار گہر افشاں مبارک ہو
گل نیلوفر گلزار ترکستاں مبارک ہو
مبارک ہے ارادہ یہ ترا سلطاں مبارک ہو
عراق و ترک و روم و چین و ہندوستاں مبارک ہو
شہ والا کو لطف ایزد مناں مبارک ہو

غلام محمد صاحب ۔ وفا

دلِ وحشی ہو لائے کوچۂ جاناں مبارک ہو
تجھے دنیا میں سیرِ گلشنِ رضواں مبارک ہو

عدو کو خشکیٔ لب، دیدۂ گریاں مبارک ہو
محبوں کو نشاطِ دل۔ لبِ خنداں مبارک ہو

بہار آئی، گھٹا چھائی، ہوئے آباد میخانے
تمھیں اے میکشو یہ کیفِ بے پایاں مبارک ہو

صدا دی ہوش نے جاتے ہوئے یہ، وقتِ نظارہ
تجھے اے بیخودی اب جلوۂ جاناں مبارک ہو

اسیرانِ جنوں کو دی صدا یہ موسمِ گل نے
مبارک ہو ہو لائے خانۂ زنداں مبارک ہو

لبِ بام اُن کے جلوے کی خبر سنکر کہا دل نے
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

وفا بھی اک دعا گو ہے ادب سے عرض کرتا ہے
گرہ کا سال تجھ کو اے شہِ عثماں مبارک ہو

غلام محمد خاں صاحب ایجاد

سریرِ سلطنت کو فخرِ ہندستاں مبارک ہو
جہاں والوں کو دورِ آصفِ دوراں مبارک ہو

خضر کی عمر تجھ کو اے شہِ عثماں مبارک ہو
عروجِ دولت و اقبالِ بے پایاں مبارک ہو

پھلے پھولے نہالِ شادمانی راتدن تیرا
ریاضِ دہر کو تجھ سا گلِ خنداں مبارک ہو

رہے تیرے قلم سے امن قائم اس قلمرو میں
ہمارے سر پہ تیرا سایۂ داماں مبارک ہو

چلے سکہ نظام الملک کا شرق سے مغرب تک
قرآنِ رشتۂ شاہانِ ترکستاں مبارک ہو

مبارک کامرانی ہو بہی خواہانِ دولت کو
بد اندیشوں کو تیرے گردشِ دوراں مبارک ہو

دعا ایجاد کر سرکار کے مقصد بر آری کی
دعا گوئی کی تجھ کو خدمتِ شایاں مبارک ہو

رحمت علی صاحب رحمتؔ

عدو کو دیدۂ گریاں دلِ سوزاں مبارک ہو — ہوا خواہوں کو رحمت۔ رحمتِ یزداں مبارک ہو

ہمیشہ مثلِ گل خنداں رہے ہر روز آصف کو — نئی محفل۔ نئی زینت۔ نیا ساماں مبارک ہو

سدا اُمید کے پودے رہیں سرسبز گلشن میں — تجھے بزمِ مسرت کا ہر اک ساماں مبارک ہو

رہے سہرا ہمیشہ شاہ کے سر کامرانی کا — حسد سے جلنے والوں کو غمِ پنہاں مبارک ہو

جو ہیں شمس و قمر اعظم معظم جاہِ والاشاں — یہ سیارے تجھے اے نیّرِ تاباں مبارک ہو

چمن میں غنچہ و گل کہہ رہے ہیں خندہ زن ہو کر — بحمد اللہ کہ بر آئے دلی ارماں مبارک ہو

یہی مصرعہ ہے جو اکثر لبِ رحمتؔ پہ آتا ہے — مبارک دور یہ دورِ شہ عثماں مبارک ہو

محمد نوازش حسین صاحب نوازؔ

چمن میں ہنس کے کہتے ہیں گل و ریحاں مبارک ہو — گرہ کا جشن تجھ کو اے شہِ عثماں مبارک ہو

گھٹا چھائی ہے خمخانہ پہ رندوں کو ترے ساقی — طرب کا عیش کا عشرت کا یہ ساماں مبارک ہو

ہوا خواہوں کو تیرے جامِ جم ملتا ہے ساقی — عدو کو تا قیامت گردشِ دوراں مبارک ہو

نگاہِ شوق کو جلوہ کسی کے روئے روشن کا — جبینِ شوق کو سنگِ درِ جاناں مبارک ہو

وہی جلوہ یہاں بھی ہے جو تیرے آگے جلوہ ہے — تجھے آئینہ اور مجھ کو دلِ حیراں مبارک ہو

حریمِ ناز کا در کھل چلا آہستہ آہستہ — نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

ارادہ گروہاں کا ہے نوازؔ اب ہم بھی کہتے ہیں — سفر کعبے کا تجھ کو صاحبِ ایماں مبارک ہو

سید محمد صاحب

مبارک ہو شہ دوراں شہ شاہاں مبارک ہو
حصول مدعا کے ہوگئے ساماں مبارک ہو

رزیڈنسی ملی - واپس براراب ہونے والا ہے
تمہارا حق تمہیں پہنچا شہ عثماں مبارک ہو

جھکایا سر تمھارے در پہ آخر کج کلاہوں نے
بنے ہیں در کے درباں قیصر و خاقاں مبارک ہو

بہت دن کی تمنائے دلی پوری ہوئی تیری
نگاہ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

رہائی ہوگئی کنج قفس سے بوستاں پایا
تمہیں اے بلبلو وصل گل خنداں مبارک ہو

وہ میرے منہ پہ منہ رکھ کے یہ فرماتے ہیں خلوت میں
لب لعلیں مبارک ہو دُر دنداں مبارک ہو

جسے سید محمد ڈھونڈھتے پھرتے تھے مدت سے
وہی تو اپنے گھر ہوتے ہیں اب مہماں مبارک ہو

نواب عزیز یار جنگ - عزیز

گرہ کا جشن تجھ کو خسرو دوراں مبارک ہو
مبارک ہو - مبارک ہو بصد ارماں مبارک ہو

کھلے مینائے مے ہر دم چلے جام و سبو پیہم
یوہیں دائم سرور و عیش کا ساماں مبارک ہو

چلے دائم نسیم فیض بستان ریاست میں
شمیم یاسمین و نکہت ریحاں مبارک ہو

بچھے زیر قدم تیرے بساط ارض بے پایاں
شکوہ کوہسار و وسعت میداں مبارک ہو

ملے تیرے بہی خواہوں کو آزادی سی آزادی
ترے بد خواہ کو تاریکیٔ زنداں مبارک ہو

غرض ہر چیز دنیا کی غرض ہر کام دنیا کا
بہر صورت مبارک ہو، بہر عنواں مبارک ہو

محمد کمال الدین صاحب

رعایا شاد و خرم ہے ہر اک و بزم عشرت ہے
یہ محفل عیش کی یہ عیش کا ساماں مبارک ہو

الٰہی روز افزوں ہو ترقی عمر و دولت میں
عروج کوکب اقبال و عز و شاں مبارک ہو

رہیں سارے ہی خواہانِ دولت خرم و شاداں
بد اندیشوں کو رنج و کاوش و حرماں مبارک ہو

ہمارے آئے ممالک اور بھی قبضہ میں آجائیں
فراخی مملکت میں بے حد و پایاں مبارک ہو

[illegible] شہ خاور
ہمارا ہم کو عالی منزلت سلطاں مبارک ہو

دعا یہ ہوا یہ مصرع تاریخ برجستہ
یہ اوج و جاہ پائندہ شہ عثماں مبارک ہو

۱۳۵۲ھ

محی الدین علی صاحب محی

بہار آئی چمن میں گل نہیں پھولے سماتے ہیں
چٹک کر شاخ پر کہنے لگیں کلیاں مبارک ہو

کہا [illegible] آ ہونے والے ہیں
نگاہ شوق تجھ کو جلوہ جاناں مبارک ہو

خوشا قسمت [illegible] ہیں ہم پیش ناز و نعمت ہے
ہمارے سر پہ ظل اللہ کا احساں مبارک ہو

[illegible] گلستاں [illegible]
ہمیشہ آبشار رحمت یزداں مبارک ہو

[illegible] دولت [illegible] میں ہیں یا
ہمیشہ دشمنوں کو گردش دوراں مبارک ہو

ادب سے بارگاہ خسروی میں عرض کرتی ہے
گرہ ہر سال صد ہا سال اے سلطاں مبارک ہو

سید شرف الدین صاحب ساقی

شکوہِ سلطنت رانی بہر عنواں مبارک ہو
ترا دورِ حکومت اے شہِ عثماں مبارک ہو

رہے قائم ترا اقبال اے شہ رہتی دنیا تک
تجھے دولت تری تیرا سر و ساماں مبارک ہو

جہاں میں جب تلک خورشید خاور ہے ضیا گستر
فروغِ شہریاری اے شہِ گیہاں مبارک ہو

برار و ہند کیا عالم میں تیرا چل گیا سکہ
قلمرو کی ترے وسعت شہِ شاہاں مبارک ہو

رہے تو گل بہ دامن گلشنِ ایجاد ہے جب تک
تجھے اے شہ بہارِ عالمِ امکاں مبارک ہو

رہے میخانۂ عالم میں جب تک دورِ ساقی کا
تجھے دورِ نشاط انگیزیٔ دوراں مبارک ہو

سید مقبول حسین صاحب طالب

شرف ظلِ خدا کا تجھ کو اے عثماں مبارک ہو
ترے سر پر ہمیشہ سایۂ یزداں مبارک ہو

خدا نے دی تجھی جیسی سلطنت حضرت سلیماں کو
حکومت تجھ کو بھی یوں آصفِ دوراں مبارک ہو

نہیں ہے مثلِ موسیٰ اس میں جھگڑا لن ترانی کا
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

میسر ہو ترے اعدا کو رنج و غم زمانے میں
وفاداروں کو تیرے عیش کا ساماں مبارک ہو

درِ امید سے بھر جائے سب کا دامنِ مقصد
برسنا تجھ کو اے ابرِ گہر افشاں مبارک ہو

دعا دیتا ہے شہ کا روئے روشن دیکھ کر طالب
دکن کے چرخ کو یہ نیرِ تاباں مبارک ہو

سید ممتاز حسین صاحب ممتاز

تجھے فردوس کی جاگیر اے رضواں مبارک ہو
مجھے وہ رشکِ جنت کوچۂ جاناں مبارک ہو

مبارک ہو کلیم اللہ تم کو طور کا جلوہ
دلِ شیدا کو دیدارِ رخِ جاناں مبارک ہو

اُنھیں کو چاہئے دولت کہ جو ہیں طالبِ دنیا
ہمیں تو یا الٰہی دولتِ ایماں مبارک ہو

دلِ بیتاب کو راحت ملی ہے بعد مدت کے
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

وفا کے ہم تو بندے ہیں وفا ہرگز نہ چھوڑیں گے
ہمارے ذبح کا قاتل تجھے ساماں مبارک ہو

یہی سب کی تمنا ہے کہ ہر جا ہر قلمرو میں
ہمارے شاہِ ظل اللہ کا فرماں مبارک ہو

عابد مرزا صاحب بیگم

مبارک باد گاتی ہوں یہی ہر آں مبارک ہو
مبارک ہو گرہ کا جشن اے سلطاں مبارک ہو

گرہ کے جشن کی اک دھوم ہے مشرق سے مغرب تک
خوشی میں ناچتی ہیں قاف کی پریاں مبارک ہو

رعایا آج کے دن شاہ کی خوشیاں مناتی ہے
اجی ہم بھی کہیں تم بھی کہو گوئیاں مبارک ہو

مبارک ہو مبارک ہو گرہ کا جشن اے سلطاں
یہی کلمہ ہے تیری شان کے شایاں مبارک ہو

خوشی اتنی ہے ہر اک کو نہیں پھولوں سماتے ہیں
رعایا کے دلوں کی کھل گئیں کلیاں مبارک ہو

خوشی کے شادیانے آج گھر گھر بجتے ہیں بیگم
ہمارے دل کے پورے ہو گئے ارماں مبارک ہو

محمد عبد الرزاق صاحب راشد

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
نشاطِ وصل کا تجھ کو سر و ساماں مبارک ہو

حدودِ ملک میں وسعت ہوی تیرے تدبر سے
تجھے شاہا برار و شہرۂ عثماں مبارک ہو

ترے قبضے میں تیغِ خونچکاں بہرِ سرِ اعدا
تجھے فوجِ حبوش و سید و افغاں مبارک ہو

بجا ہے تیرا خود مختار ہونا اے شہِ ذیشاں
دو صد سالہ حکومت کا تجھے فرماں مبارک ہو

ترے دربار میں آ کر ہمیشہ نذر دینے کو
فلک کو ماہ و مہر و انجمِ تاباں مبارک ہو

زبانِ خلق پر ناچیز راشد کا یہ مصرع ہے
دکن کے تاج کو فرقِ شہِ عثماں مبارک ہو

رشید الدین خاں صاحب عالی

فرازِ پرچمِ اقبالِ عالی شاں مبارک ہو
عروجِ ماہ و اوجِ مہرِ عثماں مبارک ہو

مسرت کی امنگیں عیش کا ساماں مبارک ہو
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

رہے تا جنبشِ پیراہنِ گل دلکشِ بلبل
ہوائے عطر بیزِ گوشۂ داماں مبارک ہو

حریمِ دل میں شمعِ نورِ ایماں تا رہے روشن
ضیائے آفتابِ صفحۂ قرآں مبارک ہو

لوائے رحمت و شمشیرِ فتح و نصرتِ باری
تجھے اے تاجدارِ کشورِ ایماں مبارک ہو

شہنشاہی مبارک میر عثمان علیخاں کو
تجھے عالی گدائیِ شہِ عثماں مبارک ہو

شیخ احمد علی صاحب شاب

تجھے اے مردِ عالی حوصلہ میداں مبارک ہو
لباسِ سرخ تجھ کو خنجرِ عریاں مبارک ہو

مبارک ہو تجھے زخمِ جگر، تاثیر مرہم کی
تجھے دردِ دلِ اندوہگیں، درماں مبارک ہو

مبارک دستِ سائل ہو تجھے اے گوشۂ داماں
تجھے اے دستِ سائل گوشۂ داماں مبارک ہو

مبارک شاؔب ہو تجھ کو قوتِ ساعد و بازو
تجھے اے شیخِ فانی منزلِ عرفاں مبارک ہو

دکن کا ذرّہ ذرّہ ہو مبارک شاہِ عثماں کو
دکن کے ذرّے ذرّے کو شہِ عثماں مبارک ہو

سیّد یوسف علی صاحب یوسفؔ

وصالِ گل تجھے اے بلبلِ شاداں مبارک ہو
بہارِ غنچہ ہائے گلشنِ ارماں مبارک ہو

غریقِ بحرِ الفت اُس لبِ جاں بخش پر غش ہیں
جنابِ خضرؑ تم کو چشمۂ حیواں مبارک ہو

زہے قسمت ملا ہے آج موقع دید بازی کا
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

وہ دیکھو جھومتا مغرب سے پھر ابرِ بہار آیا
وہ آئی پھر صدائے شورشِ مستاں مبارک ہو

رزیڈنسی تو آئی اب برار آئے گا قبضہ میں
اضافہ مملکت میں اے شہِ شاہاں مبارک ہو

سیّد احمد صاحب احمدؔ

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
دلِ بے تاب تجھ کو وصل کا ساماں مبارک ہو

رہے آباد یہ ملکِ دکن یارب قیامت تک
فاتحِ ملک بہبودی کا سب ساماں مبارک ہو

ہوئی آرایشِ بلدہ بنا شہرِ دکن گلشن
گلِ مقصود سے لبریز ہی داماں مبارک ہو
رہے اولاد کے سر پر ہمیشہ سایۂ اقدس
سرِ اقدس پہ ہر دم سایۂ یزداں مبارک ہو

دُعا احمدؔ کی ہی ہر دم رہے ارض و سما جب تک
تمہیں یہ حکمرانی اے شہ عثماں مبارک ہو

محمد امتیاز علی صاحب۔ عزیز

مرے گھر آرہے ہیں آج وہ مہماں مبارک ہو
دلِ پُر آرزو کو عیش کا ساماں مبارک ہو
اُبھر کر نقشِ پا میرے لگے کہنے یہ آپس میں
ہمیشہ کیلئے اب کوچۂ جاناں مبارک ہو
شبِ فرقت میں آہِ سرد سے پڑتی ہے کچھ ٹھنڈک
ہوائے سرد کا جھونکا دلِ سوزاں مبارک ہو
ترا لطف و کرم یکساں ہے ادنیٰ ہو کہ اعلیٰ ہو
رعایا پروری تجھ کو شہِ ذیشاں مبارک ہو

عزیزؔ خوشنوا دل سے دُعا دیتا ہی یہ ہر دم
گرہ کا آپ کو جلسہ شہِ عثماں مبارک ہو

سورج نارائن صاحب خاطرؔ

بہار آئی ہے پھر اے مرغِ خوش الحاں مبارک ہو
کھلے ہیں صحنِ گلشن میں گُل و ریحاں مبارک ہو
تجلّی شمع کی پروانے کو ہو میمنت یارب
عنادل کو تماشائے گلِ خنداں مبارک ہو
ہمایوں ہو دکن کو حکمرانیٔ شہِ عثماں
شہِ عثماں کو فضلِ خالقِ سبحاں مبارک ہو

کھلیں پھر بوتلیں مئی کی چلے پھر دورِ ساغر کا
تجھے پیرِ مغاں پھر محفلِ رنداں مبارک ہو

دُعا کرتا ہے خاطر اب یہی دن رات خالق سے
ترا عہدِ حکومت اے شہِ عثماں مبارک ہو

مکرم بیگ صاحب ۔ مکرم

گئے دن ہجر کے اب وصل کا ساماں مبارک ہو
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

ہو زہرا مشتری سے زینتِ بزمِ طرب شاہا
نئے نغمے ۔ نیا جلسہ ۔ نیا ساماں مبارک ہو

مبارک ہو مجھے گلگشتِ گلزارِ دکن زاہد
تجھے حور و قصور و گلشنِ رضواں مبارک ہو

ہوا خواہوں کو ہو ہر دم بشارت شادمانی کی
ترے اعدا کو داغِ سینۂ بریاں مبارک ہو

مکرم کی دُعا ہے دل میں ہو جس خیر کی خواہش
مبارک ہو تجھے اے خسروِ ذیشاں مبارک ہو

محمد کریم الدین صاحب ۔ عاجز

شہنشاہِ دکن تجھ کو خوشی ہر آں مبارک ہو
کیا اللہ نے پورا ترا ارماں مبارک ہو

مرے آقا ۔ خدا کا فضل اور احساں مبارک ہو
مہیا ہو گئے قدرت کے سب ساماں مبارک ہو

بر آیا مدعا دل کا کہ پھر ملک برا آیا
تری کوشش کا یہ ثمرہ شہِ عثماں مبارک ہو

رعایائے دکن کی ہے دُعا درگاہِ باری میں
ہمارے سر پہ یارب سایۂ عثماں مبارک ہو

دُعا ہے عاجزِ کمتر کریم الدین کی ہر دم
الٰہی شاہِ عثماں کا رُخِ خنداں مبارک ہو

عبد الغفور صاحب غفور

نگاہ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
نوا سنجان گلشن کو گل خنداں مبارک ہو

نسیم روح افزا عیش کا پیغام لائی ہے
گرہ کے سال کی عشرت شہ ذیشاں مبارک ہو

دکن کا کوچہ کوچہ رشک فردوس ہے اسدم
در دولت کا ہے جاروب کش رضواں مبارک ہو

سخاوت میں ہیں حاتم عدل میں نوشیرواں عثماں
شجاعت [illegible] شکست [illegible] مبارک ہو

رزیڈنسی ملی مل جائیگا ملک [illegible]
گورنر ہوں گے اعظم [illegible]

مرزا جہانگیر بیگ صاحب مرزا

تجھے اقبال و دولت خسرو ذیشاں مبارک ہو
خضر کی زندگی ہو عیش کا ساماں مبارک ہو

ہیں کعبے اور مدینے میں دعا گو اس ریاست کے
یہ الطاف و کرم یہ شاہ کا احساں مبارک ہو

امیر المومنیں اب تو نہیں شہ کے سوا کوئی
[illegible] میں پڑھنا خطبۂ عثماں مبارک ہو

طواف حج بیت اللہ کا جب ہو شرف حاصل
[illegible] فتح محشر کی [illegible] مبارک ہو

دعا مرزا کی ہے جب شاہ عالی ظل سبحاں ہیں
تو اک عالم پہ انکا سایہ ساماں مبارک ہو

عبد الرسول صاحب قبول

ملی ہے دولت عشق نبی فرحاں مبارک ہو
خدا کا تجھ پہ یہ احسان بے پایاں مبارک ہو

مبارک اہلِ دنیا کو مناظر باغِ عالم کے
دکن سے خاندان مغلیہ کا نام روشن ہے
زِ سرتا پا کرم عثمان علی خاں آصفِ ہفتم

نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو
یہ اسلامی ریاست تجھ کو ہندوستاں مبارک ہو
رعایائے دکن کو یہ شہ شاہاں مبارک ہو

خدا کا شکر ہے دِل کی تمنا آج بر آئی
برارِ اب آپ کو اے حضرتِ عثماں مُبارک ہو

ولایت علی صاحب وفاؔ

ترے آگے سرِ تسلیم خم ہے سارے عالم کا
ترقّی روز افزوں ہو ترے اقبال و دولت میں
بہار آئے سدا تیرے چمن میں باغِ جنّت سے
وفاؔ تو ہے نمکخوارِ قدیم حضرتِ عثماں خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

یہ فتح و کامرانی اے شہِ ذیشان مبارک ہو
یہ بزمِ شادمانی ہر گھڑی ہر آن مبارک ہو
نسیمِ سنبل و نسرین گل و ریحان مبارک ہو
تجھے بذل و نوالِ حاتمِ دوران مبارک ہو

محبوب الرحمٰن صاحب فخرؔ

بہار آئی ہے گلشن میں چٹک کر غنچے کہتے ہیں
وہ آئے میرے پہلو میں دلِ مضطر یہ کہہ اٹھا
تیرے بد بیں ہمیشہ موردِ قہرِ الٰہی ہوں
مبارک تہنیت لے فخرؔ عالم کی دعا یہ ہے

الٰہی تا ابد عہدِ شہ عثمان مبارک ہو
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جانان مبارک ہو
سرِ دشمن کو تیرا خنجرِ بُرّاں مبارک ہو
تجھے بزمِ نشاط افزا شہِ عثماں مبارک ہو

مصطفیٰ حسین خاں صاحب مصطفیٰ

دل بیتاب جاگیر شب ہجراں مبارک ہو
مبارک ہو بلائے گیسوئے پیچاں مبارک ہو

تری خوش قسمتی پر طور بھی اب رشک کرتا ہے
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

تجھے دیر و حرم میں سر کے ٹکرانے سے کیا حاصل
جبین بندگی کو سنگِ درِ جاناں مبارک ہو

پڑے ہیں آبلے پائے نظر میں مصطفیٰ لاکھوں
بہار آتش حسن شرر افشاں مبارک ہو

علاء الدین احمد صاحب حامی

تجلّی ریزی حسن رخِ تاباں مبارک ہو
نگاہِ شوق تجھ کو جلوۂ جاناں مبارک ہو

ترنّم ریزی اقبال و دولت ہے یہی ہر دم
تجھے ملک برار اے خسرو دوراں مبارک ہو

گلِ گلزار شاہی ہیں معظم جاہ و اعظم جاہ
بہار جاں فزا ان کی شہ ذیشاں مبارک ہو

دعائے حامی مدحت سرا ہے یہ تہِ دل سے
حمایت شاہ دین کی رحمت یزداں مبارک ہو

پیر محمد خان صاحب فانی

بہار آئی ہے سیر نزہت بستاں مبارک ہو
مبارک ہو شمیم سنبل و ریحاں مبارک ہو

ادا و ناز تجکو اے شہ خوباں مبارک ہو
اسیر زلف تجکو بیڑیاں زنداں مبارک ہو

کہا دل نے شریک حلقۂ مستاں ہو جب میں
سرور عیش کا ہاتھ آگیا داماں مبارک ہو

اٹھو اے میکشو کس زور کا یہ ابر اٹھا ہے
برس ہی جائیگا ہے عیش کا ساماں مبارک ہو

ضیاء الدین صاحب ضیاؔ

بفضل ایزدی بہجت کا یہ ساماں مبارک ہو — نگاہ شوق تجھ کو جلوہ جاناں مبارک ہو

بنایا ہے دکن کو بیگماں جنت نشاں جس نے — تمھیں عثمانؔ عالیشاں شہ شاہاں مبارک ہو

رہے اقبال مندی او جواں بختی یہی قائم — جہانگیری جہانبانی کا سب ساماں مبارک ہو

ضیائے شادماں کی ہے دعا دل سے یہی ہردم — مسلسل دور خوشیوں کا شہ دوراں مبارک ہو

حیدر شکوہ صاحب شکوہؔ

تجھے تاج و سریر اے خسرو دوراں مبارک ہو — مبارک ہو مبارک ہو شہ عثماں مبارک ہو

سمایا ہے مری آنکھوں میں جلوہ حسن کا ان کے — تجھے تیری تجلی اے مہ تاباں مبارک ہو

کشادہ فضل خالق سے ہوں سب عقدے ترے دل کے — گرہ کا سال تجھ کو آصف دوراں مبارک ہو

چمن کے پتے پتے کی زباں پر یہ ترانہ ہے — پھلا پھولا ترا گلشن شہ شاہاں مبارک ہو

دلاور علی صاحب جادوؔ

سن میلاد کا یہ جشن اے سلطان مبارک ہو — مبارک ہو مبارک ہو شہ عثماں مبارک ہو

صد و سی سال کی ہو عمر تری اے شہ والا — یہ تخت و تاج اور یہ عیش کا ساماں مبارک ہو

ابوبکر و عمر عثمانؓ و حیدر ہوں ترے حامی — محمد مصطفٰے کا سایۂ داماں مبارک ہو

جما سکہ زبردست آج کل تری حکومت کا — عدو ہونے لگے سب تابع فرماں مبارک ہو

عاقل خان صاحب عاقل

سپہر منزلت کا نیّرِ تاباں مبارک ہو — یہی خواہاں دولت کو شہ عثماں مبارک ہو
فلک پر جلوہ گر یا رب ہیں شمس و قمر جب تک — شہ عثماں مثالِ سایۂ یزداں مبارک ہو
تیرا اقبال چمکے مہر بن کر سارے عالم میں — رقیب روسیہ کو گردشِ دوراں مبارک ہو
دعا عاقل کی ہے یہ روز و شب درگاہ باری میں — تجھے یہ تخت و تاج اے خسروِ دوراں مبارک ہو

مہدی حسین صاحب علم

ہمیں نیا زمانہ اے شہ عثماں مبارک ہو — تجھے بھی دور اپنا آصفِ دوراں مبارک ہو
نظام الملک آصفجاہ کو یہ جشنِ سالِ نو — رہے جب تک نظامِ عالمِ امکاں مبارک ہو
بر آئیں سب ترے ارمانِ دل تائیدِ غیبی سے — تجھے ہر وقت امدادِ شہِ مرداں مبارک ہو
پلٹ دی تم نے کایا لطف سے ملک و رعایا کی — دکن کے واسطے تم اے شہ عثماں مبارک ہو

کاظم علی صاحب واصل

دکن کی حکمرانی تجھ کو اے عثماں مبارک ہو — مبارک ہو مبارک ہو شہ شاہاں مبارک ہو
سمندر علم کا ہے جوش پر اور اک تلاطم ہے — جہالت ڈوب جائے جس میں وہ طوفاں مبارک ہو
خزاں اب جا چکی سارے گلستاں میں بہار آئی — چمن کے رہنے والو سنبل و ریحاں مبارک ہو
خدا کا شکر ہے پیدا دکن میں تو ہوا واصل — تجھے رشکِ ارم ملکِ شہ عثماں مبارک ہو

مشفق حسین صاحب سلیم

مسرت کا طرب کا عیش کا ساماں مبارک ہو
مبارک ہو مبارک ہو شہ عثماں مبارک ہو

سعید و سعد یہ ہے بلکہ اسعد ہے مبارک ہے
یہ دن تیری ولادت کا تجھے سلطاں مبارک ہو

کہیں بلبل چہکتے ہیں کہیں غنچے چٹکتے ہیں
کہیں گل کھلکے کہتے ہیں کہ یہ ساماں مبارک ہو

یہ خالق لطف فرمائے کہ قبضہ میں برار آئے
ہر اک جانب سے غل اٹھے کہ اے سلطاں مبارک ہو

عظمت اللہ خان صاحب سرمد

دکن ہے مصر تو شاہِ دکن ہیں یوسفِ ثانی
دکن والوں کو یارب یہ مہ کنعاں مبارک ہو

نظر میں شاہ کی پنہاں ہے اعجازِ مسیحائی
دلِ مضطر تجھے ہر درد کا درماں مبارک ہو

مری تقدیر چمکی یا نگاہِ شوق کی قسمت
زمانہ کہہ رہا ہے جلوہ جاناں مبارک ہو

اسی عہد ہمایوں میں ہے ہر اک مطمئن سرمد
رعایا کو نہ کیوں دورِ شہ عثماں مبارک ہو

غوث محی الدین صاحب فاضل

نہیں یہ وقت کچھ پاسِ ادب کا دیکھ لے تو بھی
نگاہِ شوق تجھ کو جلوہ جاناں مبارک ہو

سلیماں وقت کا ہے تو عدالت میں تو کسریٰ ہے
تجھے فرِّ فریدوں اے شہِ ذیشاں مبارک ہو

یہ تقریب سعادت اے شہنشاہ جہاں پرور
تجھے ہر لحظہ ہر دم ہر گھڑی ہر آں مبارک ہو

یہ بامِ عرش سے آئی ندا وقتِ سحر فاضل
تجھے اورنگِ شاہی اے شہِ عثماں مبارک ہو

نواب ہاشم جاہ بہادر

قطعہ

یہ کچھ نشو و نما کا جوش ہے شکلیں بدلتی ہیں
وہاں اب پھول کھلتے ہیں جہاں کلیاں نکلتی ہیں

یہ وہ موسم ہے جس میں مثلِ نخلِ باروَر ہاشم
اُمیدیں اپنی ساری پھولتی ہیں اور پھلتی ہیں

غزل بتقریب سالگرہ مبارک

گرہ کا جشن کچھ اس طرح رنگ لایا ہے
کہ آج سارے گلستان میں گل کھلایا ہے

گماں ہے پنجۂ مرجاں کا دستِ نازک پر
حنا کا رنگ یہ اُس شوخ نے جمایا ہے

شکایت اس کی ہے ہم کو تو چشمِ ساقی سے
کہ اپنے حصے میں خالی ہی جام آیا ہے

نہ دوسرا کوئی اس منزلت کے قابل تھا
ہمیں نے عشق و محبت کا بار اُٹھایا ہے

خبر کچھ اس کی نہ تھی فرہاد کو نہ مجنوں کو
ہر اک کو عشق کا میں نے سبق پڑھایا ہے

اسیرِ دامِ بلا جب سے ہو گئی بلبل
قفس میں چین گھڑی بھر کب اُس کو آیا ہے

کسی حسین سے دل کو لگا کے اے ہاشمؔ
مزہ یہ دردِ محبت کا تو نے پایا ہے

کلام فصاحت التیام اعلیحضرت سلطان العلوم خسرو دکن خلد اللہ ملکہ و سلطنتہ

تا ابد خالق عالم یہ ریاست رکھے
تجھ کو عثماں بصد اجلال سلامت رکھے

جیسے تو فخر سلاطین ہے بفضل یزداں
یوں ہی ممتاز ترا دور حکومت رکھے

آل و اولاد کو اللہ دے عمر خضری
ان سے آباد ترا خانہ دولت رکھے

جود حاتم رہے شرمندۂ احسان تیرا
عدل کسریٰ کو خجل تیری عدالت رکھے

خندہ زن صورت گل تیرے ہوا خواہ رہیں
آ کے قدموں پہ عدو فرق اطاعت رکھے

سب رعایا کو تری سالگرہ کی تقریب
بانشاط و طرب و عیش و مسرت رکھے

بنکے ساقی ترا اقبال نظام سابع
تجھ کو صہباکش خمخانۂ عشرت رکھے

قطعۂ تاریخ واپسئ رزیڈنسی

نواب فصاحت جنگ جلیل

مُبارک شاہِ عثماں کو زمانہ کامگاری کا
مسرت کا طرب کا میمنت کا بختیاری کا

وہ دیرینہ علاقہ آگیا پھر آج قبضہ میں
جو تھا اک گوہرِ شہوار تاجِ شہریاری کا

ادائے شکر میں شاخِ گُلِ تر سر بسجدہ ہے
عنادل کی زباں پر ہے ترانہ حمدِ باری کا

چٹک کر ہر کلی مثلِ جرس آواز دیتی ہے
کہ اُترا ہے دکن میں کاروانِ بادِ بہاری کا

جلیل اِک مصرعِ تاریخ تو بھی نذر دے لکھ کر
رزیڈنسی ملی اب در کھلا مقصد براری کا

۱۳۵۲ ہجری

حسب فرمانِ خسروی مطبع رہبرِ دکن برقی حیدرآباد دکن میں
بہ اہتمام سید یوسف الدین مہتمم طبع ہوا۔

کتب خانہ
جامعۂ عثمانیہ

۱۔ اراکین مجلس اعلیٰ، مجلس رفقا، مجلس انتظامی و مجالس شعبہ جات و نصاب پانچ کتابیں ایک ماہ تک اپنے پاس رکھ سکیں گے۔

۲۔ اساتذہ جامعۂ عثمانیہ و کلیات ملحقہ و رجسٹرار و عہدہ داران جامعہ اور اراکین دار الترجمہ دس کتابیں ایک ماہ تک اپنے پاس رکھ سکیں گے۔

۳۔ طلبا میں ایم۔ اے، ال ال بی و تحقیقاتی جماعتوں کے طلبہ تین کتابیں دو ہفتہ تک اپنے پاس رکھ سکیں گے۔ رجسٹر شدہ بی اے اور انٹرمیڈیٹ کے طلبہ دو کتابیں دو ہفتہ تک اپنے پاس رکھ سکیں گے۔

۴۔ مدت مقررہ پر کتابیں واپس نہ ہوں تو طلبہ سے بحساب ایک آنہ یومیہ فی کتاب جرمانہ لیا جائیگا۔

۵۔ بشرط موقع کتابیں گھر جاری کی جا سکیں گی مگر اس غرض کے لئے کتب خانہ میں کتاب کا لانا لازم ہے۔

۶۔ کتابیں گم یا خراب ہو جائیں تو مستعیر پر ذمہ داری عائد ہوگی۔

۷۔ کتابوں پر کسی قسم کا نشان سیاہی یا پنسل سے نہ لگایا جائے۔

۸۔ قلمی نسخے اور حوالے کی کتابیں جاری نہ کی جا سکیں گی۔ فقط